

บทที่ 4

มายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนวอิโรติกไทย

การวิจัยเรื่อง “มายาคติของผู้หญิงในภาพถ่ายของนิตยสารแนวอิโรติกไทย” เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ที่มุ่งสนใจวิเคราะห์ตัวบท/ตัวสาร (Textual Analysis) ผ่านองค์ประกอบย่อยและองค์รวมของภาพ ในแนวทางโครงสร้างนิยม (Structuralism) แบบโรล็องด์ บาร์ตส์

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ พิจารณาจากนิตยสารชายภาพอิโรติก 4 ฉบับ ซึ่งมีคุณลักษณะปลีกย่อยแตกต่างกันออกไป อันได้แก่

1. นิตยสาร “FHM” เป็นนิตยสารหัวนอก นำเสนอนางแบบที่มีชื่อเสียง
2. นิตยสาร “Penthouse” เป็นนิตยสารหัวนอก นำเสนอนางแบบที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง
3. นิตยสาร “Mars” เป็นนิตยสารหัวไทย นำเสนอนางแบบที่มีชื่อเสียง
4. นิตยสาร “ดารานางแบบ” เป็นนิตยสารหัวไทย นำเสนอนางแบบที่ไม่ค่อยมีชื่อเสียง

การคัดเลือกนางแบบในนิตยสารต่างระดับกัน จะทำให้เห็นว่าภาพของผู้หญิงที่ถูกคัดเลือกมาในบริบทที่ต่างกันของนิตยสารชายภาพอิโรติกนั้น มีความเหมือนหรือแตกต่างกันอย่างไร และจะนำไปสู่ความหมายซ่อนเร้นหรือไม่ อย่างไร โดยในนิตยสารแต่ละฉบับ ผู้วิจัยจะคัดภาพนางแบบซึ่งมีระยะเวลาการตีพิมพ์ไม่เกิน 1 ปีนับถอยหลังจากวันที่ทำการศึกษา เลือกออกมาฉบับละ 3 เซ็ต ทำให้รวมแล้วมีภาพนางแบบในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จำนวน 12 เซ็ต

ทั้งนี้ ในการวิเคราะห์ตัวบท/ตัวสาร ผู้วิจัยได้จัดทำ “สนทนากลุ่ม” (Focus Group Interview) เพื่อเป็นการให้กลุ่มผู้บริโภคนิตยสารชายภาพอิโรติก ได้มาร่วมแสดงความคิดเห็น อันจะเป็นการช่วยให้ข้อมูล เสริมข้อมูล ยืนยันการตีความ และลดอคติของผู้วิจัยเกี่ยวกับภาพอิโรติก ทั้งนี้เนื่องจากนิตยสารประเภทดังกล่าวมีกลุ่มเป้าหมายหลักอยู่ที่เพศชาย และเพื่อป้องกันการเกิดตัวแปรแทรกซ้อนในเรื่องเพศของผู้วิเคราะห์ ผู้วิจัยจึงได้คัดเลือกกลุ่มผู้บริโภคนิตยสารประเภทนี้ซึ่งเป็นเพศชายมาทั้งหมด รวม 8 คน ด้วยวิธีการบอลล์หิมะ (Snowball Technique) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลประกอบไปด้วย

1. พี่ข้าวต้ม (นามสมมุติ)
2. พี่ตุ้ (นามสมมุติ)
3. พี่ทอม (นามสมมุติ)
4. พี่กวาง (นามสมมุติ)

5. พี่เอส (นามสมมุติ)
6. น้องอาทิตย์ (นามสมมุติ)
7. น้องดิน (นามสมมุติ)
8. น้องตะพาบ (นามสมมุติ)

ทั้งนี้ เนื่องจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มทั้ง 8 คน มีลักษณะเป็น “ชนชั้นกลาง” ดังนั้น เพื่อลดอคติที่มากับชนชั้น และตรวจสอบความคิดเห็นบางประการที่ได้จากการสนทนากลุ่มนี้ ผู้วิจัยจึงได้ไปสัมภาษณ์เชิงลึก (Depth Interview) ผู้ให้ข้อมูลที่ไม่มีลักษณะเป็น “ชนชั้นกลาง” อันได้แก่ พี่แวน (นามสมมุติ)

ดังนั้น สำหรับผลการศึกษาทั้งหมด ผู้วิจัยจึงได้ใช้การตีความตามหลักการของสังคมศาสตร์ การสนทนากลุ่ม และเอกสารอ้างอิงที่เกี่ยวข้องมาประกอบกัน ทั้งนี้ในการนำเสนอผลการศึกษาให้เป็นระบบ และเป็นขั้นตอน จะขอแบ่งออกผลการศึกษาออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

1. กระบวนการสร้างความหมายในแต่ละองค์ประกอบของภาพอิโรติก
2. กระบวนการสร้างความหมายในภาพรวมของภาพอิโรติก และการยกระดับไปสู่มายาคติ

ส่วนที่ 1

กระบวนการสร้างความหมายของผู้หญิงใน แต่ละองค์ประกอบของภาพอิโรติก

การวิเคราะห์แบบ “โครงสร้างนิยม” คือ การหาโครงสร้างที่อยู่ภายในตัวบทและหาความสัมพันธ์ภายในระหว่างองค์ประกอบย่อย ๆ เพื่อนำไปสู่ความหมายในภาพรวมของสิ่งที่ต้องการศึกษา ในกรณีนี้ ภาพอิโรติกก็มีองค์ประกอบย่อย ๆ ที่ทำให้เกิดกระบวนการสร้างความหมายในภาพรวมออกมาเช่นกัน แต่ก่อนหน้าจะหาความหมายระดับรวม การศึกษาต้องเริ่มจากการวิเคราะห์ที่องค์ประกอบย่อยก่อน

ในการศึกษาความหมายที่อยู่ในภาพอิโรติก จากการวิเคราะห์ภาพถ่ายอิโรติกของนิตยสารที่วางจำหน่ายในประเทศไทย ทำให้พบส่วนสำคัญที่สุดในภาพอันประกอบไปด้วย 4 องค์ประกอบที่ขาดไม่ได้ คือ 1) ตัวนางแบบ อันได้แก่ ลักษณะรูปร่างหน้าตา สีผิว การโพสท่า จุดยืนในการจ้องมองจากตัวนางแบบและผู้ดูภาพ 2) ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก อันได้แก่ สิ่งที่เข้ามาอยู่ในภาพซึ่งไม่ใช่นางแบบและเครื่องแต่งกาย 3) เครื่องแต่งกาย 4) เทคนิคการถ่ายภาพ ได้แก่ มุมกล้อง ระยะเวลา และการใช้เลนส์

ดังจะได้วิเคราะห์แต่ละองค์ประกอบต่อไปนี้

ตัวนางแบบ

ประเด็นหนึ่งที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ต่างเห็นพ้องต้องกันว่า สิ่งสำคัญที่ขาดไม่ได้ในภาพอิโรติกก็คือ “ตัวนางแบบ” ซึ่งถือว่าเป็นหัวใจของภาพ ไม่ว่าจะองค์ประกอบอื่น ๆ ของภาพจะเป็นอย่างไร ก็ไม่ส่งผลต่อการรับชมภาพได้เท่ากับตัวนางแบบ ทั้งนี้ แนวคิดเรื่อง “มายาคติ” ถูกนำมาประยุกต์เพื่ออธิบายกรณีนี้ได้ว่า การคัดเลือกนางแบบถือเป็นการเลือกผู้หญิงแค่บางคนให้กลายมาเป็นตัวแทนของผู้หญิงทั้งหมดในสังคม และกลายเป็นมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิง ที่พบได้ในภาพอิโรติก

ผู้หญิงที่มาเป็นนางแบบถ่ายภาพอิโรติกในการวิเคราะห์ครั้งนี้ อาจเป็นตัวแทนเพียงบางส่วนเสียของผู้หญิงในสังคมจริง ผู้ให้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มกล่าวตรงกันว่า ในเกณฑ์เฉลี่ยของผู้หญิงในสังคม อาจจะมีคุณลักษณะหลายแบบ อาทิ สูง ต่ำ ดำ ขาว คละกันไป แต่ในภาพอิโรติกล้วนสะท้อนให้เห็นว่า แบบฉบับ “ผู้หญิงอุดมคติ” (Ideal Woman) ที่ผู้ชายไทยต้องการเห็นก็คือ ผู้หญิงผิวขาว รูปร่างดี เพื่อให้คนรับชมภาพได้อยู่ในโลกของจินตนาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ดังคำกล่าวส่วนหนึ่งในการสนทนากลุ่มต่อไปนี้

“ภาพพวกนี้ขัดแย้งกับความจริง เพราะผู้ชายไทยชอบผู้หญิงขาวใส ที่นี้ก็จะคัดเลือกแต่นางแบบขาว ๆ มาถ่ายสิ เพื่อตอบสนองคนส่วนใหญ่ในสังคมวงกว้าง ยกเว้นแต่จะออกหนังสืออิโรติกเฉพาะด้านเฉพาะกลุ่ม เช่น เน้นแต่คนดำ” (พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

นอกจากนี้ ยังมีผู้ให้ความเห็นว่า อาจจะมีการคัดนางแบบที่ไม่ใช่ผิวขาวมาถ่าย แต่ถือว่าเป็นจำนวนที่น้อยมาก ซึ่งตรงกับข้อสรุปของผู้วิจัยเมื่อได้เรียงถามผู้ให้ข้อมูลทั้ง 8 คน ซึ่งพบว่าทุกคนล้วนมีรสนิยมเรื่องผู้หญิงในอุดมคติใกล้เคียงกับที่ปรากฏในภาพอิโรติกของนิตยสารไทย ดังเช่น “ยังไงก็ขอขาว ๆ เอาไว้ก่อน” (พี่กวาง, สนทนากลุ่ม)

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากการให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ภาพของหญิงสาวในอุดมคติของชายไทยปัจจุบันอาจจะเป็นหญิงสาวผิวขาว แต่เมื่อสืบย้อนกลับไปยังอดีต จะพบได้ว่าผู้หญิงที่สมบูรณ์แบบตามความคิดของเพศชายซึ่งสะท้อนผ่านวรรณคดีไทยนั้น มีความแตกต่างจากปัจจุบัน โดยในงานศึกษาของ มัลลิกา คณานุรักษ์ (2524, น. 69) ซึ่งวิเคราะห์ลักษณะการชมความงามหญิงสาวจากวรรณคดีไทย ตอนหนึ่งกล่าวถึงผิวพรรณของนางในวรรณคดี หรือ นางในอุดมคติของกวีชายไทยเอาไว้ว่า กวีนิยมชมผิวที่งามว่าต้องเป็นผิวนวลผ่องเกลี้ยงเกลา

และมีผิวสีเหลือง จึงมักเปรียบเทียบความนวลผ่องกับแสงจันทร์ และเปรียบสีผิวกับดอกการะเกด ดอกจำปา โดยไม่เปรียบกับสีขาว เพราะคนไทยมีผิวเนื้อสองสี จึงนิยมทาขมิ้นให้ดูเป็นสีเหลืองทอง

เมื่อเป็นเช่นนั้น จึงทำให้พบว่าผู้หญิงที่ถูกคัดเลือกมาเป็นภาพแทนหญิงไทยในสมัยก่อนไม่ใช่ผู้หญิงผิวขาวเช่นปัจจุบัน หากแต่เป็นผู้หญิงผิวสีเหลือง ข้อมูลนี้นำมาวิเคราะห์ต่อไปได้ว่า ความแตกต่างนี้เองคือการสะท้อนลักษณะการ “เลือกบางส่วน” มานำเสนอ ที่แตกต่างกันออกไปตามแต่ยุคสมัย และสะท้อนลักษณะของ “มายาคติ” ฉะนั้น ลักษณะผู้หญิงที่ควรจะถูกยกมาแทนหญิงไทยแบบตลอดกาลจึงไม่มีอยู่จริง เพราะเลื่อนไหลเปลี่ยนแปลงไปตามกาลเวลา มีพักต้องกล่าวถึงว่า ในแต่ละยุคต่างก็มีการ “เลือก” หญิงสาวบางแบบเท่านั้นมาเป็นตัวแทนความงามสำหรับเพศชาย

ความแตกต่างดังกล่าวยังสะท้อนให้เห็นถึง “รสนิยม” (Taste) อันเป็นแนวคิดในการจำแนกระดับชั้นของผู้คนโดยนักวิชาการชาวฝรั่งเศสชื่อ ปีแอร์ บูร์ดีเยอ (Pierre Bourdieu) ซึ่งมองว่ารสนิยมของผู้คนเกิดจากเป้าหมายที่แตกต่างกัน ส่วนหนึ่งของเป้าหมายก็คือตัวแปรเรื่องยุคสมัยซึ่งมีส่วนอย่างมากที่ทำให้คนต่างยุคกันมีรสนิยมแตกต่าง ดังนั้น จึงสามารถนำมาประยุกต์อธิบายได้ว่า ชายไทยในอดีตจะมองหญิงสาวในอุดมคติไม่เหมือนกับชายไทยในปัจจุบัน นำไปสู่การ “เลือก” นางแบบมาเป็นภาพตัวแทนหญิงสาวไม่เหมือนกัน

อย่างไรก็ดี ถึงแม้ว่ายุคสมัยที่แตกต่างกันจะทำให้ลักษณะของนางแบบที่ถูกเลือกแตกต่างกันไป แต่สิ่งที่เหมือนกันไม่ว่ายุคใดก็คือ การที่ผู้หญิงหรือนางแบบต้องตกเป็น “วัตถุแห่งการจ้องมอง” (Object of Vision) ดังที่ จอห์น เบอเกอร์ กล่าวเอาไว้ว่า

การเกิดมาเป็นผู้หญิง คือการเกิดมาโดยถูกกำหนดจัดวางพื้นที่เอาไว้แล้วในความดูแลของผู้ชาย ผู้หญิงจะต้องดูแลตัวเองอย่างต่อเนื่อง และต้องตระหนักถึงภาพลักษณ์ของตัวเองตลอดเวลา กระทั่งขณะที่เดินผ่านห้องหรือกำลังล้างหน้าตาจากความตายของบิดา ทั้งนี้ตั้งแต่วัยเยาว์จำความได้ผู้หญิงจะถูกสอนและชักจูงให้สำรวจตัวเองอย่างต่อเนื่อง เมื่อเป็นเช่นนั้นผู้หญิงจึงเป็นทั้งผู้สำรวจและถูกสำรวจในเวลาเดียวกัน (Berger, 1972, p. 46)

ดังที่กล่าวไป ผู้หญิงจึงต้องตกเป็นวัตถุที่ถูกจ้องมองตั้งแต่กำเนิด และองค์ประกอบทุกอย่างในความเป็นนางแบบของภาพอิโรติก จึงสะท้อนความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศชายในฐานะผู้จ้องมอง และฝ่ายหญิงในฐานะผู้ถูกจ้องมอง (และจ้องมองกลับ) ดังจะได้อธิบายต่อไป

สำหรับการวิเคราะห์ “ตัวนางแบบ” มีเกณฑ์ปลีกย่อยลงไป ได้แก่ รูปร่างและหน้าตา สีผิว การโพสท่า และการจัดมอ ในภาพทั้งหมด 12 เซ็ต ที่ทำการวิเคราะห์ จะพบว่า มีจุดร่วมกัน และจุดต่างหลายประการ จากกลุ่มประชากรนิตยสารที่คัดมา ดังต่อไปนี้

1. รูปร่างและหน้าตา กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มเห็นพ้องกันว่า จากนางแบบ 22 คน ในภาพ 12 เซ็ต องค์ประกอบที่เหมือนกันแทบทุกคนก็คือ เป็นผู้หญิงที่มีหน้าอกขนาดใหญ่สะดุดตา มีรูปร่างสมส่วน ไม่ผอมเกินไป ไม่อวบเกินไป และมีสะโพกซึ่งเป็นจุดเด่นอีกอย่างหนึ่งของภาพ (นอกเหนือจากหน้าอก) ทั้งนี้แม้บางคนอาจจะมีสะโพกเล็ก แต่ด้วยกระบวนการโพสท่าและการถ่ายภาพ สามารถทำให้สะโพกออกมาโดดเด่นสะดุดตาได้

ทั้งนี้ เมื่อมองย้อนกลับไปในอดีต ภาพจิตรกรรมของศิลปินชาวยุโรปโดยส่วนใหญ่ อาทิ ไมเคิลแองเจโล หรือ เลโอนาร์โด ดา วินชี มักจะแสดงให้เห็นภาพหญิงสาวหน้าตาผ่องใส เิบอิม ผิวขาว มีรูปร่างค่อนข้างเจ้าเนื้อ ดังนั้น อาจตีความได้ว่า ผู้คนสมัยที่ภาพถูกวาดขึ้นมาล้วนมีรสนิยมชื่นชอบผู้หญิงที่มีลักษณะค่อนข้างอวบอ้วน มีหน้าอกและสะโพกขนาดใหญ่ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากแนวคิดเรื่อง “รสนิยม” ของ ปีแอร์ บูร์ดิเยอ ก็จะได้ข้อสังเกตว่า รสนิยมของคนต่างสถานที่และต่างยุคสมัยกัน ย่อมไม่เหมือนกัน อันรวมถึงรสนิยมในการสร้างความหมายให้กับผู้หญิงในภาพอโรติก

ในอดีตของไทย ภาพจิตรกรรมที่ปรากฏในโบราณสถานรวมไปจนถึงงานวรรณคดี ล้วนสะท้อนให้ทราบว่า หญิงในอุดมคติของคนเอเชียมีความใกล้เคียงกันทุกชาติ สำหรับของไทย นั้น เราเคยนิยมผู้หญิงผมสีดำดังที่ปรากฏในงานของ มัลลิกา คณานุรักษ์ (2524, น. 10-12) ว่า

ความนิยมเกี่ยวกับผมดำมีในชนชาติชาวเอเชียทุกชาติ ไม่ว่าจะเป็นอินเดีย ไทย เขมร จีน ฯลฯ ต่างก็นิยมผมดำเหมือนกัน เพียงแต่มีรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้นที่แตกต่างกัน ขณะที่ใบหน้านั้น ควรจะไม่ชูปตอบจนเกินไปและควรจะต้องดูแล้วผ่องใสชวนเบิกบาน ดังที่กล่าวว่หน้าของนางในวรรณคดีไทยสมัยอยุธยาตอนกลาง และตอนปลาย กวีทุกคนนิยมเปรียบใบหน้าของนางว่างามผ่องเหมือนดวงจันทร์ วันเพ็ญ หรือถ้าเป็นพื้น ก็จะทำให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงเรื่องรสนิยมในเรื่องพื้นของผู้หญิงในมุมมองของชายไทยได้ชัดเจนว่า ความงามเกี่ยวกับพื้นนั้น เข้าใจว่าแม้ไทยจะนิยมกินหมากแบบอินเดีย แต่ก็ยังนิยมพื้นขาวมากกว่า พื้นดำคงจะมานิยมระยะหลัง แม้แต่นางเบญจกัลยาณีก็ต้องมีพื้นขาวเหมือนกัน หรือไทยจะเอาแบบอย่างของเขมรก็ได้ เพราะเขมรนิยมพื้นดำ

ในเรื่องของรูปร่าง วรรณคดีไทยยุคก่อนสมัยรัชกาลที่ 5 สะท้อนภาพของหญิงสาวที่ สมบูรณ์แบบตามความเห็นของกวีเพศชายว่า หน้าอกที่สวยงามจะต้องเต่งตึง มีลักษณะเป็นพุ่ม เหมือนดอกบัวไทย และยังสรุปต่อไปได้ว่าแทบทุกชาตินิยมอกที่เต่งตึงทั้งสิ้น ไม่ว่าจะรูปทรงสัดส่วน จะเป็นแบบดอกบัวหรือภูเขาก็ตาม สำหรับเอว วรรณคดีสะท้อนว่าหญิงสมัยก่อนจะต้องตาต้องใจ ชายได้ ต้องมีเอวที่มีส่วนกว้างส่วนโค้งหรือเอวบางจะดีมาก ซึ่งกวีนิยมชมว่าเอวกลมบ้าง เอวบาง บ้าง แสดงว่าเอวที่งามควรจะมีกลมและบางซึ่งดูอดทิวอ่อนแอชวนให้ทะนุถนอมมากกว่าคนที่ ใหญ่เทอะทะ ส่วนกวีจีนนิยมชมว่าเอวงามต้องได้ส่วนรับกับช่วงตัว ถ้าเอวเล็กก็เกินไปถือว่าไม่ งาม ซึ่งสรุปทุกชาติแล้ว แทบทั้งหมดจะนิยมนางที่มีเอวเล็ก เอวบาง ถึงแม้ว่าอินเดียจะไม่ชมเอว แต่จะมักชมสะโพกแทน นอกจากนี้ มัลลิกายังกล่าวถึงรูปร่างกับการยั่วยวนผู้ชายไว้ด้วยว่า

“เจ้าฟ้าธรรมธิเบศร ชมว่าสะตือที่งามต้องเหมาะสมควรกลืนและรับกับตะโพก อย่างได้สัดส่วน และถือว่าอวัยวะทั้งสองส่วนนี้เป็นส่วนที่กระตุ้นอารมณ์ทางเพศด้วย” (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2524, น. 50)

เมื่อมาเปรียบเทียบกับนางแบบในภาพอิโรติก ซึ่งถือเป็นหญิงสาวในอุดมคติของ เพศชายปัจจุบัน ที่ถูกเลือกมานำเสนอแทนความเป็นผู้หญิงในสังคม จะพบว่าภาพรวมของ นางแบบทั้ง 12 เซ็ท เป็นนางแบบที่มีรูปร่างดี โดยเฉพาะ หน้าอก และสะโพก โดดเด่น ทั้งนี้ นิตยสารตัวแทนทั้ง 4 ฉบับ ล้วนมีนางแบบที่รูปร่างคล้ายคลึงกัน ที่สำคัญคือ ความแตกต่างของ นิตยสารชายภาพอิโรติกในแต่ละกลุ่มไม่มีผลใด ๆ ต่อรูปร่างของนางแบบเลย

ตารางที่ 4.1

แสดงการเปรียบเทียบรูปร่างและหน้าตาของนางแบบในนิตยสาร

“FHM” “Mars” “Penthouse” และ “ดารานางแบบ”

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
ลักษณะรูปร่าง	หน้าตาดี	หน้าตาดี	หน้าตาดี รูปร่าง	หน้าตาดี รูปร่าง
หน้าตาของ	รูปร่างสมส่วน	รูปร่างสมส่วน	สมส่วน ค่อนไป	สมส่วน ค่อนไป
นางแบบ	บางคนอวบ นิด ๆ หน้าอก และสะโพก ค่อนข้างใหญ่	บางคนอวบ นิด ๆ หน้าอก ใหญ่เด่นชัด มีสะโพก ค่อนข้างใหญ่	ทางอวบนิด ๆ หน้าอกและ สะโพกใหญ่	ทางอวบนิด ๆ หน้าอกและ สะโพกขนาดใหญ่

ทั้งนี้เพื่อให้เห็นภาพ จะขอยกตัวอย่างประกอบจากการตีความของผู้วิจัยร่วมกับการแสดงความคิดเห็นจากการสนทนากลุ่ม ดังต่อไปนี้

จากนิตยสาร “FHM” (ภาพที่ 4.1) จะเห็นว่า แสงทอง เกตุอุทอง เป็นนางแบบมีชื่อเสียง ซึ่งรูปร่างดี สมส่วน มีหน้าอกขนาดใหญ่ เช่นเดียวกับนางแบบส่วนใหญ่ซึ่งเป็นกลุ่มนักแสดงจากภาพยนตร์เรื่อง “สวยลากไส้” ส่วนนางแบบมีชื่อเสียงอีกคนที่ตีพิมพ์ในอีควาระอย่างหยาดทิพย์ ราชपाल แม้ว่าจะค่อนข้างตัวเล็ก ช่วงตัวค่อนข้างสั้น และดูอวบกว่าคนอื่น กระนั้นก็ยังถือว่ามีรูปร่างที่ดี มีหน้าอกค่อนข้างใหญ่ และโชว์สะโพกได้สวยงาม แสดงถึงการกำหนดมาตรฐานผู้หญิงว่าต้องมีรูปร่างอย่างไร

ภาพที่ 4.1

แสดงภาพนางแบบมีชื่อเสียงจากนิตยสาร “FHM” ประกอบไปด้วย
แสงทอง เกตุอุ่ทอง, หยาดทิพย์ ราชปาล และกลุ่มนักแสดง
จากภาพยนตร์เรื่อง “สวยลากไส้”

ในนิตยสาร “Penthouse” จะพบว่านางแบบทั้ง 3 เซ็ตล้วนไม่มีชื่อเสียงในวงกว้าง แต่หน้าตาดี รูปร่างสมส่วน มีหน้าอกและสะโพกขนาดใหญ่เหมือนกัน ดังภาพที่ 4.2

ภาพที่ 4.2

แสดงภาพนางแบบไม่มีชื่อเสียงจากนิตยสาร “Penthouse”

ในนิตยสาร “Mars” เลือกใช้นางแบบมีชื่อเสียง จะพบว่า บงกช คงมาลัย, ปานวาด เหมมณี และ อรวรรษา สุวานวิเศษ มีหน้าตาดี รูปร่างสมส่วน สะโพกค่อนข้างใหญ่ และที่สำคัญ ทั้ง 3 มีจุดเด่นอยู่ที่หน้าอกขนาดใหญ่ ดังปรากฏในภาพที่ 4.3

ภาพที่ 4.3

แสดงภาพนางแบบมีชื่อเสียงจากนิตยสาร “Mars” ได้แก่ บงกช คงมาลัย
ปานวาด เหมมณี และ อรวรรษา สุวานวิเศษ

นิตยสาร “दारานางแบบ” จะเน้นที่หน้าอกและสะโพกเป็นหลัก แม้ว่ารูปร่างจะค่อนข้างอวบ แต่ก็ยังถือว่าสมส่วน อยู่ในเกณฑ์รูปร่างดี โดยจะเน้นไปที่ความใหญ่โตของหน้าอกและสะโพกที่ถือว่าอาจจะเกินกว่าเกณฑ์ปกติทั่วไปของหญิงสาวในสังคม ดังตัวอย่างในภาพที่ 4.4

ภาพที่ 4.4

แสดงภาพนางแบบไม่มีชื่อเสียงจากนิตยสาร “दारานางแบบ”

จากการพิจารณาภาพนางแบบทั้ง 4 ฉบับ พบว่า ภาพรวมของรูปร่างนางแบบในนิตยสารชายภาพอิโรติกค่อนข้างใกล้เคียงกันมาก นั่นคือ รูปร่างดี มีหน้าอกและสะโพกค่อนข้างใหญ่ ซึ่งน่าสังเกตว่า นางแบบเหล่านี้เป็นภาพตัวแทนของผู้หญิงที่เรารับรู้กันอย่างเป็นทางการ โดยไม่ได้ตั้งคำถามใด ๆ ทั้งที่ความเป็นจริง ผู้หญิงในสังคมแค่บางคนเท่านั้นที่จะมีรูปร่างหน้าตาในเกณฑ์ลักษณะเช่นนี้

ข้อสังเกตสำหรับรูปร่างหน้าตาของนางแบบภาพอิโรติกก็คือ แม้ว่าในภาพเป็นจริงแล้วนางแบบอาจไม่ได้มีรูปร่างเกินจริง แต่การทำงานของกล้องและการคัดเลือกบุคคลมาถ่ายทำให้เกิดภาพที่เกินจริงกว่าเกณฑ์ทั่วไปในสังคม ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างก็เห็นเป็นเสียงเดียวกันว่า

พวกเธอถูกคัดเลือกมาโดยเฉพาะ ทั้งนี้ลักษณะของการสร้างความหมายที่เกินจริงให้กับผู้หญิงเช่นนี้ มิใช่สิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ในโลกของนิตยสารอิโรติก เพราะตั้งแต่ครั้งอดีตแล้วที่สำนึกเกี่ยวกับรูปร่างของสตรี ก็มีกระบวนการสร้างความหมายที่เกินจริงมาก่อนหน้านี้ ดังจะเห็นได้จาก การบรรยายผ่านวรรณคดีในอดีตของไทย ที่เน้นการพรรณนารูปร่างบางส่วนจนดูเกินจริง ดังที่มีการให้ข้อสังเกตเอาไว้ว่า การชมความงามของนางในวรรณคดีไทย มักเป็นการชมความงามในอุดมคติมากกว่าความเป็นจริง ด้วยเหตุนี้นางในวรรณคดีไทยจึงมักจะงามเลิศเลอผิดมนุษย์มนา (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2524, น. 2)

เช่นเดียวกัน การคัดเลือกนางแบบและกระบวนการถ่ายรูป ก็ทำให้ภาพแทนความเป็นผู้หญิงไทยดูเกินจริง อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตดังกล่าวนี้สอดคล้องกับรสนิยมของกลุ่มคนดูภาพอิโรติก ซึ่งมองว่าการดูภาพอิโรติกนั้นจะพึงพินิจไปที่หน้าตาและรูปร่างของนางแบบก่อน ดังนั้น รูปร่างหน้าตาจึงต้องโดดเด่นสำคัญที่สุดและนำไปสู่กระบวนการคัดสรรและถ่ายภาพให้ดูโดดเด่น ดังเช่นคำกล่าวต่อไปนี้

“เวลามองภาพอิโรติก ชอบดูนางแบบที่หน้าก่อน จากนั้นก็หน้าอก แล้วก็รูปร่างทั่วไป ขอรูปร่างอวบ ๆ หน่อยก็ดี” (น้องตะพาบ, สนทนากลุ่ม)

หน้าตาและรูปร่างที่โดดเด่นของนางแบบทุกฉบับที่เลือกมาศึกษา ทำให้ตีความได้ว่า กลุ่มคนอ่านผู้ชายซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายหลักของนิตยสารชายภาพอิโรติกผู้หญิง จะพุ่งเน้นไปที่การดู “บางส่วนของภาพ” เท่านั้น และเมื่อวิเคราะห์จากการให้สนทนากลุ่มของคนบริโภคภาพในนิตยสารเหล่านี้ จึงได้ข้อสรุปว่า ผู้ชายจะพุ่งเน้นการมองไปยังอวัยวะบางส่วน ดังนั้น การคัดนางแบบและการถ่ายภาพจึง “เน้น” ให้เห็นอวัยวะบางส่วนที่สำคัญ และกลายมาเป็นภาพที่มีหน้าตา หน้าอก และ สะโพกของนางแบบ โดดเด่นที่สุด

สิ่งที่ปรากฏดังกล่าว อธิบายจากแนวคิดของจอห์น เบอเกอร์ (Berger, 1972, pp. 63-64) ได้ว่า ในปัจจุบันทัศนคติและค่านิยมซึ่งถูกบอกกล่าวให้ข้อมูลจากธรรมเนียมประเพณี ได้ถูกแสดงผ่านสื่อมากมายที่กระจายตัวออกไป ทั้งโฆษณา วารสาร และโทรทัศน์แต่สาระสำคัญของ การมองผู้หญิงไม่ได้เปลี่ยนไปเลย ผู้หญิงถูกพรรณนาค่อนข้างแตกต่างจากผู้ชาย ไม่ใช่เพราะ ความเป็นหญิงแตกต่างจากความเป็นชาย หากแต่เพราะ “อุดมคติ” ที่มักจะถูกทักท้วงเอาว่าผู้ชม เป็นเพศชาย และภาพของหญิงได้ถูกออกแบบให้เกินกว่าความเป็นจริงในทางเอาอกเอาใจผู้ชาย อีกด้วย

จากที่กล่าวไปแล้วข้างต้น จะพบว่าหน้าตา หน้าอก และสะโพกของนางแบบ เป็น สิ่งที่เร้าอารมณ์ทางเพศมากที่สุด และการถ่ายภาพก็เน้นให้ตรงส่วนดังกล่าวออกมาชัดเจนที่สุด ทั้งนี้ยังมีข้อสังเกตว่า แม้นางแบบของนิตยสารที่เลือกมาศึกษา 4 เล่มนั้น ล้วนถูกประกอบสร้าง ร่างกายให้ออกมาในลักษณะเดียวกัน นั่นคือ หน้าตาดี มีความอ้วนหนา หน้าอกและสะโพกใหญ่ และกลายเป็น “วัตถุแห่งการจ้องมอง” ของเพศชายไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตาม นางแบบที่มี ชื่อเสียงกับไม่มีชื่อเสียงกลับมีรายละเอียดปลีกย่อยในภาพอิโรติกบางประการต่างกัน ซึ่งจะได้ กล่าวถึงในส่วนต่อไป

2. สีผิว จากภาพนางแบบทั้งสิ้น 22 คนของภาพ 12 เซ็ต มีข้อสังเกตประการสำคัญ ได้แก่ นางแบบล้วนมีผิวสีขาว ค่อนข้างขาว และ ผิวสีแทน โดยไม่มีผิวสีคล้ำ ดำแดง หรือดำอยู่เลย การที่ผู้หญิงซึ่งปรากฏในนิตยสารชายภาพอิโรติกถูกคัดเลือกให้ออกมาเป็นเช่นนี้ (หรือถูก กระบวนการถ่ายภาพปรุงแต่งให้ออกมาเช่นนี้) ถือว่าแตกต่างจากผู้หญิงในเกณฑ์เฉลี่ยตาม สังคมไทยทั่วไป และเป็นการชุกช่อนคิดว่าด้วยผู้หญิงในมุมมองของผู้ชายเอาไว้ว่า ต้องมีสีผิวขาว หรือค่อนข้างขาว ดังจะเห็นตามตารางข้างล่าง

ตารางที่ 4.2

แสดงการเปรียบเทียบสีผิวของนางแบบทั้ง 4 ฉบับ

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
สีผิว	ค่อนข้างขาว ไปจนถึงขาว	ค่อนข้างขาว ไปจนถึงขาว	สีแทนไป จนถึงขาว	สีแทนไป จนถึงขาว

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตารางจะเห็นว่า นางแบบภาพอิโรติกมีสีผิวที่แตกต่างจากเกณฑ์เฉลี่ยทั่วไปในสังคม จากการสนทนากลุ่มนั้น ผู้มาร่วมสนทนามีความเห็นตรงกันว่าคนทั่วไปในสังคมมีสีผิวหลากหลาย ทั้ง ขาว เหลือง แขน ดำ ดำแดง เป็นต้น อย่างไรก็ตาม พวกเขามีรสนิยมชื่นชอบผู้หญิงผิวขาวหรือค่อนข้างขาวเป็นส่วนใหญ่ ซึ่งตรงกับการคัดเลือกสีผิวของนางแบบมานำเสนอในนิตยสารชายภาพอิโรติกสำหรับชายไทย

หากมองย้อนกลับไปในสมัยก่อน ก็จะมีชมความงามเรื่องผิวของผู้หญิงในอุดมคติว่า “ต้องเป็นผิวนวลผ่องเกลี้ยงเกลา และมีผิวสีเหลือง จึงมักเปรียบเทียบความนวลผ่องกับแสงจันทร์ และเปรียบสีผิวกับดอกการะเกด ดอกจำปา โดยไม่เปรียบกับสีขาว เพราะคนไทยมีผิวเนื้อสองสี จึงนิยมทาขมิ้นให้ดูเป็นสีเหลืองทอง” (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2524, น. 69) จะเห็นได้ว่า คติโบราณนั้นนิยมหญิงสาวชาวไทยให้มีผิวสีเหลืองทอง ขณะที่ปัจจุบันจากภาพผู้หญิงอิโรติกและการให้ข้อมูลของกลุ่มสัมภาษณ์ จะพบว่า นิยมผู้หญิงผิวขาวและค่อนข้างขาว เมื่อเป็นเช่นนี้ สีขาวและค่อนข้างขาวกับสีเหลืองทอง อาจจะมีความแตกต่างกันอยู่บ้างซึ่งขึ้นอยู่กับรสนิยมต่างยุคสมัยของผู้ชาย แต่ถือว่าเป็นสีผิวที่อยู่ในเกณฑ์ “สีอ่อน” ทั้งสิ้น

จากภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับดังกล่าวนี้ ข้อสังเกตก็คือ ไม่ว่านิตยสารจะเลือกนางแบบระดับใด (มีชื่อเสียงหรือไม่) ก็ไม่มีผลต่อสีผิวของนางแบบเลย เพราะล้วนแต่ออกโทนขาวและค่อนข้างขาว เป็นส่วนใหญ่ จึงถือได้ว่า โครงสร้างด้านสีผิวของนางแบบในนิตยสารชายภาพอิโรติกมีความเหมือนกัน องค์ประกอบด้านสีผิวจึงเป็นหนึ่งในคติของผู้ชายที่ถ่ายภาพและดูภาพผู้หญิงว่าเพศหญิงในความพึงพอใจของผู้ชายจะต้องมีผิวขาว หรือค่อนข้างขาว และเมื่อพิจารณารวมกับเกณฑ์เรื่องเทคนิคการถ่ายภาพ ก็พบว่า ผู้หญิงมีผิวเนียนและเปล่งปลั่งอีกด้วย

สีผิวยังมีนัยยะซ่อนเร้นให้ขบคิดตีความ ได้แก่ จะมีเพียงหญิงสาวที่มีสถานะค่อนข้างดีขึ้นไปเท่านั้น ที่จะได้รับโอกาสให้ดูแลสีผิว ให้ออกมาเป็นสีขาว หรือสีแทน (ซึ่งดูแข็งแรง) ขณะที่หญิงสาวที่ต้องทำงานตรากตรำกลางแดด จะมีสีผิวออกไปในทางคล้ำกว่า การเลือกสีผิวขาวหรือแทนมาเป็นสีผิวของนางแบบ จึงแสดงว่าเพศชายที่เป็นผู้ดูภาพเหล่านี้ ฝังคติเรื่องการไขว่คว้าหาเพศหญิงที่สถานะเหนือกว่าตนเองด้วยเช่นกัน ดังนั้น ความสามารถตอบสนองความต้องการเพศหญิงของคนดูเพศชายได้ จึงเป็นการสะท้อนหน้าที่ของภาพอิโรติกประการหนึ่ง นั่นคือการสร้างจินตนาการให้แก่เพศชาย ด้วยการนำเสนอหญิงสาวที่เป็น “อุดมคติ”

ภาพอิโรติกเป็นแฟนตาซีของคนดู เป็นจินตนาการเกินกว่าความเป็นจริงจะหาได้
 ดูภาพนางแบบอิโรติกแล้วรู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ เพราะผู้หญิงเหล่านี้สวยน่ารัก
 เหมือนนางฟ้าลงมากกลางโลกความเป็นจริง ทำให้เรารู้สึกได้ว่าเราไม่มีวันได้มา
 ครอบครอง และจะเห็นได้ก็แต่เพียงโลกแฟนตาซีในนิตยสารชายภาพอิโรติก
 เท่านั้น (พีตู้, สนนากลุ่ม)

ความเห็นของ “พีตู้” สะท้อนว่า แม้จะภาพที่เกินจริงและไม่สามารถครอบครอง
 หญิงสาวเหล่านี้ได้ในโลกแห่งความเป็นจริง แต่อย่างน้อยคนดูภาพก็ยังครอบครองพวกเธอได้ใน
 โลกของจินตนาการ ดังนั้น ภาพอิโรติกเหล่านี้จึงตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคเพศชายใน
 การสร้างภาพผู้หญิงอย่างที่พวกเขาต้องการขึ้นมา และได้เป็นผู้ครอบครองแม้จะเป็นเพียงแค่ใน
 ความคิดก็ตาม

เพื่อให้เห็นภาพชัดเจน จะขอยกตัวอย่างสีผิวของนางแบบมาประกอบดังภาพที่ 4.5
 ต่อไปนี้

ภาพที่ 4.5

แสดงการเปรียบเทียบสีผิวของนางแบบจากนิตยสาร

“ดารานางแบบ” และ นิตยสาร “FHM”

3. การโพสท่า (Pose) ในภาพแต่ละเซ็ท ของทั้ง 12 เซ็ท อาจจะมีแนวคิดหลักในการนำเสนอต่างกัน บ้างก็ต้องการแสดงความร่าเริง บ้างก็ต้องการแสดงความลึกซึ้งเย้ายวน แต่สิ่งที่กลุ่มผู้มาร่วมในการสนทนากลุ่มเห็นพ้องกันก็คือ จุดร่วมที่เหมือนกันในแต่ละเซ็ทได้แก่การนำเสนอความโดดเด่นของนางแบบ โดยให้นางแบบโพสท่าซึ่งขยับเน้นอวัยวะบางส่วนให้เด่นชัด ซึ่งได้แก่ หน้าอก และ สะโพก เป็นหลัก

ในการโพสท่าภาพอิโรติกตามขนบนิยม มีหลักการอยู่ว่านางแบบควรบิดตัวเป็นรูปตัว S เพื่อเน้นอกและสะโพก จนเกิดความอ่อนช้อยงดงาม และดึงดูดความสนใจจากคนดูภาพ ซึ่งประเด็นการบิดร่างกายให้ผิดธรรมชาติดังกล่าว ได้รับการตอกย้ำในการให้ความเห็นของกลุ่มตัวอย่าง

“ส่วนว่าโค้งเป็นความงามของเพศแม่ ส่วนชื่อเสียงของนางแบบอาจจะเกี่ยวข้องหรือไม่กับการโพสท่าก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่กับข้อตกลงของแต่ละคนในการถ่าย” (พีตั้, สนทนากลุ่ม)

นอกจากนี้ ดังที่กล่าวไปแล้วในหัวข้อก่อนว่า กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มเห็นพ้องตรงกันว่า สิ่งที่ดึงดูดสายตาของคนดูนั้น นอกเหนือจากหน้าตาของนางแบบแล้ว ยังขึ้นอยู่กับอวัยวะส่วนสำคัญในการถ่ายแบบ อย่าง หน้าอก และ สะโพก อีกด้วย

เมื่อมองภาพรวม การโพสท่าในนิตยสารชายภาพอิโรติกทั้งหมด จึงเป็นการให้นางแบบบิดตัว เอี้ยวตัว แอนสะโพก แอนหน้าอก หรือน้มตัว โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้เห็นหน้าอกและสะโพกเด่นชัด เมื่อเป็นเช่นนี้ จึงสอดคล้องกับข้อค้นพบของงานวิจัยชิ้นนี้ว่า ทั้ง ๆ ที่เป็นภาพถ่ายแสดงธรรมชาติของผู้หญิง แต่กลับให้นางแบบเพศหญิงโพสท่าซึ่งไม่เป็นธรรมชาติ ดังเช่นการบิดตัวไปมา การบิดสะโพกเยอะ ๆ หรือการแอนหน้าอกเกินปกติ โดยสาเหตุหนึ่งอาจจะมาจากวัตถุประสงค์เพื่อ “ยั่วยวน” ผู้ดูภาพ

ความสัมพันธ์ระหว่างการโพสท่าซึ่งผิดธรรมชาติดังกล่าวกับ “การยั่วยวน” เป็นที่เห็นเด่นชัดว่าเพื่อขยับเน้นอวัยวะบางส่วน ซึ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลทั้งหมดก็เห็นด้วย ดังกรณีของ “พีข้าวต้ม” แสดงความเห็นว่

การโพสท่าแปลก ๆ คือจุดขาย ถ้าทำท่าธรรมดาจะไม่เช็กซี เพราะให้ความรู้สึกเฉย ๆ แก่คนดู หรือบางคนนางแบบอาจจะหุ่นไม่ค่อยดีมาก แต่การโพสท่าแปลก ๆ พวกนี้จะช่วยเสริมให้รูปร่างดีขึ้นได้ ส่วนคนหุ่นดีอยู่แล้วมาโพสท่าผื่น ๆ เหล่านี้ จะให้ความรู้สึกในการยั่วยวนคนดู (พีข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

ในกรณีนี้ เมื่อสืบย้อนไปดูประวัติความเป็นมาของความผิดธรรมชาติด้านรูปร่างของสตรี จากการศึกษาของ เสมอชัย พูลสุวรรณ ซึ่งกล่าวถึงเรือนร่างในงานจิตรกรรมไทยแบบประเพณี สามารถนำมาช่วยอธิบายกรณีของการโพสท่าผิดธรรมชาติเหล่านี้ได้ส่วนหนึ่ง นั่นคือภาพของหญิงที่ปรากฏนั้นล้วนไม่ใช่ภาพของหญิงที่สมจริงอย่างที่พบเห็นทั่วไปตามสังคม ดังเช่นคำกล่าวที่ว่า

“แม้ว่าจะมองด้วยสายตาของผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับงานศิลปะมาก่อน ก็อาจจะจับได้โดยง่ายว่า “เรือนร่าง” ที่ปรากฏในงานจิตรกรรมไทยแบบจารีต มิได้เป็นภาพจำลองที่สมจริงของกายวิภาคตามธรรมชาติของบุคคล” (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2541, น. 105-123)

สำหรับกรณีในภาพของจิตรกรรมไทยนั้น สาเหตุส่วนหนึ่งของการบิดเบือนธรรมชาติก็คือ การเน้นองค์ประกอบรวมของภาพซึ่งทำให้ผู้หญิงซึ่งรวมไปถึงผู้ชายซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของภาพ จำต้องมีลักษณะเหนือจริงเพื่อคล้อยตามเส้นสายในภาพ ดังที่มีการวิเคราะห์ว่า

จิตรกรดูเหมือนจะให้ความสำคัญมากกับรายละเอียดจุกจิกเล็ก ๆ น้อย ๆ ภายในภาพ เป็นต้นว่า บรรดาหลอดลายวิจิตรที่ปรากฏบนเครื่องประดับตัวละครหรือปราสาทราชวังต่าง ๆ และเมื่อพิจารณาในโครงสร้างระดับใหญ่ขึ้นมาอีก หัวใจของการทำงานก็จะถูกเน้นให้อยู่ที่วิธีที่จิตรกรจะจัดการกับเส้นสายและช่องไฟต่าง ๆ ในภาพ ให้สามารถสัมพันธ์เชื่อมโยงกันได้อย่างกลมกลืน และ ประเด็นที่น่าสนใจก็คือ เราน่าจะลองพิจารณาหาความหมายของ “เรือนร่าง” ในฐานะที่เป็น “ลาย” ประเภทหนึ่งดูบ้าง...บางทีการศึกษาทำนองนี้อาจจะช่วยให้เราได้เข้าใจมากขึ้นด้วยว่า ทำไมจิตรกรไทยแต่โบราณ จึงไม่ใส่ใจนักกับความสมจริงทางกายวิภาคของ “เรือนร่าง” ในงานศิลปะของตน (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2541, น. 107)

จากคำอธิบายข้างต้น ร่างกายของผู้หญิงในงานจิตรกรรมซึ่งถือเป็นการนำเสนอภาพของผู้หญิงสมัยก่อนผ่านงานศิลปะ จึงบ่งบอกว่า การบิดเบือนรูปร่างให้ผิดธรรมชาตินั้นเป็นไปเพราะต้องการเน้นองค์ประกอบศิลปะในภาพรวม โดยลดทอนให้ผู้หญิงในภาพนั้นบิดเบือนความจริงเพื่อเป็นส่วนหนึ่งที่เติมเต็มให้ภาพมีความสมบูรณ์ นอกจากนี้ สิ่งที่พบได้จากภาพหญิงสาวในวรรณคดีก็คือ รูปร่างที่ถูกวาดให้ไม่ตรงตามความจริง อาทิ หน้าอกขนาดใหญ่และกลมกลิ้งเป็นพิเศษ ส่วนเวอคอดกึ่ง และสะโพกถูกเน้นให้เด่นชัด ในส่วนดังกล่าวนี้ นอกเหนือจากจะอธิบายได้ด้วยหลักการทางศิลปะองค์รวมดังที่กล่าวไปแล้ว ยังเป็นการขบขันอวยวะบางส่วนให้เด่นชัดมาก ๆ เพื่อแทนความเป็นเพศหญิงอีกด้วย

เมื่อมองความเปลี่ยนแปลงจากอดีตสู่ปัจจุบัน ภาพร่างกายของผู้หญิงที่คลี่คลายจากงานจิตรกรรมมาสู่ภาพอิโรติกในนิตยสารจึงมีความต่อเนื่องในแง่ของการบิดเบือนความจริง เพื่อเน้นให้อวัยวะบางส่วนชัดเจน การสนทนากลุ่มได้ข้อมูลว่าถ้าโพสท่าด้วยอากัปกริยาปกติในชีวิตประจำวัน อาทิ การยืนเฉย ๆ จะไม่ให้ความรู้สึกใด ๆ และไม่มีความเป็นภาพอิโรติก การแสดงท่าทางอ่อนช้อยหรือบิดตัวไปมาจะทำให้ภาพไม่แข็งทื่อและดูมีความเคลื่อนไหว

แม้ว่าจะมีจุดเหมือนในการ “เฟ้นธรรมชาติ” เช่นเดียวกัน แต่ความต่างระหว่าง “ภาพหญิงสาวในจิตรกรรม” ยุคก่อน กับ “ภาพหญิงสาวในนิตยสารอิโรติก” ของยุคนี้ ยังพอมีให้เห็นอยู่นั้นคือ งานจิตรกรรมเป็นการใช้จินตนาการสร้างสรรค์ภาพหญิงสาวขึ้นมาใหม่ทั้งหมดจากฝีมือของจิตรกร ซึ่งจะวาดให้ร่างกายบิดเบือนแค่ไหนก็ยอมได้ ขณะที่ในยุคปัจจุบันนั้น ภาพหญิงสาวเกิดจากการยืนถ่ายแบบของหญิงสาวที่มีตัวตนจริง ๆ การบิดตัวให้อ่อนช้อยเพื่อความงดงามของภาพจึงเป็นการเฟ้นธรรมชาติของนางแบบ ซึ่งถูกถ่ายทอดผ่านเทคนิคถ่ายรูปของช่างภาพอีกคำรบหนึ่ง

ดังนั้น ภาพจิตรกรรมจึงเป็นจินตนาการที่เฟ้นความเป็นจริง ขณะที่ภาพอิโรติกปัจจุบันกลายเป็นการให้นางแบบเพศหญิงที่มีเลือดเนื้อมาโพสท่าเฟ้นธรรมชาติ เพื่อให้ผู้บริโภคเพศชายได้ดู นอกจากนี้ เมื่อแยกย่อยลงไปสู่รายละเอียดการโพสท่าของนางแบบในแต่ละฉบับ จะพบความแตกต่างกันระหว่างนางแบบที่มีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียงอีกด้วย

ตารางที่ 4.3

แสดงการเปรียบเทียบการโพสท่าของนางแบบทั้ง 4 ฉบับ

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดาวนางแบบ”
การโพสท่า	ยืนโดยส่วนใหญ่ มีการแอ่น สะโพกและ หน้าอกบ้าง มี การบิดตัวเอี้ยว ตัวพอสมควร	นั่งและยืนในท่า แอ่นสะโพกและ แอ่นหน้าอกบ้าง มีการทำท่าร่า เริงเป็นธรรมชาติ โดยส่วนใหญ่จะ บิดตัวเอี้ยวตัวพอสมควร	นั่งและยืนในท่า แอ่นสะโพกและ แอ่นหน้าอกอย่าง มาก บางภาพ มือปิดหน้าอก โดยส่วนใหญ่จะ บิดตัวเอี้ยวตัว มาก	นั่งและยืนในท่า แอ่นสะโพกและ แอ่นหน้าอก อย่างมาก บาง ภาพมือปิด หน้าอก โดย ส่วนใหญ่จะบิด ตัวเอี้ยวตัวมาก

จากตารางจะเห็นว่า การโพสท่าที่ไม่เป็นธรรมชาติทั้งนั้น น่าจะมีจุดมุ่งหมายเพื่อ
 ชับเน้นให้เห็น อวัยวะสำคัญของนางแบบ อันได้แก่ หน้าอก และ สะโพก ให้ชัดเจนขึ้น ทั้งนี้ มี
 ความแตกต่างกันอยู่บ้าง ระหว่างนิตยสารชายภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับ โดยนิตยสารที่ใช้นางแบบมี
 ชื่อเสียงอย่าง “Mars” และ “FHM” จะให้นางแบบโพสท่าค่อนข้างเป็นธรรมชาติกว่า หรืออย่างน้อย
 ที่สุด หากมีการบิดตัวฝืนธรรมชาติ ก็ดูจะคล้ายคลึงกับการถ่ายแบบทั่วไป คือทำแต่พอดีพองาม
 แต่สำหรับนิตยสารที่ใช้นางแบบไม่มีชื่อเสียงอย่าง “Penthouse” และ “ดารานางแบบ” จะเน้นให้
 นางแบบโพสท่าที่ต้องฝืนธรรมชาติเยอะกว่า เพื่อชับเน้นหน้าอกและสะโพกให้ออกมาเด่นชัดที่สุด
 เท่าที่จะทำได้

ภาพที่ 4.6

ภาพการโพสท่าที่แตกต่างของนางแบบจาก
 นิตยสาร “FHM” กับ “ดารานางแบบ”

จากการวิเคราะห์ภาพผู้หญิงในนิตยสารที่แตกต่างกัน พบว่าในส่วนของการโพสท่า
 นี้มีความเหมือนกันทั้ง 4 ฉบับ ตรงที่ให้นางแบบโพสท่าในอากัปกิริยาที่มักไม่ได้ทำในชีวิตปกติ
 ประจำวัน แต่แตกต่างในระดับมากน้อยของการฝืนธรรมชาติ ซึ่งผู้มาร่วมสนทนากลุ่มต่างเห็น
 พ้องต้องกัน ดังจะได้ยกตัวอย่างคำกล่าวต่อไปนี้

“การยื่น การโพสท่าต่าง ๆ นั้น ของไทยจะลอกเลียนแบบประเทศตะวันตกมา ซึ่งจะทำให้มีการโพสท่าฝืนธรรมชาติและดูแข็งทื่อ ต่างจากภาพของทางญี่ปุ่นที่มีความเป็นธรรมชาติกว่า อาทิ เน้นอกกับกิริยาปกติ หรือเน้นเรียบ ๆ แต่น่ารัก” (พีช้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

ในภาพอิโรติกของนิตยสารไทยทั้ง 4 ฉบับนี้ ไม่ได้มีภาพถ่ายประเภทนางแบบคนเดียวเท่านั้น หากยังมีการถ่ายแบบเป็นหมู่คณะอีกด้วย จุดสังเกตสำคัญก็คือ การโพสประเภทเดี่ยวนั้นนางแบบจะมองมาสบตากับคนดูภาพจนกลายเป็นเรื่องปกติ แต่สำหรับภาพประเภทนางแบบหมู่ นั้นมีความหมายบางอย่างซ่อนเร้นอยู่ใน “ความสัมพันธ์” (Relationship) ระหว่างตัวนางแบบเอง นั่นคือ แม้จะถ่ายภาพนางแบบด้วยกัน ร่างกายแนบชิดกัน เขามือสัมผัสร่างกายกัน อาทิ ปิดหน้าอกให้เพื่อน แต่นางแบบเหล่านี้ไม่มีการจ้องมองกันและกัน หรือส่งสายตาให้กันเพื่อแสดงความสัมพันธ์กันเลย

การตัดขาดความสัมพันธ์ทางสายตาของนางแบบ เป็นการแสดงให้เห็นว่าพวกเขาไม่สนใจกันและกันนัก หากแต่เน้นไปที่การสบตากับคนดูเพื่อเป็นการยั่ววนเสียมากกว่า ในส่วนนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตีความว่าพวกเขาอาจมาถ่ายภาพเป็นทีมเดียวกันก็จริง แต่วัตถุประสงค์หลักก็คือการสร้าง ความหมายของการเสนอตัวให้แก่คนดูในการเลือกจ้องมอง ดังเช่นบนทสนทนาต่อไปนี้

พีทอม : เหมือนพวกเขาบอกกับเราว่า ‘เชิญเลือกได้ตามสบายเลยนะคะ’

พีทวง : ใช่ ๆ รู้สึกว่าใคร ๆ ก็เลือกได้ นั่นคือต่างก็เป็นตัวเลือกให้แก่เราอย่างเท่าเทียมกันทุกคน (พีทอม และ พีทวง, สนทนากลุ่ม)

นอกจากนี้ กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มยังได้อธิบายด้วยว่า การสัมผัสร่างกายแต่ไม่สบตา ยังถือเป็นการ “สัมผัสร่างกายแทนคนดู” เพื่อให้คนดูคิดไปเองว่าได้เป็นส่วนร่วมในภาพอีกด้วย ส่วนการไม่สบตากันแสดงว่าไม่มีความสัมพันธ์ลึกซึ้งต่อกัน ในทางตรงกันข้าม ถ้าหากสบตากันจะกลายเป็นความสัมพันธ์เกินกว่าเพื่อนแบบ “หญิงกับหญิง” และจะเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายในการดูภาพจากผู้ชายกลายเป็นกลุ่มผู้หญิงที่รักผู้หญิงด้วยกัน (เลสเบี้ยน)

ในขณะที่เดียวกัน จากนิตยสารชายภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับ มีข้อสังเกตร่วมกันก็คือ การลบผู้ชายทิ้งออกไปจากภาพ นั่นคือไม่มีนายแบบผู้ชายเข้ามามีส่วนร่วมในภาพเลย ในส่วนนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเพศชายอธิบายว่า เนื่องจากเป็นภาพผู้หญิงเพื่อให้ผู้ชายดู ส่วนสำคัญที่สุดก็คือการพุ่งเน้นไปยังตัวนางแบบเพศหญิง และถ้าเป็นภาพอิโรติกด้วยแล้ว ความโป๊เปลือยของนางแบบจึงเป็นจุดสำคัญ ดังนั้น ผู้ชายซึ่งเป็นเพศเดียวกับคนดูภาพ จึงเป็นส่วนเกินที่ไม่มีความสำคัญใด ๆ ต่อภาพ แต่ถ้าหากมีผู้ชายด้วยกันแล้ว อาจจะทำให้เกิดความอิจฉาที่ได้สัมผัสนางแบบแทนที่จะเป็นคนดูได้สัมผัสเสียเอง ข้อสรุปส่วนนี้ไปสัมพันธ์กับเรื่องตัวนางแบบผู้หญิงที่สัมผัสร่างกายกันว่าถือเป็นการ

การจับร่างกายกันแทนคนดู ซึ่งถ้าหากให้ผู้ชายมาจับก็จะเกิดความไม่พอใจเกิดขึ้นกับคนดูเพราะผู้ชายด้วยกันเสมือนเป็นคู่แข่ง และอาจเป็นการทำลายจินตนาการทางเพศอีกด้วย ดังเช่นคำกล่าวต่อไปนี้

“ไม่รู้จะมีผู้ชายด้วยกันในภาพไปทำไม ยิ่งถ้าเกิดนายแบบมันหน้าตาดีด้วยยิ่งน่าอิจฉา มันเป็นส่วนเกินของภาพ และส่วนสำคัญของภาพก็มีแค่ตัวนางแบบเท่านั้น เพราะเราซื้อเพื่อดูภาพผู้หญิง” (น้องดิน, สนนากลุ่ม)

สาเหตุของการที่มีภาพผู้หญิงเท่านั้นในภาพอิโรติกสำหรับผู้ชาย ดูจะสอดคล้องกับข้อสังเกตของ จอห์น เบอเกอร์ ในหนังสือ “Ways of Seeing” ซึ่งวิเคราะห์ภาพวาดสีน้ำมันในยุโรปยุคก่อน ที่ว่าบางภาพอาจจะมีคู่รักของหญิงสาวในรูปด้วย แต่จะเห็นได้ว่าความสนใจของเธอแทบไม่มีต่อผู้ชายในภาพเลย บ่อยครั้งเบือนหน้าจากเขาหรือมองมายังผู้ดูภาพซึ่งคิดว่าตนเองเป็นคู่รักที่แท้จริงของเธอ จะว่าไปแล้วจากรูปวาดของยุโรปหลังยุคเรอเนสซองส์ที่ พระเอกตัวจริงของภาพนั่นคือคนที่จ้องมองภาพต่างหาก (Berger, 1972, p. 56)

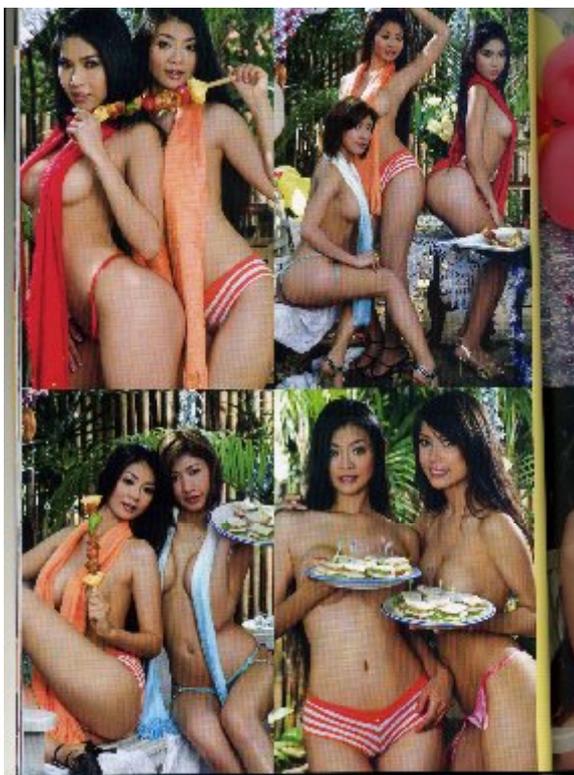
นอกจากจะไม่มีผู้ชายในภาพอิโรติกสำหรับกลุ่มคนอ่านเพศชาย (แท้) แล้ว ในกลุ่มนางแบบที่ถ่ายภาพเป็นหมู่คณะนั้น นางแบบยังโพสท่าแทบไม่ต่างกัน อยากรู้ก็ตาม แม้นางแบบจะต้องกลายเป็นองค์ประกอบของภาพที่โพสท่าไม่ต่างกันนักในแต่ละเซ็ทภาพ แต่ระหว่างนิตยสารที่คัดเลือกนางแบบมี/ไม่มีชื่อเสียง ก็ยังมีความแตกต่างอยู่พอสมควร นั่นคือการ “จัดวาง” นางแบบไม่เหมือนกัน เพราะนิตยสารที่นางแบบแต่ละคนมีชื่อเสียง อย่าง “FHM” จะได้รับการจัดวางให้อยู่ในพื้นที่ซึ่งมีช่องว่างทำให้โดดเด่นขึ้นมาจากภาพได้ แต่สำหรับนิตยสารที่นางแบบแต่ละคนไม่มีชื่อเสียงอย่าง “ดารา นางแบบ” มีลักษณะของการจับนางแบบมาอยู่กันรวม ๆ เหมือนกับการ “จับยึดให้แน่น ๆ ภาพ” ซึ่งส่งผลแต่ละคนไม่ได้รับความโดดเด่นเท่าที่ควร เหมือนเป็นวัตถุที่ถูกจับใส่ให้แน่น ๆ ภาพเข้าไว้ ดังที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลอธิบายว่า

พี่ตุ้: อย่างภาพงานปีใหม่บาร์บีคิวเนี่ย ภาพกลุ่มนี้ดูแล้วไม่สวย เหมือนอัดกันในคอกให้แน่น ๆ เน้นปริมาณคนเยอะ ๆ ให้เต็ม ๆ ภาพเข้าไว้ แกรมดูแล้วไม่เสริมให้เกิดอารมณ์อะไรเลย คนเยอะเกินไป เหมือนเป็นอุปกรณ์วัตถุ แกรมราคาถูกอีกต่างหาก

พี่ข้าวต้ม: ใช่แล้ว ของแพงมีราคา ต้องมีชิ้นเดียวเท่านั้น (พี่ตุ้ และ พี่ข้าวต้ม, สนนากลุ่ม)

ภาพที่ 4.7

การโพสท่าที่อัดแน่นของนางแบบ ในนิตยสาร “ดารานางแบบ”

ในแง่ของระดับนางแบบที่แตกต่างกัน การโพสท่าซึ่งสรุปได้ว่า “ผิดธรรมชาติ” นั้น นิตยสารที่ใช้นางแบบมีชื่อเสียงจะทำการโพสท่าอย่างแนบเนียนเป็นธรรมชาติกว่า ซึ่งแตกต่างจากนิตยสารขายภาพนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียง โดยนางแบบจะบิดและเอี้ยวตัวผิดธรรมชาติอย่างมาก เพื่อขับเน้นอวัยวะบางส่วนเต็มที่ เราจึงสรุปในส่วนนี้ได้ว่า นางแบบที่มีชื่อเสียงจะถูกยกระดับให้เหนือกว่านางแบบไร้ชื่อเสียง ด้วยการโพสท่าเป็นธรรมชาติและมีสถานภาพสูงกว่า และไม่แสดงท่าทางยั่วยวนโจ่งแจ้งในระดับเดียวกับนางแบบไม่มีชื่อเสียง

การแสดงท่าผิดธรรมชาติและท่าทางยั่วยวนในปริมาณมากน้อยต่างกัมนั้น ส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากการต่อรองระหว่างนางแบบกับตากล้องและทีมงานที่ถ่ายภาพ อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลต่างเห็นพ้องว่าผู้หญิงที่มีชื่อเสียงหรือฐานะทางสังคมดีกว่าย่อมสามารถต่อรองให้เปลือยน้อยกว่านางแบบที่ไม่มีชื่อเสียง

“ตากล้องที่ไหนก็อยากถ่ายให้ไป ๆ ทั้งนั้นแหละ แต่คนดังจะขอต่อรองได้มากกว่า ขอไปน้อยกว่าได้ ขอเงินไขถ่ายภาพที่ดีกว่าได้” (พี่ข้าวต้ม, สนนากลุ่ม)

จากข้อมูลดังกล่าวจะสอดคล้องกับความจริงที่ว่า นิติสารระดับเดียวกับ “FHM” จะถ่ายไม่ไปมากและดูเป็นทางการกว่าเล่มอื่น สังเกตได้จากภาพชุดของนางแบบจากภาพยนตร์ เรื่อง “สวยลากไส้” นอกจากแต่ละคนจะแต่งกายค่อนข้างมิดชิดแล้ว ยังไม่ถูกจับรวมให้อยู่อย่าง แน่น ๆ ในภาพเดียวกัน และสามารถโดดเด่นในภาพที่ถูกถ่ายอย่างมีพื้นที่ว่างรอบข้างอีกด้วย

ในเรื่องของชื่อเสียงนางแบบนั้น กลุ่มตัวอย่างสรุปว่ายังขึ้นอยู่กับว่านางแบบคนนั้นมีชื่อเสียงอย่างไรด้วย ถ้าเกิดว่าเป็นคนมีภาพลักษณ์เรียบร้อยก็ต้องถ่ายออกมาไม่หือหาวามาก แต่หากเป็นคนขึ้นชื่อเรื่องความเซ็กซี่และใจกล้าแล้ว ก็อาจจะมาถ่ายภาพที่มีความหือหาวมากกว่า ทั้งนี้ในเรื่องข้อสังเกตการโพสท่าถ่ายภาพที่ไม่เหมือนกันระหว่างนางแบบมีชื่อเสียงกับไม่มีชื่อเสียงนั้น ได้รับการตอกย้ำจาก “พี่ข้าวต้ม” ว่า

“นิวัตติ กองเพียรเคยวิจารณ์เอาไว้ว่า ภาพที่โชว์การบิดตัวเยอะ ๆ นั้น เป็นภาพของพวกโลว์คลาส” (พี่ข้าวต้ม, สนนากลุ่ม)

จากข้อมูลข้างต้น จะพบว่ากรณีที่นางแบบถูกแบ่งแยกด้วยสถานะที่แตกต่างกัน นั่นคือ ชื่อเสียงและสถานภาพทางสังคม เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการโพสท่าถ่ายภาพอย่างชัดเจน

4. จุดยืนในการจ้างมอง การจ้างมองเป็นองค์ประกอบสำคัญในการวิเคราะห์เรื่องเพศสภาพ เพราะคาบเกี่ยวกับประเด็นด้านอำนาจของหญิงชาย ตามทฤษฎีเรื่องการจ้างมองนั้น ถ้าหากใครถูกจ้างมอง จะมีสถานะตกเป็นวัตถุทางเพศ ขณะที่ผู้จ้างมองนับว่ามีสถานะเหนือกว่าที่ได้ใช้อำนาจในการมอง อย่างไรก็ตาม การที่นางแบบจ้างมองกลับมายังคนดูหรือช่างภาพ อาจถือเป็นการใช้สายตา “ช่วยวน” ก็เป็นไปได้ นอกจากนี้ การที่ผู้หญิงสามารถใช้สายตาได้หลายแบบ แต่ถูกเลือกให้ใช้สายตาได้เพียงบางแบบ ถือเป็นการสร้างมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงขึ้นมา สิ่งที่น่าสนใจก็คือ การที่เธอมองกลับมายังช่างภาพหรือคนดูนั้น อาจพิจารณาว่าเป็นการใช้อำนาจได้กลับ อันจะได้กล่าวถึงต่อไป

กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าองค์ประกอบของภาพด้านนางแบบ จากนางแบบ 22 คน ในภาพ 12 เซ็ต ในเรื่องการจ้างมองนั้น มีลักษณะคล้ายคลึงกัน โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วนใหญ่ ๆ ได้แก่ จ้องคนดู มองไปทางอื่น และหลับตา แต่ที่พบมากที่สุดในทุกเซ็ต ก็คือ การจ้างมองกลับมายังช่างภาพ หรือคนดูภาพ

ตารางที่ 4.4

แสดงการเปรียบเทียบนางแบบทั้ง 4 ฉบับเรื่องจุดยืนในการจ้างมอง

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
การจ้างมอง	มองคนดูทั้งหมด	มองคนดูโดยส่วนใหญ่ มองไปทางอื่นบ้างเล็กน้อย	มองคนดูโดยส่วนใหญ่ มองไปทางอื่นบ้างเล็กน้อย	มองคนดูทั้งหมด

ในนิตยสารชายภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับ สิ่งที่พบเหมือนกันก็คือ นางแบบมักจะจ้างกลับมายังคนดูหรือช่างภาพ ข้อสังเกตก็คือ นิตยสารชายภาพนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียงอย่าง “Penthouse” และ “ดารานางแบบ” จัดแจงให้นางแบบจ้างกลับมายังช่างภาพหรือคนดูทุกรูป เช่นเดียวกับนิตยสาร “FHM” ขณะที่ นิตยสาร “Mars” ให้นางแบบหันมองไปทางอื่นบ้าง หรือมองหน้าอกตนเองบ้าง แม้ว่าจะยังจ้างกลับมายังคนดูเป็นส่วนใหญ่

ภาพที่ 4.8

ภาพจากนิตยสาร “ดารานางแบบ” แสดงการจ้างมองของนางแบบ

ประเด็นเรื่อง “การจ้องมอง” ของภาพอิโรติกในนิตยสารทั้ง 4 ฉบับนี้ ไม่ได้เป็นความบังเอิญหรือเพิ่งเกิดขึ้น เพราะสืบย้อนได้ว่ามีมาตั้งแต่อดีต โดย จอห์น เบอเกอร์ กล่าวว่

เป็นเรื่องอำนาจระหว่างเพศที่ฝังมาตั้งแต่กำเนิดเลยทีเดียว เขากล่าวว่าตั้งแต่เกิดจนถึงตายผู้หญิงล้วนสัมพันธ์กับการจ้องมองอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยง ผู้หญิงถูกสร้างให้ต้องจ้องมองตัวเองและระลึกว่าคนอื่นกำลังมองดูอยู่ กระทั่งในห้วงเวลาที่เธอเศร้าโศกเสียใจ เธอก็ต้องคำนึงว่าอิริยาบถเหล่านั้นถูกมองอยู่และต้องปฏิบัติตนท่ามกลางสายตาผู้คนอย่างเหมาะสม (Berger, 1972, p. 46)

เมื่อเป็นเช่นนั้น ผู้หญิงหรือนางแบบภาพอิโรติกที่นำมาศึกษา จึงเสมือนเป็นฝ่ายถูกกระทำในทุกสถานการณ์ทางสังคม

เนื่องจากการปรากฏของผู้หญิงในสังคมแตกต่างจากผู้ชาย ผู้ชายนั้นท่วงท่าบุคลิกจะเผยถึงอำนาจในทางต่าง ๆ ว่าตัวเขาสามารถจะทำอะไรได้บ้างต่อผู้อื่น เท่ากับว่าผู้ชายถูกกำหนดให้เป็นฝ่ายกระทำ ขณะที่ผู้หญิงอยู่ในทางตรงกันข้าม การปรากฏของผู้หญิงจะแสดงถึงทัศนคติต่อตัวเธอเอง และจะนิยามออกมาได้ว่าจะสามารถหรือไม่สามารถทำอะไรกับเธอได้ ซึ่งหมายความว่าเธอถูกกำหนดให้เป็นฝ่ายถูกกระทำ เช่นเดียวกับการจ้องมองที่ตรงกับคำกล่าวง่าย ๆ ว่า “ผู้ชายแสดง และ ผู้หญิงปรากฏ” นั่นคือ ผู้ชายมองดูผู้หญิง ผู้หญิงมองตัวเองที่กำลังถูกจ้องมอง กรณีนี้ไม่เพียงเป็นเครื่องบ่งชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างชายกับหญิง หากยังแสดงถึงความสัมพันธ์ของหญิงต่อพวกเธอเองอีกด้วย ด้านที่เป็นนักสำรวจในตัวเธอคือผู้ชาย และเธอยังเป็นด้านที่ถูกสำรวจ ดังนั้นแล้ว ผู้หญิงจึงแปลงตัวเองให้กลายเป็นวัตถุแห่งการจ้องมองในที่สุด (Berger, 1972, pp. 46-47)

ทั้งนี้ เมื่อจอห์น เบอเกอร์วิเคราะห์ภาพต่อไป เขาก็ให้เห็นว่ารูปภาพอิโรติกที่นำมาวิเคราะห์นั้นโดยเบื้องต้นแล้วผู้หญิงเป็นคนแสดงท่าทางและถูกถ่ายรูปเพื่อให้ผู้ชายจ้องมอง ซึ่งไม่ได้มีความแตกต่างจากการวิเคราะห์หญิงสาวในภาพสีน้ำมันของยุโรปในอดีตเลย ภาพเปลือยของหญิงสาวเหล่านั้น พวกเขาถูกเห็นและตัดสินด้วยการจ้องมอง คนดูสามารถเห็นว่าหญิงในภาพเหล่านั้นจะตระหนักรู้ตัวว่าถูกจ้องมองโดยคนดู เธอไม่ได้ร่างเปล่าเปลือยอย่างที่เธอเป็น หากแต่เธอเปล่าเปลือยอย่างที่คนดูเห็นเธอ (Berger, 1972, p. 54)

เรื่องการถูกจ้องมองและจ้องมองกลับนี้ ยังปรากฏในงานศึกษาของ ลอรา มัลวีเย่ (1989) ซึ่งกล่าวถึงการจ้องมองกับความพึงพอใจของเพศชายเอาไว้ว่า

ถ้าผู้ถูกมองรู้ว่ามีคนมองแม้จะเป็นการแอบมอง คนถูกมองย่อมรู้สึกสุขมากกว่าทุกซ์เพราะผู้ถูกมองมีความต้องการเปิดให้ชมอยู่แล้ว นอกจากนี้ในสังคมที่ชาย

เป็นใหญ่ นั่น ความรื่นรมย์ในการมองถูกจำแนกออกเป็น 2 ช่วงตรงข้าม คือผู้ชายเป็นผู้เสนอและผู้หญิงเป็นผู้สนอง และทำให้ฝ่ายชายเป็นผู้กระทำและฝ่ายหญิงเป็นผู้ถูกกระทำ (Mulvey, 1989, pp. 14-26)

อย่างไรก็ตาม สิ่งที่มีลวีร์กล่าวไว้ยังต้องขยายความเพิ่มเติมไปอีกในกรณีของภาพอิโรติกไทยปัจจุบัน เพราะสิ่งสำคัญที่พบได้ในภาพจากนิตยสารทั้ง 4 ฉบับ คือการที่นางแบบจ้องมองกลับมายังคนดูเป็นส่วนใหญ่ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มวิเคราะห์ว่า การที่ผู้หญิงคนหนึ่งมองมายังคนดู หมายความว่าแสดงอาการของคนรู้จักกัน หรือแสดงความรู้จักเพื่อสื่อสารสัมพันธ์ต่อกัน เช่นเดียวกับการจะเริ่มคุยทักทายในสังคม เราก็ต้องมีการมองหน้าและสบตากันก่อน และถ้าหากเธอในรูปไม่สบตากับเราแล้ว ก็เหมือนเราจ้องมองเธอฝ่ายเดียว และให้ความรู้สึกเหมือนเราเป็นพวกถ้ามอง

การจ้องมองกลับมาของนางแบบ ไม่ใช่การมองเฉย ๆ หรือแค่ในระดับของการทำความเข้าใจ แต่การมองมาพร้อมกับอากัปกริยาบนใบหน้า อาทิ ตาแวววาวเป็นประกาย การกำหนดองศาของหน้าที่เขิดขึ้นลง บิดซ้ายขวา ไปจนถึงการทำปากเผยอเล็กน้อย ทั้งหมดนี้ตีความได้ว่า การมองของนางแบบมายังคนดูถือเป็นการช่วยวนอีกรูปแบบหนึ่ง หรือถ้าใช้ศัพท์สำนวนของจอห์น เบอเกอร์ ก็คือ “ในรูปที่เธอหันมามองผู้ดูนั้น คือการแสดงออกตอบกลับในฐานะผู้หญิงด้วยการแสดงเสน่ห์ซึ่งคาดคำนวณมาแล้ว-ให้แก่ชายผู้เธอจินตนาการว่ากำลังมองเธอ แม้ว่าเธอจะไม่รู้จักเขา แต่เธอกำลังเสนอความเป็นหญิงให้ในฐานะสิ่งที่ถูกสำรวจ” (Berger, 1972, p. 49)

เมื่อการจ้องมองเป็นอำนาจอย่างหนึ่ง คนดูได้มีโอกาสใช้อำนาจของเพศชายในการจ้องมองเพศหญิง และในทางกลับกัน เมื่อนางแบบเพศหญิงมองจ้องมายังคนดูภาพ ก็เสมือนเธอได้ใช้อำนาจต่อต้านอำนาจของเพศชายที่จ้องมองเธออีกที ในส่วนนี้การจ้องมองจึงอาจตีความได้ 2 แบบ นั่นคือ ประการแรก เธอใช้สายตาจ้องมองในสถานะเดียวกับการใช้เรื่อร่าง เพื่อให้เกิดความงดงามของตัวนางแบบ และช่วยวน ส่วนประการที่สองก็คือ เป็นโอกาสเดียวที่นางแบบจะได้โต้ตอบอำนาจของเพศชาย ด้วยการจ้องมองกลับมา และไม่ได้ปล่อยให้ถูกอีกฝ่ายจ้องมองอย่างเดียวเท่านั้น

สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มทั้ง 8 คน เห็นพ้องกันว่า การได้จ้องมองผู้หญิงในภาพอิโรติกถือเป็นการมีอำนาจ แต่เป็นอำนาจแบบมีเงื่อนไขที่ต้องอธิบายความเพิ่มเติมโดยพวกเขาเห็นว่าการดูภาพคนเดียวจะให้ความรู้สึกเป็นคนดูเฉย ๆ ไม่ได้ตระหนักถึงอำนาจใด ๆ หรือถ้ามีอำนาจจริง ๆ ก็คงเป็นไปอย่างอัตโนมัติโดยไม่รู้สึกรู้สีกตัว แต่สถานการณ์ที่ทำให้มีอำนาจอย่างระลึกได้แท้จริงในการจ้องมองรูปผู้หญิงเหล่านี้ คือการจ้องมองพร้อมกับเพื่อนหลาย ๆ คน

นั่นก็คือรู้สึกเหมือนได้รู้มุกกันจ้องมองพวกเขา ได้วิพากษ์วิจารณ์ ทำให้รู้สึกว่าการดูมีอำนาจเหนือกว่า อย่างไรก็ตาม ในทางตรงกันข้าม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลบางคนแสดงความเห็นว่า การที่นางแบบมีหลายคนและคนดูมีเพียงคนเดียว อาจทำให้รู้สึกสูญเสียอำนาจด้วย

การดูภavnางแบบเหล่านี้คนเดียวทำให้เรารู้สึกน้อยเนื้อต่ำใจ เพราะแต่ละคนมีความเด่นดังและเพียบพร้อมด้วยรูปโฉม ดังนั้นจึงห่างไกลจากชีวิตจริงของเรา และไม่มีทางที่คนดูภาพอย่างเราจะครอบครองได้ การดูภาพของพวกเขาแบบอิโรติกจึงเหมือนเป็นฉากแฟนตาซี ที่ได้ทดแทนความต่ำต้อยในชีวิต และระบายออกซึ่งความคับข้องใจที่ไม่อาจหาหญิงสาวแบบนี้ได้จริง ๆ ในชีวิตประจำวันของเรา (ฟีตู, สทนากลุ่ม)

สถานการณ์ที่พลิกผันในการจ้องมองกันและกันและหว่างคนดูภาพและนางแบบภาพอิโรติกนี้ นอกจากจะทิ้งร่องรอยให้วิเคราะห์ตีความจากคำพูดของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลแล้ว ยังอธิบายได้ด้วยแนวคิดของ มิเชล ฟูโกต์ ที่ว่าในทุกส่วนของสำคัญล้วนมีการใช้อำนาจ ไม่ว่าจะเป็นในระดับครอบครัวหรือสถาบันใหญ่กว่านั้น แต่อำนาจเหล่านี้ก็ยังมีถูกรุกต่อต้าน ดังคำกล่าวของฟูโกต์ ที่ว่า “ที่ใดมีอำนาจ ที่นั่นย่อมมีการต่อต้าน” และอาวุธในการต่อต้านของหญิงสาวเหล่านี้ก็คือการใช้สายตายั่วยวนคนดูภาพ และพลิกสถานการณ์กลายเป็นฝ่ายกุมอำนาจเหนือกว่า หรือกล่าวอีกอย่างก็คือ การเป็นฝ่ายกระทำบ้างนั่นเอง เมื่อพิจารณาจากคำพูดของ “ฟีตู” จะเห็นว่าคุณลักษณะของอำนาจในการจ้องมองภาพอิโรติกนั้น ไม่ใช่อำนาจสมบูรณ์แบบ หากเป็นอำนาจที่มี “ความย้อนแย้งในตัวเอง” (Internal Contradictory) โดยส่วนใหญ่ผู้ชายที่จ้องมองอาจจะมีอำนาจเหนือกว่า แต่ในบางกรณีผู้ชายก็อาจจะรู้สึกสูญเสียอำนาจเพราะตระหนักถึงความจริงบางอย่าง (ความจริงที่ไม่มีทางครอบครองหญิงสาวในภาพ) รวมไปถึงการถูกเธोज้องมองกลับมาก็เหมือนถูกทำทายเป็นอำนาจในการมองด้วยเช่นกัน

เมื่อการจ้องมองเป็นฝ่ายกระทำ ไม่ว่าจะเป็นการจ้องมองจากฝ่ายคนดูหรือนางแบบ ทำให้เกิดคำถามต่อมาก็คือ ถ้าเกิดหญิงสาวไม่จ้องมองมายังคนดู พวกเขาจะยังต่อต้านอำนาจหรือไม่ ในประเด็นนี้แจกแจงได้ว่า นิติยสารขายภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับ ได้นำเสนออากัปกริยาทางสายตาของนางแบบเอาไว้ 3 อย่าง นั่นคือ การจ้องมองยังคนดู การหลับตา การมองรูปร่างตนเอง และการมองไปทางอื่น ซึ่งต่างก็ตีความหมายได้ด้วยกันทั้งสิ้น

ดังที่ได้วิเคราะห์ไปแล้วว่า การจ้องมองมายังคนดูถือเป็นการยั่วยวนและเข้าข่ายการต่อต้านอำนาจ ขณะที่อากัปกริยาทางสายตาที่เหลือ 3 ประการนั้น การมองรูปร่างตนเองอาจตีความว่าเธอหลงใหลในเรือนร่างของตนเอง ส่วนการหลับตาและการมองไปทางอื่นคือการไม่

สนใจคนดูภาพ อย่างไรก็ตาม การได้ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มทำให้ความหมายของ 3 ประการหลัง กระจ่างชัดขึ้น นั่นคือ อาจจะได้ตามทีกล่าวไปแล้ว แต่กระนั้น การมองรูปร่างตนเอง การ หลับตา และการมองไปทางอื่น คือการกระทำในการถ่ายแบบโดยระลึกอยู่เสมอว่ามีคนจ้องมอง อยู่ ดังนั้น กิริยา 3 อย่างนี้จึงเกิดขึ้นเพื่อทำให้ตนเองมีบุคลิกลักษณะดูเป็นธรรมชาติ ดูเหมือน ความอายและความเขิน ซึ่งดูไร้เดียงสาอย่างที่คุณชายจำนวนหนึ่งชื่นชอบ และกล่าวได้ว่าเป็นการ ยั่วยวนทางอ้อมอย่างหนึ่ง

“เราคิดว่านางแบบที่ไม่มองเรา ทำท่าช่วยเขินอะไรแบบนี้ มันก็เป็นการยั่วยวน อย่างหนึ่ง เหมือนพวกนางแบบญี่ปุ่นที่ทำท่าคิกขุอาโนเนะมองไปทางอื่น มันดูแล้วเป็นธรรมชาติก็ จริง แต่ก็เหมือนยั่วยวนไปในตัวด้วย” (พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

โดยสรุป ในการวิเคราะห์ส่วนของ “ตัวนางแบบ” ได้ความว่า อำนาจของผู้ชายเข้ามา จัดการเรือนร่างของผู้หญิงในทางต่าง ๆ แต่เป็นไปโดยใช้กลวิธีฝังติดเข้าไปในร่างกายของผู้หญิงอย่างแนบเนียน ทำให้ร่างกายดังกล่าวเป็นสถานที่ปฏิบัติการทางอำนาจอย่างเข้มข้น และ เปลี่ยนให้ร่างกายดังกล่าวเป็นเรื่องของสังคมอีกด้วย ดังเช่นที่ แมรี ดักลาส นักมานุษยวิทยา ชาวอังกฤษ กล่าวว่าร่างกายเป็นตัวแทนซึ่งเป็นตัวแทนของระบบสังคมที่มีอาณาบริเวณชัดเจน ร่างกายคือสัญลักษณ์ของสังคมนวมทั้งอำนาจและอันตราย และนั่นเป็นผลให้ร่างกายผู้หญิงถูก ยึดครองโดยการกระทำของโครงสร้างทางสังคม (สายพิณ ศุภุทดมงคล และคณะ, 2541, น. 26) นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ มิเชล ฟูโกต์ ที่ว่าสังคมใช้อำนาจเข้าไปจัดแจงระบบ ระเบียบร่างกายแม้ในส่วนที่เล็กน้อยที่สุด ซึ่งสำหรับการถ่ายภาพอิโรติกแล้ว อำนาจของผู้ชายก็คืออำนาจของการสั่งการให้นางแบบกระทำทุกอย่างตามต้องการ ไปจนถึงอำนาจในการจ้องมอง นางแบบ เพียงแต่ทุกอย่างแนบเนียนไม่เป็นที่สังเกต “ดูราวกับเป็นธรรมชาติ” แต่ทั้งนี้ทั้งนั้น นางแบบก็ใช้ร่างกายตนเองเป็นพื้นที่ที่ตอบโต้อำนาจของเพศชายด้วยการยั่วยวนกลับเหมือนกัน

ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก

นอกเหนือจาก “ตัวนางแบบ” ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญของภาพอิโรติกแล้ว ฉากหลังและ อุปกรณ์ประกอบฉาก ก็เป็นสิ่งที่ขาดไม่ได้เช่นกัน เนื่องจากเป็นองค์ประกอบที่จะช่วยเล่าเรื่องราว ในภาพ ว่าตัวนางแบบนั้นทำอะไร และ อยู่ที่ไหน อีกทั้งยังเป็นการสื่อสารความหมายบางอย่างของ ภาพได้อีกด้วย ทั้งนี้กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่า ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากเป็นส่วนที่บอก

เล่า “เรื่องราว” ของภาพ ว่านางแบบกำลังทำอะไร อยู่ที่ไหน และมีสถานะเป็นใคร ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้จะไปสัมพันธ์กับรสนิยมของคนดูภาพอิโรติกของไทย

ประเด็นเรื่องของฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากในภาพถ่ายอิโรติก ก็มีสถานะไม่ต่างไปจากฉากและสถานที่ของงานจิตรกรรมไทยสมัยก่อนที่บอกเล่าเรื่องราวผู้คนและมีผู้หญิงอยู่ในภาพนั้นด้วย ในงานจิตรกรรมเหล่านั้น องค์รวมของภาพและเนื้อหาถือว่ามีคุณค่าที่สุด บ่อยครั้งที่การวาดภาพดังกล่าวของศิลปินไทยจะแสดงจารีตว่าไม่มีอะไรโดดเด่นที่สุดในภาพ เพราะมีการเปลี่ยนให้ตัวผู้คนกระจายออกไปทุกทิศทางในภาพเพื่อแสดงสภาพบ้านเมืองและฉากสถานที่ ดังนั้นภาพทุกส่วนสามารถมองหารายละเอียดปลีกย่อยได้ทั้งหมด จึงกล่าวได้ว่า เส้นสายรายรอบตัวละครอันได้แก่ ฉากและอุปกรณ์ทั้งหลายที่รายรอบล้วนมีความสำคัญไม่แพ้ตัวละครหรืออาจมีความสำคัญมากกว่าด้วย ดังที่ เสมอชัย พูลสุวรรณกล่าวว่า

ไม่ว่าเรือนร่างจะเป็นตัวแทนของคุณค่าเชิงสัญลักษณ์หรือสถานภาพแบบใด เช่น เป็นกษัตริย์ เป็นนางสนมกำนัล เป็นยักษ์ เป็นไพร่พล หรือแม้แต่สัตว์นรก ก็ล้วนสามารถมีสถานะที่เท่าเทียมกันได้หมด ภายใต้สุนทรียภาพที่เกิดจั้งจากความสัมพันธ์ระหว่างเส้นสายและช่องไฟ (เสมอชัย พูลสุวรรณ, 2541, น. 111)

อย่างไรก็ตาม เมื่อหากสรุปว่าฉากและอุปกรณ์ของงานจิตรกรรมไทยยุคก่อนมีอิทธิพลต่อภาพอย่างมาก ดูเหมือนว่าเมื่อคลี่คลายมาสู่ภาพอิโรติกของยุคสมัยนี้ จะแตกต่างออกไปด้วยเหตุผลอย่างน้อย 2 ประการ นั่นคือ ภาพอิโรติกของไทยในยุคปัจจุบันมีลักษณะการสืบทอดจารีตการถ่ายภาพมาจากต่างประเทศ และเมื่อสืบย้อนไปดูภาพอิโรติกของยุโรปในอดีต จะพบได้ว่าฉากและอุปกรณ์มีความสำคัญต่อภาพก็จริง แต่สิ่งที่ถูกขบเน้นให้โดดเด่นที่สุดก็คือ ตัวนางแบบอันได้เห็นได้จากการพุ่งเน้นรายละเอียดทุกอย่างไปที่ตัวนางแบบ แม้กระทั่งกล้ามเนื้อหรือไรขนเล็ก ๆ น้อย ๆ ขณะที่สัดส่วนของนางแบบต่อขนาดภาพทั้งหมดก็ถือว่ามีค่าใหญ่เกินพื้นที่พอสมควร (Berger, 1972, pp. 45-64)

ความโดดเด่นของนางแบบเหนือฉากและอุปกรณ์ ได้รับการสืบทอดผ่านการหยิบจับเอาลักษณะการถ่ายแบบต่างประเทศ และกรรมวิธีดังกล่าวก็หลังไหลเข้าสู่กลุ่มที่มงานถ่ายภาพอิโรติก

“เราเลียนแบบฝรั่งมา แต่ส่วนตัวแล้วไม่ชอบ เพราะเราถ่ายออกมาแล้วไม่สวยเหมือนลอกไปเรื่อย ๆ แต่ลอกออกมาแล้วไม่ถึงที่สุด ก็เลยสู้ต่างชาติไม่ได้” (พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

ในประเด็นนี้สรุปความคิดเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลได้ว่า ไม่ว่าจะอย่างไร ภาพอิโรติกสำหรับนิตยสารไทยในปัจจุบันก็ยังให้นางแบบสำคัญที่สุด แต่ฉากและสถานที่ช่วยบอกเล่าเรื่องราวและจำแนกชนชั้นบางอย่างในภาพได้ ซึ่งจะได้อภิปรายต่อไป

สิ่งที่พบในภาพอิโรติกของนิตยสารไทยทั้ง 4 ฉบับ อาจแบ่งฉากออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ ได้แก่ ประเภทแรก คือ ฉากที่เป็นฉากหลังซึ่งมีเอาไว้เพื่อถ่ายภาพ มีลักษณะเป็นสีต่าง ๆ เพื่อขับเน้นตัวนางแบบ ส่วนประเภทที่สอง คือ ฉากที่เป็นสถานที่จริง ๆ ทั้งแบบเป็นตัวอาคาร หรือเป็นสถานที่ทางธรรมชาติ ส่วนอุปกรณ์ประกอบฉาก มักจะเป็นเครื่องมือเครื่องมือ หรือ สิ่งใช้สอยทั่วไป ที่เข้ากับฉากหลังของภาพนั้น ๆ กล่าวได้ว่าทั้งฉากและอุปกรณ์ในแต่ละแบบนี้ มีความหมายแตกต่างกันออกไป และแสดง “ความเป็นเพศสภาพ” ที่ไม่เหมือนกัน

ตารางที่ 4.5

แสดงการเปรียบเทียบฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของนิตยสารทั้ง 4 ฉบับ

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
ฉาก	เป็นสีพื้นหลัง แทบทั้งหมด โดยมีสีเข้มทึบ เป็นส่วนใหญ่	ทะเล โรงเก็บหูน	พื้นหลังสีขาว กรงสัตว์	ซุ้มปาร์ตี้ปีใหม่, พื้นหลังสีขาว โพลน
อุปกรณ์ ประกอบฉาก	เครื่องออก กำลังกาย แต่ ส่วนใหญ่ไม่มี อุปกรณ์	ไม่ค่อยมี เพราะ สถานที่คือทะเล ผืนทราย และ ต้นไม้ ถ้ามีก็คือ หูน	ดอกไม้สีขาว พรม จักรยานสีขาว แบบผู้ชายขี่ เก้าอี้ชนฟุตบอล เครื่องมือช่าง หมวกกันน็อค รถยนต์อุปกรณ์ ล้อรถ	กล่องของขวัญ ริบบิ้นสีแดง ลูกริบบิ้นสีแดง กองฟางแห้ง อาหารเลี้ยงปีใหม่ โต๊ะวางอาหาร

ตารางที่ 4.5 (ต่อ)

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
ประเภทฉาก และอุปกรณ์	แบบกึ่ง จินตนาการกึ่ง ธรรมชาติที่ไม่ ชัดเจน จริงมากนัก	แบบจินตนาการ ที่สร้างขึ้นอย่าง น่าเชื่อถือ กับ แบบธรรมชาติที่ สมจริง	แบบจินตนาการที่ ดูไม่น่าเชื่อถือ กับ แบบธรรมชาติที่ ขัดแย้งกับความ เป็นจริง	แบบจินตนาการที่ ไม่น่าเชื่อถือ กับ แบบธรรมชาติที่ ขัดแย้งกับความ เป็นจริง

ในส่วนของฉากหลังที่เอาไว้อถ่ายแบบ ซึ่งมีลักษณะเป็นพื้นผนังสีต่าง ๆ มีหน้าที่ในการ
ขับเน้นตัวนางแบบให้โดดเด่น ขณะเดียวกัน สีของฉากดังกล่าวยังสื่อสารความหมายให้แก่ภาพได้
ด้วย โดยเฉพาะการเลือกโทนของสีมีหลายวัตถุประสงค์ ไม่ว่าจะเป็น เพื่อความสดใสสว่างแจ้ง เพื่อ
ความลึกลับ หรือเพื่อความเย้ายวน

ถ้าหากฉากเป็นสีเข้มหรือทึบทึม กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า ถือเป็นฉากของเพศชาย เช่น
“โรงเก็บหูน” ที่แม้จะเป็นหุ่นแสดงแบบและน่าจะเป็นของเพศหญิงได้ แต่ด้วยสีสันทันหม่นมืดที่แสดง
อารมณ์ให้เกิดความตื่นเต้น น่าหวาดผวาและลึกลับ ดังเช่น สีดำและสีแดง (ศักดิ์ ศิริพันธ์, 2527,
น. 27-28) ก็ดูเหมือนจะเลื่อนไหลเข้าสู่ปริมณฑลของการเป็นสถานที่ของเพศชาย สำหรับที่
โดดเด่นชัดเจนก็คือ ฉากหลังที่เป็นทรงสี่เหลี่ยม เกิดจากการมีเหล็กไขว้ไปมาและแข็งกระด้าง แสดงถึง
ความเป็นเพศชายอย่างชัดเจน หรืออีกฉาก อันได้แก่ ชุมปาร์ตี้ปีใหม่ ให้บรรยากาศไม่หรูหรา
ไม่นุ่มนวล แต่ดูเหมือนชุ่มกินเหล้าของผู้ชายที่เอาไว้อัดสังสรรค์ และยังมีเพศหญิงเข้ามาแต่งตัว
โป๊เปลือย ก็ยิ่งเห็นได้ว่า ชุมดังกล่าวเป็นของเพศชาย

อย่างไรก็ตาม ฉากหลังไม่ได้มีเพียงแค่เพศชายอย่างเดียว ในบางกรณีก็ตีความให้เป็น
เพศหญิงได้เช่นเดียวกัน เริ่มจากฉากหลังสีขาวในสตูดิโอถ่ายภาพ ที่ให้ความบริสุทธิ์ผุดผ่อง ย่อม
เป็นฉากแบบเพศหญิง หรือที่พบเห็นอยู่บ่อยครั้งในภาพอิโรติก คือการใช้ฉากหลังเป็นทะเล ซึ่งให้
ความหมายถึงการเป็นธรรมชาติ และความเป็นธรรมชาติก็คือเพศหญิง ซึ่งเป็นคู่ตรงข้ามกับ
ประเพณีและประติษฐานกรรมของมนุษย์ที่ถือว่าเป็นเพศชาย

ไม่เพียงแค่ว่าฉากหลังที่โน้มเอียงเข้าหาความเป็นเพศชายมากกว่าเท่านั้น แต่อุปกรณ์ประกอบฉากก็ยังสื่อไปในทางเพศชายมากกว่าอีกด้วย อย่าง “เครื่องออกกำลังกาย” ถือเป็นเครื่องมือเครื่องมือของผู้ชายตั้งแต่สมัยก่อน เพราะเป็นการ “ใช้กำลัง” และอำนาจซึ่งฝังอยู่กับความเป็นชายมาทุกสมัย (ปราณี วงษ์เทศ, 2534, น. 6-7) ยังไม่รวมถึงอุปกรณ์อย่าง “ตอไม้” “เครื่องมือช่าง” “อุปกรณ์ล้างรถ” “รถยนต์” “กองฟาง” และ “จักรยานทรงสูงล้อใหญ่” ที่ให้ความเป็นชายอย่างชัดเจนในทัศนะของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล

สำหรับอุปกรณ์ที่ดูคลุมเครือระหว่างเพศก็มีบ้าง เริ่มจากอุปกรณ์ที่เกี่ยวกับประเพณีเทศกาล อย่าง “กลองของขวัญ” “ริบบิ้น” “อาหารปีใหม่” และ “ลูกบอลคริสต์มาส” สิ่งของเหล่านี้ อาจจะเป็นของที่ดูกระจุกกระจิกแบบผู้หญิง แต่กระนั้นอาจถือว่าเป็นข้าวของแบบ “ประเพณีวัฒนธรรม” ที่มีความเป็นเพศชาย หรือตัวอย่างที่โน้มเอียงไปทางผู้หญิงมากกว่าก็คือ “พรมสีขาว” “เก้าอี้ขนขาวฟู”

เมื่อเปรียบเทียบฉากหลังและอุปกรณ์ของภาพอิโรติกแล้ว สรุปได้ว่า โดยส่วนใหญ่จะเป็นการจัดวางนางแบบเพศหญิงให้เข้าไปอยู่ในฉากและอุปกรณ์แบบผู้ชาย

จากนิตยสาร 4 เล่มที่คัดมา พบว่า นิตยสาร “FHM” ซึ่งเป็นนิตยสารหัวนอกและเน้นนางแบบมีชื่อเสียง มักจะใช้ฉากหลังเป็นสีดำน และถ่ายในสถานที่ภายในเป็นการเฉพาะ ขณะที่อุปกรณ์ประกอบฉากแทบไม่มีปรากฏให้เห็น ยกเว้นเสี้ยแต่เช็ทภาพของ แสงทอง เกตุคู่ทอง ซึ่งนำเสนอแนวคิดผู้หญิงร่างกายแข็งแรง ภาพเช็ทดังกล่าวจึงมีอุปกรณ์การออกกำลังกายปนเข้ามาประปราย แต่ยังถือว่าเป็นส่วนเล็ก ๆ ของภาพ และกินพื้นที่ในภาพน้อยมาก นอกจากนี้ การออกกำลังกายยังเป็นท่วงท่าที่ผิดปกติ ดูราวกับว่าตั้งใจถ่ายแบบโดยมีเครื่องออกกำลังกายมากกว่า ซึ่งความสำคัญที่สุดของภาพยังเป็นตัวนางแบบที่โดดเด่นท่ามกลางการจัดแสงที่เอื้ออำนวย

ฉากและอุปกรณ์ของ “FHM” จึงขับเน้นนางแบบให้เป็นสิ่งเข้ายวน และร่างกายสวยงามแข็งแรงเป็นหลัก ดูแล้วนางแบบมีคุณค่าและเป็นของมีราคา อย่างไรก็ตาม ถึงแม้จะโดดเด่นที่นางแบบ แต่ฉากและอุปกรณ์มีความเป็นเพศชายมากกว่าผู้หญิงอยู่ดี ซึ่งดีความได้ว่า มีลักษณะของการเข้าให้เกิดจินตนาการว่าพวกเขาจะหลุดเข้ามาสู่โลกของเพศชายในชีวิตประจำวัน

ภาพที่ 4.9

ภาพแสดงฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของนิตยสาร “FHM”

ฉบับต่อมาคือ นิตยสาร “ดารานางแบบ” ซึ่งเป็นนิตยสารหัวไทยและเน้นนางแบบไม่มีชื่อเสียง ใช้นิตยสารหลังและอุปกรณ์เป็นสถานที่ทั่วไป และยังมีการใช้สตูดิโอถ่ายภาพ ซึ่งจะให้นิตยสารหลังเป็นสีขาหรือสีสรรตามต้องการ ทั้งนี้ฉบับที่คัดเลือกมาถูกจัดให้ตีพิมพ์ในช่วงเทศกาลปีใหม่และคริสต์มาสพอดี ภาพของนางแบบจึงอยู่ในฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของความเป็นคริสต์มาสและงานเลี้ยงปีใหม่

ในฉากและอุปกรณ์แบบคริสต์มาส ภาพรวมของภาพชุดนี้ออกมาทางสีขาและแดง อันเป็นสีของวันคริสต์มาสและซานตาคลอส โดยฉากหลังเป็นสีขาบริสุทธิ์ ส่วนอุปกรณ์ประกอบฉากก็คือ ลูกบอล ริบบิ้น และ กล้อง ซึ่งมีสีขาแดงเป็นหลัก ฉากและอุปกรณ์เหล่านี้มีความกำกวมระหว่างความเป็นหญิงกับชาย อย่างไรก็ตาม ความหมายของฉากและอุปกรณ์ที่กลุ่มให้ข้อมูลแสดงความเห็นมา ถือว่าน่าสนใจ เพราะพวกเขา มองว่าซานตาคลอสคือผู้ให้ของขวัญ และเมื่อหญิงสาวเหล่านี้มาสวมบทเป็นซานตาคลอสด้วยเครื่องแต่งกาย พวกเธอจึงกลายเป็นผู้ให้ของขวัญ แต่กระนั้นก็ตาม มีภาพพวกเธอเอาริบบิ้นพันตัวเองด้วย ซึ่งหมายความว่าพวกเธอยังเป็นของขวัญในเวลาเดียวกัน การตีความท้ายที่สุดจึงได้ความว่า นางแบบเหล่านี้ให้ของขวัญแก่คนดูภาพโดยของขวัญก็คือตัวพวกเธอนั่นเอง

ภาพเซ็ทถัดมามีฉากและอุปกรณ์ในงานปีใหม่ สถานที่คือซุ้มพักผ่อนท่ามกลางแมกไม้ สีต้นไม้เขียวขจีและท่อนไฟอยู่ด้านหลัง ส่วนรอบ ๆ นางแบบก็คือตัวอุปกรณ์ ซึ่งได้แก่ โต๊ะวางของกิน ดอกไม้ประดับ และอาหารสำหรับงานเลี้ยง

“ภาพงานปีใหม่บาร์ปีคิวนี่ เธอยืนอาหารมาให้กิน ถามว่าให้กินอะไรกันแน่ อาจตีความได้ว่านอกจากพวกเธอจะชักชวนกินอาหารเลี้ยงปีใหม่แล้ว ยังอาจจะชักชวนให้ “กิน” พวกเธออีกด้วย” (พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นว่า ภาพนี้แสดงอย่างเด่นชัดว่าเนื่องจากนางแบบไม่มีชื่อเสียง ทีมถ่ายภาพจึงต้องให้ภาพมีเรื่องราวมากขึ้นเพื่อช่วยให้ภาพพอจะมีอะไรน่าสนใจบ้าง ด้วยฉากหลังและข้าวของประกอบฉากที่ไม่ได้สวยงามอะไรและเหมือนจับใส่เข้ามาให้เสร็จ ๆ ไป ทำให้ภาพออกมาไม่สวย กระนั้นยังตีความได้น่าสนใจว่า ภาพนี้มีความขัดแย้งกับความเป็นจริงค่อนข้างมาก นั่นคือ ในงานปีใหม่ของคนปกติทั่วไป จะไม่มีหญิงสาวมาแก้ผ้าเปลือยเปล่าเดินไปเดินมา และทำให้ภาพนี้เป็นจินตนาการที่พาคนดูหนีหนีออกจากชีวิตจริง ดังเช่นบทสนทนาต่อไปนี้

พี่ทอม: พวกเธอเป็นนางแบบที่มาแก้ผ้าให้เราดู

พี่เอส: พวกเธอถูกจ้างมาในงานนี้ แบบว่าได้เงินมา

น้องดิน: เหมือนแก้ผ้าในงานเลี้ยงแบบที่เห็นของฝรั่ง

พี่ข้าวต้ม: อย่างภาพนี้พูดตามตรงนะ พวกเธอดูต่ำต้อยมากเลย ถ้าเทียบกับภาพที่อยู่ในกรง นางแบบยังจะดูดีกว่าอีก (พี่ทอม, พี่เอส, น้องดิน และ พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

ดังนั้น ด้วยฉากและอุปกรณ์แบบนี้ ทำให้นางแบบเพศหญิงทั้งหลายเปรียบได้กับคนที่ถูกจ้างให้มาแก้ผ้าเดินในงานเลี้ยง และมีสถานะต่ำต้อยอย่างถึงที่สุด ยิ่งในภาพพวกเธอยืนอัดกันเป็นหมู่คณะแบบแน่นเฟรมภาพ ก็ยิ่งทำให้เหมือนของที่ไม่มีราคาเลย

ในฉากและอุปกรณ์ของภาพชุดสุดท้ายของนิตยสาร “ดารานางแบบ” จะเห็นว่านางแบบอยู่ในสตูดิโอถ่ายภาพ ซึ่งจัดแสงให้ฉากหลังขาวโพลนไม่เห็นอะไร โดยเน้นย้ำไปที่ตัวนางแบบและอุปกรณ์ประกอบฉาก ซึ่งได้แก่ กองฟาง

ภาพนี้กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตีความว่า เหมือนกับเธออยู่ในป่า เป็นภาพที่ออกแบบมาให้แก่กลุ่มคนอ่านชั้นล่างเหมือนกับภาพเซ็ทอื่น ๆ ของนิตยสาร “ดารานางแบบ” โดยภาพนี้กองฟางเป็นอุปกรณ์ที่ใช้เพื่อแสดงความเป็นบ้านนอกและท้องทุ่ง การอาจตีความไปถึงการให้ผู้หญิงไปเปลือยมายืนอยู่ในทุ่งนาแถวบ้าน และเหมาะกับการจินตนาการไปว่าได้มีความสัมพันธ์กับหญิงสาวที่ปลายนา เหมือนกับในหนังและละครแบบลูกทุ่ง

สรุปสำหรับนิยายสาร “ดารานางแบบ” ก็คือ นางแบบอยู่ในฉากอุปกรณ์ที่ช่วยเล่าเรื่องราวเพราะว่านางแบบเหล่านี้ไม่เด่นดังมีชื่อเสียง กระนั้นการเล่าเรื่องในสไตล์ของนิยายสารฉบับนี้ทำให้เหล่านางแบบเพศหญิงดูไร้ราคา

“ภาพของดารานางแบบเหมือนเป็นผู้หญิงที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้ชายชนชั้นล่าง จัดได้ว่าเป็นภาพจินตนาการของเพศชายกลุ่มดังกล่าวที่ฝันให้ผู้หญิงเซ็กซี่หลุดเข้ามาในชีวิตประจำวัน ถ้าไปถามคนทำงานชั้นล่างอย่างกรรมกรอะไรแบบนี้ เขาอาจจะชอบภาพสไตร์นี้ก็ได้” (น้องดิน, สนทนากลุ่ม)

คำกล่าวของน้องดินแสดงถึงความคิดที่ว่า ลักษณะของภาพอิโรติกถูกออกแบบมาให้เหมาะกับกลุ่มคนต่างกัน เนื่องจากเหตุผลด้านรสนิยม ดังนั้น ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มคนชั้นล่างที่มีลักษณะต่างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม 8 คนซึ่งเป็น “คนชั้นกลาง” โดย “พีแวน” ที่มาให้สัมภาษณ์เชิงลึกนี้ทำงานเป็นคนงานทั่วไปในบริษัทแห่งหนึ่ง และมีลักษณะเป็นกลุ่มคนอย่างที่ “น้องดิน” เห็นว่าน่าจะชอบภาพสไตร์นี้

“พีแวน” ให้ความเห็นว่า ภาพอิโรติกของนิยายสาร “ดารานางแบบ” ที่กลุ่มผู้สนทนากลุ่มเห็นว่า “นางแบบดูไม่ได้ ถ่ายภาพไม่สวย” นั้น ไม่เป็นความจริงสำหรับเขา เพราะส่วนตัวแล้วเห็นว่าภาพอิโรติกของนิยายสาร “ดารานางแบบ” นั้นดูสวยงาม และนางแบบก็น่ารักดูใจ

“พีก็ติดตามมาบ้างพอควรนะ ภาพของนิยายสารเล่มนี้ก็ดูดีนะพีว่า ไม่ได้น่าเกลียดอะไรสักหน่อย นางแบบก็น่ารักใช้ได้เลย ถ้าติดตามดูดี ๆ นี้ มีน่ารัก ๆ ใช้ได้เลยหลายคนเลยนะ อย่างฉากสถานที่หรือการถ่ายภาพพีก็ว่าสวยดีนะ โอเคเลยแหละ” (พีแวน, สัมภาษณ์)

คำสัมภาษณ์ของ “พีแวน” เป็นการยืนยันความคิดของ “น้องดิน” ว่าภาพอิโรติกมีมิติทางชนชั้นหลายระดับ และมีสไตร์ภาพหลายสไตร์ที่เหมาะสมกับคนต่างกลุ่มสังคมกัน

ภาพที่ 4.10

ภาพแสดงฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของนิตยสาร “ดารานางแบบ”

ในนิตยสาร “Penthouse” ซึ่งเป็นนิตยสารหัวนอก แต่เน้นนางแบบไทยไม่มีชื่อเสียง การใช้ฉากและอุปกรณ์ในนิตยสารฉบับนี้ นับว่าน่าสนใจเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะการตอกย้ำถึงมายาคติบางอย่างของเพศหญิง ที่โจ่งแจ้งและชัดเจนมาก

ภาพเซ็ทแรก คือผู้หญิงอยู่ในกรง ถือเป็นการใช้ฉากและอุปกรณ์ที่โดดเด่น ในภาพนี้เป็นกรงสำหรับขังสัตว์ ด้านหลังกรงอีกทีจะเป็นหินขนาดใหญ่ ส่วนอุปกรณ์ได้แก่ หมวกกันน็อค โต๊ะไม้ที่มีแผงควบคุม และ กล้องเครื่องมือ

กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มตีความว่านางแบบอยู่กับอุปกรณ์และฉากที่เป็นของเพศชาย เสื้อขาด ๆ แสดงถึงการทำงานหนัก สมบุกสมบัน รวมไปถึงการถูกระทำกดขี่ อย่างไรก็ตาม เมื่อฉากประกอบรวมกับอารมณ์ของตัวนางแบบกลับทำให้ภาพให้ความหมายอีกอย่างหนึ่ง นั่นคือการที่นางแบบอยู่ในกรงแล้วมองมายังคนดู ทำให้เหมือนเป็นนางเสื่อในกรง ประกอบกับสีหน้ายั่วชวนทำให้ตีความได้ว่า เธอคือผู้มีอำนาจในกรงพร้อมด้วยวัสดุอุปกรณ์ที่แสดงความห้าวหาญ และกำลังท้าทายให้คนดูภาพแหกกรงเข้าไปหาเธอ การตีความยังอาจไปถึงขั้นที่ว่า คนดูอย่างเราต่างหากที่ร่างกายเปล่าเปลือยอยู่ในกรงและมีอำนาจต่ำต้อยกว่าเธอ

“นางแบบเหมือนท้าทายให้เราเข้าไปหา เครื่องมืออุปกรณ์ทำให้เธอมีอำนาจมากขึ้น เหมือนเธอยึดครองพื้นที่ตรงนั้น เหมือนท้าทายเรา” (พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

ภาพเซ็ทถัดมา คือ ผู้หญิงที่อยู่ในสถานที่ล้าหลัง โดยมีฉากหลังเป็นพื้นที่โล่งสีขาวของสตูดิโอ มีพื้นพลาสติกรองกันเปียกสำหรับล้าหลัง และอุปกรณ์ประกอบฉากก็คือ รถยนต์ โดยกลุ่มผู้ให้ข้อมูลมีทัศนคติต่อไปนี้

พี่ทอม: ภาพนี้เธอเปียก ๆ ให้อารมณ์เซ็ทซี มีพองสบู่เต็ม ๆ น่าจับมาก

พี่ข้าวต้ม: คือใครจะตีความยังไงเราไม่รู้แน่ แต่เผอิญเราจำได้ว่านางแบบคนนี้เขามีชื่อเสียงอยู่บ้างนิดหน่อยจากการแสดงโฆษณาประกันรถยนต์ ดังนั้นการถ่ายแบบก็เลยเน้นตอกย้ำฉากและอุปกรณ์เกี่ยวกับรถยนต์เป็นหลัก (พี่ทอม และ พี่ข้าวต้ม, สนนากลุ่ม)

เมื่อกิจกรรมการล้าหลังเป็นของผู้ชาย การที่ผู้หญิงมาปรากฏในฉากและอุปกรณ์แบบนี้เหมือนเป็นจินตนาการของผู้ชายที่เกินกว่าชีวิตจริงจะพบเจอได้ และในภาพยังทำให้รู้สึกได้ว่า ไม่เพียงรถจะสะอาด แต่นางแบบยังสะอาดเฉียมอีกด้วย

ภาพเซ็ทสุดท้ายที่นำมาวิเคราะห์ คือ ภาพเกี่ยวกับเทศกาลคริสต์มาส เน้นโทนสี ขาว แดง และ ดำ มีผู้หญิงในสตูดิโอ มีฉากหลังขาวโพลน อุปกรณ์ประกอบฉากได้แก่ ต่อไม้ และ จักรยาน ซึ่งทั้งสองสิ่งถูกทาสีให้กลายเป็นสีขาวทั้งหมด

อุปกรณ์ในฉากนี้เป็นของเพศชาย ไม่ว่าจะป็นต่อไม้ที่พอจะเชื่อมโยงให้เป็นสัญลักษณ์ทางเพศ หรือจักรยานแบบล้อใหญ่ต้องนั่งสูง ๆ ก็เป็นจักรยานแบบที่ผู้ชายขี่กัน ในภาพนี้ การโพสท่าของนางแบบกับฉากและอุปกรณ์มีความเชื่อมโยงในเชิงความหมาย โดยเฉพาะการที่นางแบบโพสท่ากับต่อไม้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตีความดังต่อไปนี้

พี่ตู้: ต่อไม้มันก็ไม่ได้เหมือนหรือแทนอวัยวะเพศผู้ชายซะทีเดียวนะ มันขึ้นอยู่กับรูปทรงด้วย

น้องดิน: มันขึ้นอยู่กับว่าเธอทำอะไรกับต่อไม้ไง

พี่ข้าวต้ม: อย่างพวกที่เอามาให้ดูนี่ บอกได้เลยว่าอุปกรณ์มันไม่สำคัญเท่าแอ็คติ้ง ของนางแบบนะ แต่ถ้าโพสท่าแบบนี้ก็พอให้ต่อไม้แทนอวัยวะเพศชายได้นะ (พี่ตู้, น้องดิน และ พี่ข้าวต้ม, สนนากลุ่ม)

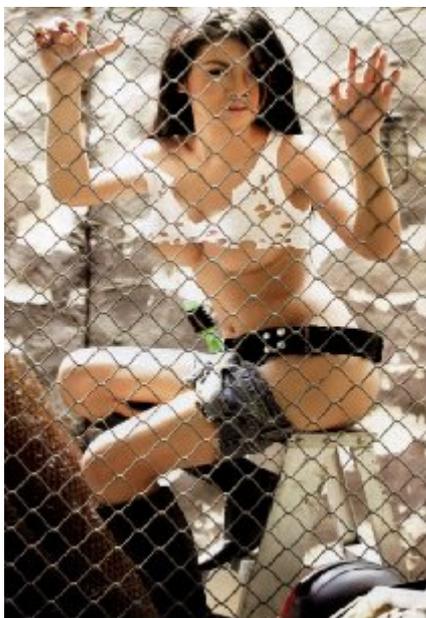
จากความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล แสดงว่าถึงแม้อุปกรณ์อย่าง “ต่อไม้” ไม่ได้มีขนาดและรูปร่างเหมือนกับอวัยวะเพศชายเสียทีเดียว กระนั้นก็ตีความได้ว่ามันมีรูปทรงสัดส่วนใกล้เคียง และการที่เธอโพสท่าเล่นกับต่อไม้ซึ่งเป็นของแข็ง ส่วนเธอเป็นหญิงที่บิดร่างกายให้อ่อนไปมา ก็จะกลายเป็นสัญลักษณ์คู่ตรงข้ามของกันและกัน ภาพในเซ็ทนี้ยังกำหนดให้มีบรรยากาศเป็น

คริสต์มาส อย่างไรก็ตามก็ดี ภาพกลับสื่อสารได้ว่าเป็นคริสต์มาสในจินตนาการของเพศชาย ที่มีผู้หญิงมาโผล่ทำยั่ววนกับสิ่งที่เชื่อมโยงกับความเป็นเพศชายทั้งสิ้น

สรุปสำหรับนิตยสาร “Penthouse” ก็คือ นางแบบอยู่ในฉากและมีอุปกรณ์ประกอบฉาก ที่สะท้อนถึงความเป็นเพศชายอย่างเข้มข้น หรือกล่าวอีกอย่างว่าเธอหลุดเข้ามาอยู่ในโลกของผู้ชาย และการที่โผล่ทำยั่ววนหรือร่างกายเปลือยเปล่านั้นก็จะแสดงถึงการเป็นจินตนาการของผู้ชายในชีวิตประจำวัน นอกจากนี้ ความสัมพันธ์ของร่างกายนางแบบกับฉากและอุปกรณ์ อาทิ ใช้ร่างกายล้าารถ, นอนบิดไปมากับตอไม้ หรือ เกาะอยู่ในกรง แสดงถึงการเอาร่างกายผนวกเข้ากับวัสดุอุปกรณ์ ซึ่งเหลื่อมล้ำกับการที่ร่างกายนางแบบจะกลายเป็นข้าวของอุปกรณ์เสียเอง อย่างไรก็ตาม ข้อสังเกตก็คือ นางแบบเหล่านี้แม้จะถูกปฏิบัติให้ดูเป็นวัตถุทางเพศ แต่ในฉากและอุปกรณ์ทั้งหมดกลับมีนางแบบเซ็กซี่คนหนึ่งคนเท่านั้น ซึ่งหมายความว่า พวกเขาได้รับความสำคัญในสายตาของผู้ชาย แต่เป็นความสำคัญแบบ “วัตถุแห่งการจ้องมอง” เท่านั้น

ภาพที่ 4.11

ภาพแสดงฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก จากนิตยสาร “Penthouse”

ต่อมาทำยั่วสุดคือนิตยสาร “Mars” นิตยสารฉบับนี้มักจะถ่ายภาพอิโรติกให้มีความน่าสนใจ โดยใช้ฉากหลัง สถานที่ และ อุปกรณ์ประกอบฉากให้มีประโยชน์ และเสริมตัวนางแบบค่อนข้างมาก

ในภาพเซ็ทของ บงกช คงมาลัย และ ปานวาด เหมมณี ถือเป็นแพชั่นโรติกแบบที่ถ่ายชุดว่ายน้ำ และอาศัยฉากหลังเป็นท้องทะเล หาดทราย และ ต้นไม้ใบหญ้าละแวกนั้น ซึ่งถือว่าเป็นไปตามแนวคิดการถ่ายภาพชุดว่ายน้ำของฤดูร้อนทุกปี กลุ่มให้ข้อมูลเสนอว่าสำหรับรูปของ บงกช นั้น เธอดูสดใสไร้เงา กลมกลืนไปกับบรรยากาศรอบๆ ขณะที่ปานวาดมีความเซ็กซี่ยั่วชวนกว่า และการโพสท่าริมทะเลนี้มีความเป็นธรรมชาติน้อยกว่า อย่างไรก็ตาม ทุกคนเห็นพ้องว่าเมื่อนางแบบเพศหญิงมาอยู่กับทะเลแล้วสามารถตีความได้ว่าพวกเธอคือทะเล และกลายเป็นธรรมชาติอันงดงาม ไม่เพียงเท่านั้น ฉากหลังที่เป็นทะเลยังสร้างความชอบธรรมให้แก่ตัวนางแบบอีกด้วย กล่าวคือ เมื่อเป็นทะเลย่อมแต่งตัวโป้เปลือยแบบบิกินีได้โดยไม่ขัดแย้งกับสถานที่ (ต่างจาก Penthouse และ ดารานางแบบ ที่แต่งตัวขัดแย้งกับสถานที่เป็นส่วนใหญ่) ทำให้นางแบบแต่งได้อย่างไม่ขัดเขิน ใจอย่างไรก็ดี เมื่อนางแบบและธรรมชาติต่างเป็นเพศหญิงทำให้ภาพเหล่านี้คือโลกของเพศหญิง ดังนั้น การมองจากคนดูเพศชายจึงอาจมีลักษณะคล้ายกับการ “ถ้ามอง” ทว่าด้วยการที่ทะเลเป็นของสาธารณะ จึงให้ความชอบธรรมแก่เพศชายในการจ้องมองได้

ขณะที่ภาพของ อรวรรษา สุวานวิเศษ มีความแตกต่างออกไป เนื่องจากองค์ประกอบด้านฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากไม่เหมือนสองคนก่อนหน้า ภาพเซ็ทนี้ถ่ายในสตูดิโอซึ่งถูกดัดแปลงให้มีฉากหลังเป็นโรงเก็บหุ่นแบบและอุปกรณ์ก็คือตัวหุ่นแบบนั่นเอง โดยนางแบบใช้ประโยชน์จากหุ่นแบบในการโพสท่าถ่ายรูปอยู่ไม่น้อย ทั้งนี้การอยู่กับหุ่นที่ไม่มีชีวิต ให้ความหมายได้ว่านางแบบอาจจะกลายเป็นหุ่นที่ไม่มีชีวิตเหมือนกัน หรือในอีกแง่หนึ่ง ภาพนี้อาจต้องการตัวละครมาช่วยเสริมให้นางแบบดูเด่นโดยที่ไม่ใช้คน จึงลงเอยที่หุ่นแทน เพื่อไม่ให้ต้องใช้หุ่นแบบเพศชายซึ่งกลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าคนดูที่เป็นผู้ชายด้วยกันอาจเกิดความอิจฉาได้ สำหรับฉากและอุปกรณ์ทำให้ภาพมีบรรยากาศโรติกแบบลึกลับ ยั่วชวนน่าค้นหา กระนั้นผู้ให้ข้อมูลบางคนมองว่า อาจเหมือนหนังสยองขวัญที่น่ากลัว แต่ก็มีผู้แย้งว่านั่นคือความท้าทายและเร้าอารมณ์ทางเพศได้

โดยสรุปสำหรับภาพของนิตยสาร “Mars” ฉากและอุปกรณ์ช่วยเสริมอารมณ์ของภาพอย่างมาก และกำหนดความหมายสำหรับตัวนางแบบว่าเธอคืออะไร (ปานวาดกับบงกช คือธรรมชาติ ส่วน อรวรรษา คือ สิ่งไม่มีชีวิต) ขณะที่การมีนางแบบเพียงคนเดียวในฉากอันใหญ่โตเหล่านี้ คือการให้ความสำคัญกับนางแบบ การไม่ต้องถ่ายโป้เปลือยมากเกินไป หรือถ้าค่อนข้างโป้ก็เข้ากับสถานที่ สะท้อนว่าพวกเธอเป็น “สิ่งที่มีราคา” เมื่อผนวกกับความหมายก่อนหน้านี้ จะทำให้นางแบบทั้งสามคนคือ “ถึงจะเป็นธรรมชาติไร้เดียงสา หรือไม่มีชีวิต แต่อย่างน้อยก็เป็นสิ่งที่มีราคามีระดับ”

ภาพที่ 4.12

ภาพแสดงฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก จากนิตยสาร “Mars”

เมื่อวิเคราะห์ภาพรวมของฉากและอุปกรณ์ในนิตยสารชายภาพอิโรติก จะพบว่า ฉากและอุปกรณ์มีส่วนช่วยเสริมอารมณ์ภาพ และกำหนดความหมายของตัวนางแบบในภาพได้ ทั้งนี้ นิตยสารทั้ง 4 ฉบับ ยังคงให้ความสำคัญกับนางแบบเหนือฉากและอุปกรณ์ แต่บางฉบับคือ “Penthouse” ให้ความสำคัญกับฉากและอุปกรณ์มาก “Mars” และ “ดารานางแบบ” ให้ความสำคัญกับฉากและอุปกรณ์ในระดับปานกลาง ส่วน “FHM” ให้ความสำคัญกับฉากและอุปกรณ์น้อยมาก ทำให้เราจะเห็นแต่นางแบบในภาพอย่างเดียวเป็นส่วนใหญ่

ในความสัมพันธ์ของฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก กับประเด็นเรื่องเพศสภาพ สิ่งที่พบก็คือ เมื่อนางแบบเพศหญิงเข้าไปอยู่ในฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของเพศหญิง อาทิ บงกช คงมาลัย ถ่ายแบบในฉากริมทะเล นางแบบจะถูกสร้างความหมายให้เสมือนกลายเป็นฉากนั้น โดยเฉพาะกับฉากที่เป็นธรรมชาติ นางแบบจะมีความหมายกลายเป็นธรรมชาติ และอยู่ในด้านตรงข้ามกับคนดูเพศชายซึ่งมีความหมายกลายเป็นวัฒนธรรม คู่ตรงข้ามดังกล่าวนี้สะท้อนว่า นางแบบเพศหญิงมีสถานะต่ำต่อด้านสถานะกว่าคนดูเพศชาย

ในทางตรงกันข้าม เมื่อนางแบบเพศหญิงเข้าไปอยู่ในฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากของเพศชาย อาทิ นางแบบเข้าไปอยู่ท่ามกลางจักรยานทรงสูงและตอไม้ ความหมายของนางแบบจะไม่เท่ากับฉากและสถานที่ดังกล่าวนี้ เนื่องจากนางแบบไม่ใช่เพศชายและไม่ได้ทำกิจกรรม

แบบเพศชาย แต่นางแบบจะกลายเป็นองค์ประกอบหนึ่งในโลกของเพศชาย ซึ่งมีค่าเท่ากับเป็นวัตถุแห่งการถูกจ้องมองทางเพศที่เข้าไปยั่วยวนผู้ชายถึงที่นั่นเอง ภาพเหล่านี้จึงเป็นจินตนาการของผู้ชายที่ให้หญิงสาวเช็กซีหลุดเข้ามาในโลกของตน

ประเด็นต่อมาคือ นางแบบแต่ละฉบับถูกกำหนดให้ปฏิบัติตนกับฉากและอุปกรณ์แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับสถานะชื่อเสียงของพวกเธอว่าเป็นอย่างไร ถ้าเป็นนางแบบมีชื่อเสียงอย่างนิตยสาร “FHM” และ “Mars” นางแบบจะไม่ต้องแสดงท่าทางสัมพันธ์กับฉากและอุปกรณ์ให้สื่อนัยทางเพศมากนัก ขณะที่นางแบบไม่มีชื่อเสียงของ “ดารานางแบบ” และ “Penthouse” จะต้องใช้โพสท่าให้สัมพันธ์กับฉากและอุปกรณ์เพื่อเร้าอารมณ์ทางเพศของคนดูอย่างมาก ดังนั้น สถานะและความมีชื่อเสียงของนางแบบจึงสัมพันธ์แบบผกผันกับฉากและสถานที่ซึ่งสื่อนัยยะทางเพศสัมพันธ์อีกด้วย

สำหรับประเด็นเรื่อง “ประเภทฉากและอุปกรณ์” กับ “นางแบบ” นั้น จากการวิเคราะห์ในตารางจะเห็นได้ว่า นิตยสารที่เน้นนางแบบมีชื่อเสียงอย่าง “FHM” และ “Mars” จะให้นางแบบอยู่ในฉากและอุปกรณ์ที่มีความสมจริงและดู “จูงใจเซ็กซี่ขึ้นมา” น้อยกว่า ขณะที่นิตยสารเน้นนางแบบไม่มีชื่อเสียงอย่าง “ดารานางแบบ” และ “Penthouse” จะให้นางแบบอยู่ในฉากและอุปกรณ์ซึ่ง “เกินจริง” เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งกลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่าเป็นการใช้ฉากและอุปกรณ์สร้างเรื่องราวและเสริมจินตนาการ เพื่อช่วยทำให้ภาพดูดีน่าสนใจมากยิ่งขึ้น

เครื่องแต่งกาย

เครื่องแต่งกายคือสิ่งที่อยู่ติดกับเรือนร่างของนางแบบ แม้เป็นสิ่งประดิษฐ์ที่ถูกใส่เข้ามาภายหลัง ทว่าก็เป็นส่วนหนึ่งของการประกอบสร้างร่างกายของเพศหญิงเช่นกัน และขึ้นอยู่กับทีมถ่ายภาพ โดยเฉพาะสไตลิสต์ ที่จะกำหนดเครื่องแต่งกายอย่างไร และเพื่อความหมายอะไร

เมื่อสำรวจภาพนางแบบอิโรติก จะพบว่าไม่ใช่นางแบบ “เปลือยกาย” คำถามก็คือว่า การเปลือยกายต้องนับพิจารณาเป็นการแต่งกายหรือไม่ และการเปลือยกายมีความหมายอย่างไร ในส่วนนี้ จอห์น เบอเกอร์ กล่าวว่า การถ่ายภาพอิโรติกถือเป็นการถ่ายภาพnud ภาพnudในฐานะงานศิลปะนั้นสัมพันธ์กับประเด็นเรื่องเพศ การเปลือยเปล่าคือการเป็นตัวเอง ส่วนการnudคือการถูกเห็นในร่างกายเปลือยเปล่าโดยผู้อื่น ร่างกายเปลือยเปล่าจะถูกมองในฐานะวัตถุที่จะกลายมาเป็นภาพnud การเปลือยเปล่าคือเปลือยเปล่าโดยไม่มีการโพสท่า แต่การnudแม้จะเปลือยเปล่าแต่กลับ

ผ่านการจัดแต่ง และส่วนนี้เองที่กลายเป็นรูปแบบหนึ่งของการแต่งกาย (Berger, 1972, p. 54)

ดังนั้น การเปลือยกายแม้จะเป็นเพียงหน้าอกหรือการเปลือยโดยเอาสิ่งของหรืออวัยวะ บ้างบางส่วนของร่างกายเอาไว้ ก็ถือว่าเป็นการแต่งกายชนิดหนึ่ง นั่นคือการแต่งกายแบบเปลือย นั่นเอง

จากการศึกษาในภาพทั้ง 12 เซ็ต เครื่องแต่งกายของนางแบบที่คาดว่าจะไม่ต่างกันนั้น กลับมีความแตกต่างกันอย่างมาก และจะวิเคราะห์แต่ละฉบับแต่ละเซ็ต ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 4.6

แสดงการเปรียบเทียบเครื่องแต่งกายของนางแบบในนิตยสารทั้ง 4 ฉบับ

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
เครื่องแต่งกาย	แบบสองชั้น เสื้อหรือ ยกทรง กางเกงขนาด สั้น	ชุดว่ายน้ำ แบบสองชั้น ชุดแบบสอง ชั้นที่ไม่ค่อย โป๊มาก	ชุดซีทรู ชุดเปลือยหน้าอก ถุงน่องตาข่าย รองเท้านู้ทดำ หมวก ชานตาคลอส เสื้อเชิร์ต เสื้อยัดรัดรูปขนาดๆ กางเกงในสีขาว เข็มขัดอุปกรณ์ กางเกงยีนส์สั้น หมวกกันน็อค ชุดว่ายน้ำสองชั้น	ถุงเท้าแดง ริบบิ้นพันตัว หมวกชานตาคลอส มงกุฎ กางเกงในจี๊สตริง ผ้าพันคอปิดอก หมวกปีกกว้าง ชุดซีทรูสีขาว บางครั้งเปลือยกาย ทั้งหมด หรือเฉพาะ ท่อนบน

นิตยสาร “FHM” เป็นนิตยสารหัวนอก เน้นนางแบบมีชื่อเสียง ภาพทั้ง 3 เซ็ต ได้แก่ ภาพเซ็ทที่มีนางแบบเป็น แสงทอง เกตุอยู่ทอง, หยาดทิพย์ ราชปาล และทีมนักแสดงจากสวดยลาก ได้ ภาพทั้ง 3 เซ็ตนี้แทบไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องเสื้อผ้าเลย นั่นคือเป็นชุด 2 ท่อน ที่มีความ

รัดกุม อาจจะเน้นหน้าอกและสะโพกบ้าง แต่แทบไม่เห็นของสงวนที่อยู่ภายในสักเท่าใด โดยเฉพาะกรณีชุดเครื่องแต่งกายของหยาดทิพย์นั้น ถือว่ามีความมิดชิดมาก

สีสันทนของเครื่องแต่งกายมีความคล้ายคลึงตรงที่เป็นชุดสีเข้ม อาจจะมีสีสันทันจัดจ้านบ้าง แต่ออกไปในแนวทางเคร่งขรึมอยู่ดี หรือหากเป็นสีขาว ก็จะเป็นสีขาวแบบสีพื้น ๆ ไม่มีลวดลาย หรือแซมสีอ่อนหวานแต่อย่างใด เครื่องแต่งกายเหล่านี้ทำให้นางแบบดูเข้ายวน

ผู้มาร่วมสนทนากลุ่มกล่าวถึงชุดของนางแบบ “FHM” ว่า เนื่องจากนางแบบเป็นบุคคล มีชื่อเสียง และมีสถานะในสังคม ดังนั้นต่อให้นางแบบมีภาพลักษณ์เซ็กซี่ที่เป็นทุนเดิมอยู่แล้ว เครื่องแต่งกายก็ไม่อาจจะโป๊ได้มากนัก สาเหตุส่วนหนึ่งอาจมาจากภาพลักษณ์ของหนังสือที่ต้องการให้ดู มีระดับ ไม่โจ่งแจ้งหยาบโลนอีกด้วย

ภาพที่ 4.13

แสดงเครื่องแต่งกายของนางแบบจากนิตยสาร “FHM”

สำหรับกรณีของนิตยสาร “Mars” ซึ่งเป็นนิตยสารหัวไทย จะเน้นนางแบบมีชื่อเสียง ภาพทั้ง 3 เซ็ต ได้แก่ ภาพเซ็กซี่ที่มีนางแบบเป็น บงกช คงมาลัย, อรรรรรษา สุวานิเศษ และ ปานวาด เหมมณี เน้นเครื่องแต่งกายแบบ 2 ชิ้น เน้นให้เห็นถึงหน้าอกและสะโพกเป็นหลัก ในรายชื่อของบงกช และปานวาด มีความคล้ายคลึงกัน เนื่องจากเป็นแพชั่นชุดว่ายน้ำ การที่มีหน้าอกใหญ่ทั้งคู่ทำให้

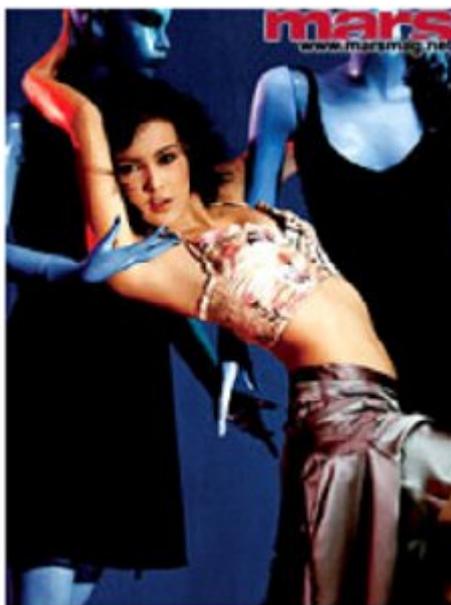
เห็นเนินอกอย่างชัดเจน แม้ว่าชุดว่ายน้ำท่อนบนจะไม่ถึงกับโป๊เปลือยเกินไปก็ตาม ขณะที่นางแบบอย่างอรวรรษายังมีชุดราตรีในบางภาพ แต่ครั้งหนึ่งจะเป็นภาพที่ใส่เฉพาะยกทรงเท่านั้น

ชุดของทั้ง 3 คนเป็นชุดที่เน้นให้เห็นรูปร่างอันโดดเด่นของนางแบบ ขณะที่ด้านสีสันทันของอรวรรษาจะเน้นไปแนวทางลึกลับ โดยเฉพาะโทนสีดำ ส่วนของบงกชและปานวาด จะมีสีสดใส สดใสสลับกับโทนสีอ่อน ซึ่งดูเข้ากันกับฉากหลังที่เป็นทะเลสีฟ้า ต้นไม้สีเขียว และ หาดทรายสีขาว

การเลือกใช้สถานที่ที่เป็นทะเลในรายชื่อของบงกช คงมาลัย และ ปานวาด เหมมณี ทำให้นางแบบเปิดให้เห็นรูปร่างได้มากกว่ากรณีของ อรวรรษา สุวานวิเศษ แม้ว่านิตยสาร “Mars” จะมีภาพลักษณะมีระดับและนางแบบมีชื่อเสียง แต่ดังที่กล่าวไปแล้วในส่วนของ “ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก” ว่า สาเหตุสำคัญก็คือการที่ฉากสถานที่ “สร้างความชอบธรรม” ให้แก่การแต่งตัวค่อนข้างเปิดเผยร่างกายกว่าปกติได้ นั่นคือ การนุ่งบิกินี

ภาพที่ 4.14

แสดงเครื่องแต่งกายของนิตยสาร “Mars”

ส่วนนิตยสาร “Penthouse” ซึ่งเป็นนิตยสารหัวนอกและเน้นนางแบบไทยไม่มีชื่อเสียง ภาพทั้ง 3 เซ็ตได้แก่ ภาพล้างรถ ภาพในกรงสัตว์ และภาพคริสต์มาส แม้ว่าจะมีความแตกต่างกัน นั่นคือ ภาพล้างรถเน้นชุดสีขาว, ภาพในกรงเน้นชุดยีนส์และเสื้อขาวมีรอยขาด ส่วนภาพคริสต์มาส เน้นชุดสีแดง ทว่าความเหมือนกันและเป็นจุดสำคัญของภาพในนิตยสารฉบับนี้ก็คือ ไม่น้อยกว่า

ครั้งหนึ่งจะเป็นภาพที่นางแบบเปลือยอก ทำให้เห็นยอดถันอย่างชัดเจน อีกทั้งมีภาพอีกจำนวนหนึ่งที่นางแบบไม่ใส่กางเกงท่อนล่าง โดยจะอาศัยการโพสท่าเพื่อบังอวัยวะเพศ หรือการใช้มือปิดบัง

ในภาพรวม เครื่องแต่งกายของนางแบบของนิตยสาร “Penthouse” มีลักษณะของการเล่าเรื่องราวร่วมกับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ดังนั้น เครื่องแต่งกายจึงมีความหลากหลายพอสมควร ส่วนระดับความโป๊เปลือยนั้น ถือว่าค่อนข้างโป๊เปลือยพอสมควร แต่ยังไม่ถึงกับขัดกับศีลธรรมทางสังคม เนื่องจากภาพเหล่านี้เป็นพื้นที่เฉพาะสำหรับคนอ่านเฉพาะกลุ่มเท่านั้น ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า นางแบบของฉบับนี้ซึ่งไม่มีชื่อเสียงมากนัก จะถูกจัดวางให้แต่งตัวโป๊มากกว่านิตยสารอย่าง “FHM” และ “Mars” ซึ่งเลือกใช้นางแบบมีชื่อเสียงมาถ่ายภาพ

ภาพที่ 4.15

แสดงเครื่องแต่งกายของนางแบบจากนิตยสาร “Penthouse”

ในกรณีสุดท้ายคือ นิตยสาร “ดารานางแบบ” เป็นนิตยสารหัวไทย เน้นนางแบบไทยไม่มีชื่อเสียง ภาพทั้ง 3 เซ็ต ได้แก่ ภาพเซ็กซี่กองฟาง, ปีใหม่ และ คริสต์มาส ถือว่ามีความเหมือนกับนิตยสาร “Penthouse” คือมีเครื่องแต่งกายเป็นสีให้เข้ากับเทศกาล นั่นคือ คริสต์มาสเน้นสีขาวและแดง, ปีใหม่เน้นหลากสีสดใส, ส่วนกองฟางเน้นสีขาว โดยจุดเด่นก็คือ กว่าครึ่งเป็นภาพนางแบบ

เปลือยหน้าอก ทำให้เห็นยอดดันทันอย่างชัดเจน และมีภาพไม่น้อยที่นางแบบเปลือยทั้งตัว โดยไม่สวมใส่อะไรเลย และอาศัยการโพสท่าหรืออุปกรณ์ประกอบฉากในการบังอวัยวะเพศ

กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มซึ่งเมื่อพิจารณาจากปฏิกิริยาแล้วถือเป็น “ชนชั้นกลาง” เห็นว่าเครื่องแต่งกายของนางแบบเหล่านี้ไม่ค่อยมีรสนิยมเท่าที่ควร เหมือนจัดมาให้ใส่ง่าย ๆ แม้กระทั่งการจัดชุดเครื่องแต่งกายให้เข้ากับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากเพื่อเล่าเรื่องราวก็ตาม เครื่องแต่งกายก็ยังคงดูไม่มีระดับเท่าที่ควร ซึ่งทำให้นางแบบดูเป็นวัตถุทางเพศสำหรับชนชั้นล่างเท่านั้น อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยได้ไปสัมภาษณ์เจาะลึกกับผู้ให้ข้อมูลซึ่งมีการศึกษาระดับมัธยมและทำงานเป็นลูกจ้างระดับล่าง ได้แก่ “พี่แว่น” ที่แสดงทัศนคติเกี่ยวกับนางแบบของนิตยสาร “ดารานางแบบ” และนิตยสารฉบับอื่น ๆ พบว่าให้ความเห็นแตกต่างจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่เป็นชนชั้นกลาง เนื่องจากเห็นว่า ภาพทั้ง 3 เซ็ตดังกล่าว นางแบบน่ารักและภาพออกมาสวยงาม ไม่ได้น่าเกลียดในระดับที่ถูกวิพากษ์วิจารณ์จากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม ถึงแม้ว่านางแบบของนิตยสารที่ใช้นางแบบมีชื่อเสียงและสถานะทางสังคมจะสวยงามกว่า ก็ไม่ได้หมายความว่า นิตยสารขายภาพนางแบบไม่มีชื่อเสียงจะมีภาพอิโรติกที่ใช้ไม่ได้เลย

“เฮ้ย พี่ว่านางแบบพวกนี้ก็ดูดีนะ มีหลายรูปน่ารักใช้ได้เลย มันก็ไม่ได้โลว์อะไรนะ มันไม่ได้น่าเกลียดสักหน่อย พี่ว่าโอเคเลยแหละ” (พี่แว่น, สัมภาษณ์)

ภาพที่ 4.16

ภาพแสดงเครื่องแต่งกายของนางแบบจากนิตยสาร “ดารานางแบบ”

ประเด็นที่น่าสนใจในเรื่องเครื่องแต่งกายของนางแบบก็คือ เมื่อนางแบบมีชื่อเสียง จะได้รับเครื่องแต่งกายที่มิดชิดกว่า ขณะที่นางแบบไม่มีชื่อเสียง มักจะต้องเปลือยกาย และเผยให้เห็นหน้าอกกับสะโพกอย่างชัดเจน

ข้อค้นพบส่วนนี้ไปสัมพันธ์กับข้อสรุปในองค์ประกอบอื่น ๆ ของภาพอิโรติก อันได้แก่นางแบบ อุปกรณ์ประกอบฉาก และเทคนิคการถ่ายภาพ นั่นคือ แม้ว่านางแบบจะต้องโพสท่าฝืนธรรมชาติเหมือนกัน แต่ด้วยชื่อเสียงสถานะทำให้ระดับของการฝืนไม่เท่ากัน และเมื่อใช้เทคนิคด้านภาพคล้าย ๆ กัน แต่อุปกรณ์ประกอบฉากและเครื่องแต่งกายกลับทำให้นางแบบมีสถานะไม่เท่าเทียมกัน เนื่องจากนางแบบที่มีชื่อเสียงจะได้รับเครื่องแต่งกายมิดชิด และไม่มีอุปกรณ์ประกอบฉากหรือฉากที่หิวโหิว เพื่อเน้นให้ตัวนางแบบสำคัญเพียงอย่างเดียว ในทางตรงกันข้าม นางแบบไม่มีชื่อเสียงกลับได้รับเครื่องแต่งกายที่มีความโป๊เปลือยมาก และจำเป็นต้องใช้อุปกรณ์ประกอบฉากและฉากมาช่วยเล่าเรื่องราว เพื่อเร้าความสนใจจากคนดู

นอกจากนี้ ประเด็นเครื่องแต่งกายยังสะท้อนว่า เมื่อนางแบบมีสถานะและชื่อเสียงน้อยลงเท่าไร การถ่ายภาพก็ดูจะมีความสมเหตุสมผลน้อยลงเท่านั้น ดังจะเห็นได้จากภาพที่ฉากไม่เอื้ออำนวยให้แต่งกายโป๊เปลือยได้ แต่นางแบบก็ยังต้องแต่งเครื่องแต่งกายที่เผยให้เห็นร่างกายมากหรือบางครั้งก็เปลือยกายไปเลย อาทิ การแก้ผ้าในกรงสัตว์ ซึ่งแตกต่างจากการใส่ชุดบิกินีของนางแบบมีชื่อเสียงมาโพสท่าถ่ายรูปปริมาทะเล ซึ่งถือว่าการถ่ายภาพอย่างหลังนั้นสมเหตุสมผลในโลกแห่งความจริงมากกว่า

เทคนิคการถ่ายภาพ

สิ่งที่พบเห็นในภาพอิโรติก และสังเกตได้ง่ายที่สุด ก็คือ ตัวนางแบบ เครื่องแต่งกาย และ อุปกรณ์ประกอบฉาก อย่างไรก็ตาม สิ่งเหล่านี้ล้วน “ถูกคัดเลือก” มาให้คนดูได้เห็นอีกทีหนึ่งผ่านกระบวนการ “ถ่ายภาพ” ดังนั้น “เทคนิคการถ่ายภาพ” จึงถือเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของภาพอิโรติก อันจะเป็นตัวกำหนดว่าคนดูจะได้เห็นนางแบบอย่างไร

ส่วนประกอบที่สำคัญในเทคนิคการถ่ายภาพ ได้แก่ (1) มุมกล้อง (2) ระยะเวลา และ (3) การใช้เลนส์ ทั้ง 3 ส่วนนี้เป็นการตัดสินใจของคนถ่ายภาพ เพื่อเลือกเฟ้นให้คนดูได้เห็นนางแบบ ในรูปแบบที่คัดสรรและกลั่นกรองมาแล้ว ดังจะเห็นได้จากตารางนี้

ตารางที่ 4.7

แสดงการเปรียบเทียบเทคนิคการถ่ายภาพของนิตยสารทั้ง 4 ฉบับ

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
มุมมอง	มุมมองแนว	มุมมองแนว	มุมมองแนว	มุมมองแนว
	ระนาบสายตา	ระนาบสายตา	ระนาบสายตา	ระนาบสายตา
	ส่วนใหญ่	ส่วนใหญ่	ส่วนใหญ่	ส่วนใหญ่
ระยะภาพ	ระยะภาพครึ่ง	ระยะภาพครึ่ง	ระยะภาพครึ่งตัว	ระยะภาพครึ่งตัว
	ตัวเกือบเต็มตัว	ตัว เกือบเต็มตัว	เกือบเต็มตัว ไป	เกือบเต็มตัว ไป
	ไปจนถึงเต็มตัว	ไปจนถึงเต็มตัว	จนถึงเต็มตัว	จนถึงเต็มตัว
เลนส์	เลนส์ปกติ	เลนส์ปกติ	เลนส์ปกติ	เลนส์ปกติ

สำหรับเทคนิคการถ่ายภาพที่พบได้ในนิตยสารชายภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับนี้ มีความคล้ายคลึงกัน นั่นคือ การถ่ายโดยไม่ได้ใช้เทคนิคสลับซับซ้อน และถ่ายทอดให้เห็นเรือนร่างนางแบบอย่างชัดเจน ครบถ้วน ในระดับสายตาเหมือนกับเวลาที่คนทั่วไปมองเห็นในชีวิตประจำวัน ดังจะได้แจกแจงเป็นองค์ประกอบย่อยอย่างละเอียดดังนี้

1. มุมมอง มุมมองที่ต่างกัน ให้ความหมายที่ต่างกัน อาทิ มุมกด จะทำให้ผู้ถูกถ่ายดูตัวเล็ก ติดกับพื้น และเกิดความรู้สึกต่ำต้อย ในขณะที่ มุมเงย จะทำให้ผู้ถูกถ่ายดูยิ่งใหญ่ ติดกับท้องฟ้าหรือเพดานด้านบน ในการเลือกถ่ายภาพอิโรติกก็เช่นกัน การกำหนดมุมมองที่จะถ่ายนางแบบ นอกเหนือจากจะทำให้เกิดความหมายแก่นางแบบแล้ว ยังสะท้อนถึงทัศนคติของทีมงานถ่ายภาพที่มีต่อตัวนางแบบอีกด้วย

กลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่า ในภาพทั้งหมด 12 เซ็ท จากนิตยสาร 4 ฉบับที่คัดเลือกมานี้ มีการใช้มุมมองที่เหมือนกันแทบทั้งหมด นั่นคือ มุมกล้องระนาบเดียวกับสายตา อาจจะมีภาพมุมกดปะปนเข้ามาบ้าง แต่ถือว่าพบในปริมาณที่น้อยมาก ดังนั้น จึงสรุปภาพรวมได้ว่า ภาพอิโรติกในนิตยสารไทยมักจะเป็นภาพที่ถ่ายทอดจากมุมมองในระดับสายตาคนมองไปสู่ระดับสายตาของนางแบบ

ในแง่ของการถ่ายเพื่อความงามแล้ว มุมกล้องระดับสายตาทำให้มองเห็นหน้าตาและเรือนร่างของนางแบบอย่างครบถ้วน และไม่ผิดส่วนไปกับการใช้มุมเงย (หน้าบาน ตัวใหญ่) หรือการใช้มุมกด (หัวโต แต่ตัวเล็ก) มุมกล้องแบบนี้จึงเผยถึงความงามด้านหน้าตาและเรือนร่าง

นางแบบอย่างที่เป็นจริง ๆ ไม่ได้มีการประดิษฐ์หรือใช้เทคนิคด้านมุมกล้องเข้ามาช่วยมากนัก จึงเหมือนหนึ่งเป็นการมองนางแบบอย่าง “เป็นธรรมชาติ”

เมื่อสืบย้อนไปดูภาพจิตรกรรมไทยในอดีตและภาพถ่ายของคนในยุคก่อน สิ่งที่เห็นได้ชัดก็คือ ภาพมีลักษณะไม่เน้นมุมกล้องหรือหวิว หากแต่ใช้หลักการเหมือนสายตามองปกติ นั่นคือ แสดงภาพแนวระนาบ และเมื่อพัฒนามาเป็นการนำเสนอภาพหญิงสาวในบรรยากาศอิโรติกของปัจจุบันก็ไม่ได้มีอะไรเปลี่ยนแปลงมากนัก ในส่วนนี้ตีความได้ว่า ภาพที่ต้องการแสดงให้เห็น “ตัวแบบ” อย่างชัดเจนที่สุด โดยเฉพาะในภาพอิโรติกที่ต้องการแสดงถึงหน้าตาและเรือนร่างนั้น มุมกล้องจะต้องดูเรียบง่ายเพื่อเก็บรายละเอียดให้ได้เหมือนกับตาคนมองในชีวิตประจำวันมากที่สุด

“ภาพแบบนี้ต้องมองมุมปกติถึงจะได้อารมณ์ ถ้ามุมกล้องแปลก ๆ จะไม่ได้อารมณ์ เวลาถ่ายต้องให้ชัดที่สุดเท่าที่จะชัดได้ และต้องให้รู้สึกเหมือนมองที่เรามองคนทั่วไปไม่อย่างนั้น ถ้าใช้มุมกล้องแปลกมาก ๆ คนดูอาจจะรู้สึกว่าตัวเองเป็นพวกแอบจิต” (พี่ข้าวต้ม, สนนากลุ่ม)

ลักษณะของภาพที่มีความคมชัด และถ่ายเป็นแนวระนาบ ทำให้นางแบบกลายเป็นบุคคลที่เสมือนอยู่ในชีวิตประจำวัน มีสถานะเท่าเทียมกับคนดูภาพ แม้ว่าจะมีลักษณะเป็นหญิงสาวในอุดมคติของเพศชาย แต่ด้วยมุมกล้องก็ช่วยให้คนดูภาพรู้สึกที่ไม่ไกลเกินเอื้อม ซึ่งช่วยเสริมสร้างจินตนาการของเพศชายอีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ การเก็บภาพในระนาบเดียวกับคนดู ยังทำให้นางแบบสามารถ “จ้องมอง” มายังคนดูได้อย่างสมจริงสมจัง ต่างจากการใช้มุมกล้องแบบอื่น ๆ ซึ่งจะบิดเบือนลักษณะของดวงตา และเกิดการจ้องมองที่ไม่สมจริง

โดยสรุปแล้ว การเลือกมุมกล้องแบบระนาบเดียวกับสายตา ในนิตยสารชายภาพแนวอิโรติกของไทย จึงเป็นการทำให้เกิด “ความเป็นธรรมชาติ” และ “เสริมจินตนาการ” ในการจ้องมองนางแบบ มากกว่าการใช้มุมกล้องแบบอื่น ๆ

ภาพที่ 4.17

ภาพแสดงการเลือกใช้มุมกล้อง จากนิตยสาร “FHM”

2. ระยะภาพ มีส่วนอย่างมากในการกำหนดความใกล้และความไกล ระหว่างคนดูภาพกับตัวนางแบบ อีกทั้ง ระยะภาพบางชนิดโดยเฉพาะภาพโคลสอัพ ยังเป็นการขับเน้นบางส่วนของภาพให้โดดเด่นชัดเจนอีกด้วย โดยระยะภาพนี้ไม่ได้เกิดขึ้นอย่างเป็นปกติสามัญ หากแต่ต้องขึ้นอยู่กับทีมถ่ายภาพว่าจะเลือกใช้ระยะภาพขนาดใดกับนางแบบ ซึ่งระยะภาพที่เลือกมากก็จะเผยให้เห็นถึงความหมายบางอย่างอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นความจงใจแต่แรก หรือเป็นไปอัตโนมัติโดยที่ช่างภาพไม่รู้ตัวก็ตาม

ภาพจิตรกรรมและภาพถ่ายเน้น “ตัวแบบ” ของคนในสมัยก่อน จะพบว่า มีระยะห่างหรือระยะภาพของตัวคน/ตัวละครประมาณครึ่งตัวไปจนถึงเต็มตัว และในภาพที่แสดงจากสถานที่ใหญ่โต ก็จะมีขนาดตัวคนเล็ก อย่างไรก็ตาม ภาพที่แสดงเจาะจงให้เห็น “ตัวแบบ” ยังคงมีระยะห่างไม่มาก นั่นคือ ตั้งแต่ครึ่งตัว (Medium Shot) จนถึงเกือบเต็มตัวหรือเต็มตัว (Long Shot) และเมื่อพัฒนามาเป็นภาพอิโรติกในปัจจุบัน แทบไม่มีความแตกต่างใด ๆ เลย

ในภาพทั้งหมด 12 เซ็ต จากนิตยสาร 4 ฉบับ อันได้แก่ “FHM” “Mars” “Penthouse” และ “ดารานางแบบ” จะพบได้ว่ามีลักษณะคล้ายคลึงกันในเรื่องระยะภาพ นั่นคือการถ่ายนางแบบตั้งแต่ครึ่งตัว (ศีรษะจนถึงเอว) ไปจนถึง เกือบเต็มตัว (ศีรษะไปจนถึงหัวเข่า) ซึ่งจะมีคละ

กันไปในแต่ละเซทภาพ โดยนิตยสารอย่าง “FHM” ซึ่งเป็นนิตยสารหัวนอก และเน้นนางแบบมีชื่อเสียงนั้น จะเป็นภาพเกือบเต็มตัวโดยส่วนใหญ่ ส่วนอีก 3 ฉบับที่เหลือนั้น จะใช้ระยะภาพครึ่งตัวกับเกือบเต็มตัวสลับกันไป มีเพียง “Mars” เท่านั้น ที่ยังเทน้ำหนักไปยังการใช้ภาพระยะใกล้บ้าง แต่ก็ยังถือว่ามึปริมาณน้อยอยู่เมื่อเทียบกับภาพระยะอื่น

ระยะภาพขนาดครึ่งตัวไปจนถึงเกือบเต็มตัวนี้ จะทำให้คนดูได้เห็นการสบตาจ้องมองจากนางแบบ ได้เห็นหน้าอก เอว สะโพก โดยไม่ให้เห็นน่องหรือเท้าอย่างเด่นชัดนัก ภาพระยะห่างแบบเกือบเต็มตัวนี้ ทำให้เห็นรูปร่างของนางแบบในภาพรวมอย่างชัดเจน โดยเฉพาะส่วนที่ผู้ชายมักจะสนใจเป็นพิเศษ อย่าง หน้าอก และ สะโพก หรือภาพครึ่งตัวก็จะได้เห็นหน้าอกชัดเจนขึ้นด้วย ทั้งนี้การที่คนดูได้เห็นนางแบบในระยะใกล้ขนาดนี้ เป็นการทำให้เกิดความรู้สึกใกล้ชิดติดนางแบบ และนำไปสู่ความรู้สึกถึงการได้เป็นเจ้าของอีกด้วย

ภาพที่ 4.18

ภาพประกอบแสดงระยะภาพ จากนิตยสาร “ดาวนางแบบ”

3. การใช้เลนส์ การใช้เลนส์ถือเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่ง ในการกำหนดสไตล์ของภาพว่าต้องการจะสื่อสารอะไรเป็นพิเศษหรือไม่ หากใช้เลนส์ระยะไกลมาถ่ายภาพระยะค่อนข้างใกล้ ก็จะทำให้ตัวนางแบบโดดเด่นขึ้นมาจากฉากหลัง แต่หากใช้เลนส์แบบภาพมุมกว้าง ก็จะทำให้เห็นทัศนียภาพกว้างขึ้น แต่จะทำให้ภาพของตัวนางแบบบิดเบือน นั่นคือส่วนที่อยู่ใกล้กล้องจะถูกขยายให้ใหญ่กว่าปกติ

ในภาพอิโรติกของนิตยสารไทย ทั้ง 12 เซ็ต จากนิตยสาร 4 ฉบับ จะพบว่ามีการใช้เลนส์อย่างใกล้เคียงกัน นั่นคือเป็นเลนส์ที่ค่อนข้างให้สัดส่วนภาพอย่างเป็นปกติ เพื่อให้รูปร่างและหน้าตาของนางแบบออกมาอย่างตรงกับความจริงมากที่สุด และยังรวมถึงเหตุผลของการ “เล่าเรื่อง” ผ่านฉากและอุปกรณ์ทั้งหลายอีกด้วย อย่างไรก็ตาม อาจพบการใช้เลนส์แบบระยะไกลเพื่อขยับเน้นให้นางแบบโดดเด่นอยู่บ้าง หรือ การใช้เลนส์มุมกว้างเล็กน้อยเพื่อให้ภาพออกมามีมิติขึ้น โดยเฉพาะกับนิตยสารที่เน้นให้ภาพออกมามีความสวยงาม และมีศิลปะโดดเด่นอย่าง “Mars” แต่ถือเป็นส่วนน้อย เมื่อเทียบกับภาพรวมที่ใช้เลนส์แบบปกติ และการใช้เลนส์ดังกล่าวก็เป็นไปเพื่อให้ภาพสวยงาม และสร้างความสมจริงในการมองให้ดู “ราวกับเป็นธรรมชาติ” ที่สุด

ข้อน่าสังเกตสำหรับนิตยสาร “ดารานางแบบ” ก็คือ การใช้เลนส์ถ่ายแบบปกติ ทำให้นางแบบแบนราบไปกับฉากหลัง ซึ่งแตกต่างกับ “Mars” ที่ทำให้นางแบบโดดเด่นขึ้นมาจากฉากหลัง ความหมายชั้นต้นที่เกิดขึ้นก็คือ นิตยสาร “ดารานางแบบ” ทำให้ตัวนางแบบกลายเป็นส่วนหนึ่งอันกลมกลืนของประเพณีวัฒนธรรม (คริสต์มาส, ปีใหม่) ส่วนของ “Mars” ทำให้นางแบบอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ แต่โดดเด่นออกมาจากฉากหลังที่เป็นธรรมชาติ

โดยสรุปแล้ว เลนส์ที่ใช้ในการถ่ายภาพอิโรติกของนิตยสารทั้ง 4 ฉบับ จึงถือว่าเป็นเลนส์ที่ไม่ได้ให้การสื่อความหมายพิเศษแต่อย่างใด ถือว่าเป็นเลนส์ที่ใช้ในการถ่ายภาพ “บุคคล” ให้ออกมาสวยงาม และไม่ผิดสัดส่วน ทั้งนี้ การทำให้ออกมาสมจริงราวกับเป็นธรรมชาติ ถือเป็นเทคนิคสำคัญที่เกื้อหนุนให้การบิดเบือนธรรมชาติในแง่ของตัวนางแบบ และการสื่อความหมายผ่านฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ดูเป็นสิ่งปกติสามัญ หรือกล่าวในแง่กระบวนการสร้างมายาคติ ก็คือ ขณะที่ยังประกอบอื่น ๆ เกิดขึ้นเพื่อกำหนดรหัสมายาคติของผู้หญิง แต่เทคนิคการใช้กล้องเป็นสิ่งที่ทำให้มายาคตินี้ดูราวกับเป็นเรื่องปกติธรรมชาติ

ภาพที่ 4.19
ภาพแสดงการใช้เลนส์จากนิตยสาร “Mars”

ในเรื่องการทำให้สิ่งที่ไม่เป็นจริงกลับดูสมจริงเป็นธรรมชาตินี้ โรลด์ บาร์ตส์ อธิบายว่าเป็นการทำให้ดูสมจริงแต่ไม่ใช่ของจริง หรือที่เรียกว่า “ความไม่จริงที่ดูเป็นจริง” (The Real Unreality) เหมือนกับการทำให้อากัปกริยาเจ็บปวดของนักมวยปล้ำเด่นชัดเกินจริงแต่เห็นได้ว่ามันเสมือนจริง เช่นเดียวกับ รูปถ่ายหาเสียงของผู้สมัครส.ส.ที่ชีวิตจริงเขาไม่ได้ดูดีเช่นนั้น แต่เทคนิคการถ่ายภาพทำให้บุคคลผู้นั้นน่าเลื่อมใสอย่างเป็นธรรมชาติ

กระบวนการทำให้ภาพดูเป็นจริงดังกล่าวเป็นกระบวนการ “ยกระดับสู่มายาคติ” นั่นคือเป็นสิ่งที่มิใช่ความจริง/กึ่งจริง เพราะเป็นการหยิบยกเอาความจริงบางส่วนมานำเสนอ และความจริงเหล่านั้นอาจถูกขยายให้เกินเลย ก่อนจะกลายเป็นภาพแทนของความจริงทั้งหมด ในเทคนิคการถ่ายภาพนี้ “ภาพ” (ประกอบไปด้วยขนาดภาพ ระยะภาพ และการใช้เลนส์) คือสิ่งที่ทีมงานถ่ายภาพ “กำหนดขึ้น” ซึ่งถือว่าไม่ใช่ความจริงเสียทีเดียว แต่เมื่อถ่ายทอดออกมาแก่สายตาคนดู ภาพกลับสมจริง ถือเป็นกระบวนการ “ทำให้ดูเป็นธรรมชาติ” (Naturalization) และถ้าไม่มีกล้องนางแบบจะดูมองอย่างไม่เป็นธรรมชาติอีกด้วย หากมีการโพสท่าประกอบด้วยฉากและอุปกรณ์ดังกล่าวในชีวิตจริงทั่วไป

ภาพนางแบบเหล่านี้ถูกทำให้ดูเหมือนว่าเราจะเห็นได้จริงทั่วไปผ่านกระบวนการถ่ายภาพ (ให้เหมือนตาเรามองผู้หญิงในชีวิตปกติ ทั้งระยะและขนาด) เมื่อรูปมีองค์ประกอบที่แสดงถึงชีวิตประจำวัน ก็จะยกระดับเข้าสู่การสร้างจินตนาการอันสมจริงว่า ผู้หญิงที่เป็นนางแบบเหล่านี้พบได้ในชีวิตประจำวันของคนดูเพศชาย และร่างของผู้หญิงที่ไม่เป็นธรรมชาติเหล่านี้ซึ่งถูกสร้างขึ้นมาก็กลายมาเป็นความหมายของผู้หญิงที่ผู้ชมเพศชายรับรู้แบบเป็นธรรมชาติในที่สุด

“ชีวิตจริงก็มองผู้หญิงในระยะและขนาดเหมือนภาพอิโรติกนี่แหละ แต่ในรูปอิโรติกพวกเธอไม่ค่อยมีเสื้อผ้าเท่านั้นเอง” (พีซิวัดัม, สนทนากลุ่ม)

ข้อสังเกตอีกส่วนที่น่าสนใจก็คือ การถ่ายภาพของนิตยสารทั้ง 4 ฉบับ มีความแตกต่างกันในเรื่องให้อารมณ์ความรู้สึกแก่คนดู โดยมีประเด็นแฝงเรื่อง “ชนชั้น” ของนางแบบและคนดูภาพด้วย นั่นคือ ภาพของนางแบบที่อยู่ในนิตยสาร “ดารานางแบบ” ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายระดับล่างกว่านิตยสารฉบับอื่น จะถ่ายภาพออกมาให้อารมณ์ไม่หรูหราฟุ้งกระจาย หากแต่ดูดิบ สีจัด และดูซ้ำ

มันมีความตรงไปตรงมา แสดงถึงความจริงใจไม่มีเล่ห์เหลี่ยม ขณะที่ภาพของนิตยสารอย่าง “Mars” ซึ่งมีกลุ่มเป้าหมายระดับสูงกว่าและนางแบบมีชื่อเสียงกว่า ภาพที่ออกมาจะเต็มไปด้วยลูกเล่นทางด้านระยะภาพและมุมกล้องเยาะเย้ยหรือกระทั่งสีก็ถูกกำหนดให้เนียนตาอ่อนนุ่ม ซึ่งถือว่าเป็นความยกย่องของชนชั้นกลาง (พีซิวัดัม, สนทนากลุ่ม)

ความเห็นของ “พีซิวัดัม” นำไปเชื่อมโยงกับแนวคิดเรื่องชนชั้นได้ว่า กระทั่งในพื้นที่ของจินตนาการเพศชายอย่างนิตยสารชายภาพอิโรติก รหัสเรื่องชนชั้นก็ยังเข้าไปทำงานอย่างได้ผล นั่นคือ ภาพของนางแบบไม่มีชื่อเสียงจะเป็นภาพที่ถ่ายอย่างไม่ประติดประคอดมากนัก แต่กับนางแบบมีชื่อเสียงนั้นจะมีความประณีตและใช้เทคนิคด้านภาพมากกว่า เมื่อเปรียบเทียบแล้วจะพบว่าเทคนิคการถ่ายภาพที่แตกต่างกันนี้แสดงถึงรสนิยมที่แตกต่างกันของชนชั้น แต่อย่างไรก็ตามไม่ว่าจะกำหนดให้ภาพออกมามีคุณภาพและตอบสนองรสนิยมแตกต่างกันเพียงไร เทคนิคด้านภาพได้ทำหน้าที่เหมือนกันก็คือ การกลบเกลื่อนให้ภาพเหล่านี้ดูเป็นธรรมชาติจนเสมือนเกิดขึ้นได้ในชีวิตจริงของคนดูภาพอยู่ดี

ในองค์ประกอบทั้ง 4 ประการของภาพอิโรติก จะนำมาสู่ความหมายข้างต้นซึ่งถือเป็นเจตนาของทีมงานถ่ายภาพ นั่นคือ “แนวคิดของภาพ” (Theme) ซึ่งจะบอกให้รับรู้ภาพอิโรติกชุดนี้เน้นแนวคิดอะไร เช่น ความร่าเริงที่ชายหาค หรือ ชานตาคล้อสให้ของขวัญ เป็นต้น

“แนวคิดของภาพ” จะนำไปสู่การนำไปพิจารณาร่วมกับองค์ประกอบอ่าน เพื่อหาความหมายของผู้หญิง ดังจะเห็นได้จาก ตารางที่ 4.8 ต่อไปนี้

ตารางที่ 4.8

แสดงแนวคิดด้านภาพถ่ายอิโรติกของนิตยสารซึ่งนำมาวิจัย

นิตยสาร	“FHM”	“Mars”	“Penthouse”	“ดารานางแบบ”
แนวคิดของภาพ	ไม่ปรากฏเด่นชัด	ความลึกลับเย้าขวนในโรงหุ่น	สาวเซ็กซี่ในกรงสัตว์	งานเลี้ยงปีใหม่ในฝันของผู้ชาย
	ไม่ปรากฏเด่นชัด	ความร่าเริงริมชายหาด	สาวน่ารักล้างรถ	สาวสวยที่ชายฟุ้งแห่งจินตนาการ
	ผู้หญิงเซ็กซี่ออกกำลังกาย	ความร่าเริงริมทะเล	ชานตาคัลล์สาวเซ็กซี่	ชานตาคัลล์สาวเซ็กซี่

ส่วนที่ 2

กระบวนการสร้างความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงในภาพรวมของภาพอิโรติก และการยกระดับไปสู่มายาคติ

ตามหลักการแบบโครงสร้างนิยม นอกเหนือจากจะให้ความสำคัญในองค์ประกอบย่อย ดังที่ได้วิเคราะห์องค์ประกอบย่อยของภาพอิโรติกไปแล้ว หลักการนี้ยังมุ่งเน้นไปที่การหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบดังกล่าว เพื่อนำไปสู่การให้ความหมายขององค์รวม ซึ่งในที่นี้ก็คือความหมายของภาพอิโรติกทั้งภาพ ที่ประกอบไปด้วย นางแบบ, อุปกรณ์ประกอบฉากและฉาก, เครื่องแต่งกาย และ เทคนิคการถ่ายภาพ

เนื่องจากการแสวงหาความหมายในภาพอิโรติกนี้ ส่วนสำคัญตามที่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องต้องกัน คือ ผู้หญิงที่เป็นนางแบบ ขณะที่คำถามนำการวิจัยครั้งนี้คือการพิจารณาไปที่ “ผู้หญิง” เป็นสำคัญ ดังนั้น การนำเสนอความหมายของภาพอิโรติกนี้ จึงจะยึดแนวทางการวิเคราะห์หาความหมายว่า “ผู้หญิงคืออะไร” ในภาพอิโรติกที่นำมาศึกษาทั้ง 12 เซ็ต

เครื่องมือในการวิเคราะห์ตีความภาพอิโรติกในองค์ประกอบรวมนี้ จึงเป็นการผสมผสานระหว่างหลักการทางโครงสร้างสัญลักษณ์ได้แก่ การเปรียบเทียบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) การเข้าใจความหมายของสัญลักษณ์ย่อย การเปรียบเทียบสัญลักษณ์ย่อยกับสัญลักษณ์อื่น ๆ ในโครงสร้างรวมทั้งหมด การวิเคราะห์วิธีการจัดประเภทความหมายว่าเป็นการถ่ายโอนสัญลักษณ์ตัวหนึ่งไปสู่อีกตัวหนึ่ง (Metaphor) หรือ การเลือกเอาส่วนย่อยมาขึ้นแทนความหมายส่วนรวมทั้งหมด (Metonymy) หรือไม่และอย่างไร โดยประกอบการตั้งคำถามว่าทำไมสัญลักษณ์ย่อยตัวนั้นจึงถูกเลือกออกจากกลุ่ม (Paradigmatic) และ ทำไมถึงนำสัญลักษณ์ย่อยมาเรียงลำดับแบบนี้ (Syntagmatic) ทั้งนี้ยังใช้ความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) มาประกอบอีกส่วนหนึ่งด้วย

การวิเคราะห์แบบองค์รวมทั้งภาพของภาพอิโรติกในนิตยสารไทยทั้ง 4 ฉบับ สามารถสรุปออกมาเป็น “ความหมายของผู้หญิงในภาพอิโรติก” ได้ทั้งหมด 5 ประการดังนี้

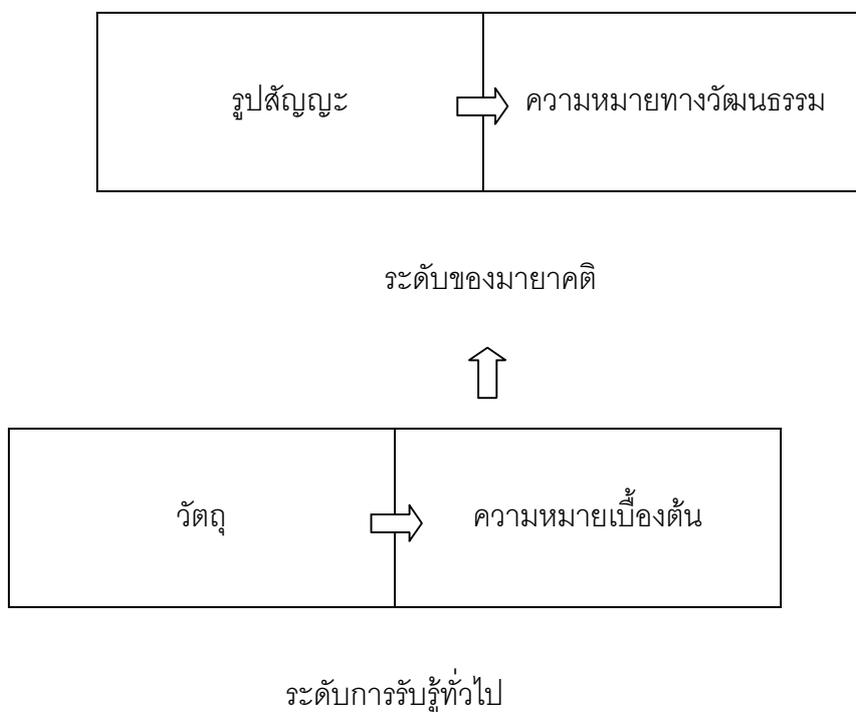
1. ผู้หญิงคือธรรมชาติ
2. ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ
3. ผู้หญิงคือผู้ช่วยวนผู้ชาย
4. ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ
5. ผู้หญิงไม่มีความเท่าเทียมกัน

ความหมาย 5 ประการดังกล่าว ถูกยกระดับขึ้นสู่ “มายาคติ” โดยเปลี่ยนจากการรับรู้ทั่วไปขึ้นสู่การรับรู้ในระดับวัฒนธรรม ในกระบวนการดังกล่าว นพพร ประชากุล เรียบเรียงการอธิบาย “มายาคติ” ของ โรลิ่งด์ บาร์ตส์ เอาไว้ดังนี้

มายาคติเป็นระบบสื่อความหมายซึ่งมีลักษณะพิเศษตรงที่มันก่อตัวขึ้นบนกระแสนการสื่อความหมายที่มีอยู่ก่อนแล้ว จึงถือได้ว่า มายาคติเป็นระบบสัญลักษณ์ในระดับที่สอง สิ่งที่เป็นหน่วยสัญลักษณ์ (ผลลัพธ์จากการประกอบของรูปสัญลักษณ์กับความหมาย) ในระบบแรก กลายมาเป็นเพียงรูปสัญลักษณ์ในระบบที่สอง ขอย้ำในที่นี้ว่า วัสดุสำหรับสร้างวาทะแห่งมายาคติ (เช่น ภาษา ภาพถ่าย ภาพวาด โปสเตอร์ พิธีกรรม วัตถุ ฯลฯ) ไม่ว่าในเบื้องต้นนั้นจะมีความแตกต่างหลากหลายเพียงใดก็ตาม แต่ครั้งเมื่อถูกจับยึดโดยมายาคติแล้ว ก็จะถูกทอนให้เหลือเพียงรูปสัญลักษณ์เพื่อสื่อถึงสิ่งอื่นเสมอ (นพพร ประชากุล, 2545, น. 10-11)

แผนภาพที่ 4.1

แสดงกระบวนการทำงานของมายาคติ

การวิจัยครั้งนี้ได้ค้นพบ “มายาคติเกี่ยวกับผู้หญิง” ซึ่งได้จากการตีความหมายของคร่อม 5 ประการที่เด่นชัดในภาพอิโรติก เมื่อความหมาย 5 ประการดังกล่าวนี้ถูกผลิตออกมาผ่าน องค์ประกอบของภาพซ้ำแล้วซ้ำเล่าแต่ถูกกลบเกลื่อนให้มองในระดับการรับรู้ทั่วไป (ผู้หญิงใน ภาพอิโรติกมีความสวยงามและเซ็กซี่เพื่อความสำราญทางสายตาของเพศชาย) ความหมายทั้ง 5 ประการจึงเป็นความหมายในระดับวัฒนธรรม หรือในระดับของ “มายาคติ” ที่ถูกทำให้กลายเป็น ธรรมชาติจนมองไม่เห็นได้โดยง่าย เพราะสิ่งที่ภาพอิโรติกแสดงออกมาอย่างแจ่มชัดมากที่สุด ก็คือ การสื่อสารกับคนดูภาพว่า “นี่คือนางแบบเซ็กซี่ที่เพศหญิง มีร่างกายงดงามเพื่อให้ความเพลิดเพลิน แก่คนดู” จนคนดูเกิดความรู้สึกเบื้องต้นและเห็นความหมายเบื้องต้นเท่านั้น ดังจะได้อธิบายต่อไป ด้วยการวิเคราะห์มายาคติในแบบของสัญวิทยา

ทั้ง 5 ความหมาย มีรายละเอียดพร้อมตัวอย่างประกอบ ดังต่อไปนี้

ผู้หญิงคือธรรมชาติ

ลักษณะของภาพอิโรติกแบบหนึ่งที่พบบ่อยครั้ง คือการนำนางแบบไปถ่ายในฉากสถานที่ซึ่งเป็นธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นทะเล ป่า หรือภูเขา แม้จะอธิบายได้ว่าเป็นกระแสถ่ายแพชั่นแบบหนึ่ง โดยเฉพาะการถ่ายแบบในหน้าร้อนซึ่งเน้นให้คนดูภาพรู้สึกถึงการไปพักผ่อนกับธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม เมื่อนางแบบไปอยู่กับทัศนียภาพที่เป็นธรรมชาติมาก ๆ เข้า ก็ทำให้เกิดการเกาะเกี่ยวเชื่อมโยงระหว่างตัวนางแบบ ฉากและอุปกรณ์ เครื่องแต่งกาย เทคนิคการถ่ายภาพ และก่อให้เกิดความหมายบางอย่างขึ้นมา

ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม (Binary Opposition) เมื่อสิ่งหนึ่งให้ความหมายอย่างหนึ่ง สิ่งที่อยู่ตรงข้ามของสิ่งนั้นก็ให้ความหมายตรงกันข้าม เช่น สีดำกับสีขาว เมื่ออย่างแรกแสดงถึงความสกปรกมลทิน อย่างหลังจะแสดงความหมายของความสะอาด สะอาด เช่นเดียวกับการวิเคราะห์ภาพของผู้หญิงที่ถ่ายภาพอิโรติก เมื่อเพศโดยปกติในทางสัญญะมี 2 เพศ นั่นคือ เพศชายและเพศหญิง หากเพศหญิงแสดงความหมายอย่างหนึ่ง เพศชายก็จะแสดงความหมายในทางตรงกันข้าม

ตามทัศนะแบบสตรีนิยมเชิงนิเวศ (Eco-Feminism) เพศชายจะถูกจัดวางให้เป็นเพศที่คิดค้นและประดิษฐ์ข้าวของ ดังนั้นสิ่งที่ถือว่าเป็นเทคโนโลยีต่าง ๆ รวมไปถึงอุปกรณ์ซึ่งมีความสลับซับซ้อน จะถูกมองว่าเป็นข้าวของในข่ายเพศชาย เช่นเดียวกัน วัฒนธรรมประเพณีหรือการใช้ความคิดสร้างอารยธรรมย่อมจะเป็นกิจกรรมของเพศชายด้วยเหมือนกัน เมื่อสืบความหมายย้อนหลังไปสู่ยุคโบราณ จะพบว่าเพศชายจะเป็นผู้ออกรบ ทำมาหากิน และสร้างขนบธรรมเนียมประเพณี ในทางตรงกันข้าม เพศหญิงจะถูกมองว่าเป็นสิ่งบริสุทธิ์ไร้เดียงสา ดังนั้น จึงไม่มีหน้าที่ต้องคิดค้นความสลับซับซ้อนของสิ่งประดิษฐ์และประเพณีพิธีกรรม เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้หญิงจึงถูกนำไปจัดวางควบคู่กับสิ่งที่ป็นธรรมชาติ บริสุทธิ์ และปราศจากการตกแต่งหรือขบคิด จนเกิดคำกล่าวที่ว่าผู้ชายเป็นวัฒนธรรม ส่วนผู้หญิงเป็นธรรมชาติ (ปราณี วงษ์เทศ, 2534, น. 43-49)

ความหมายดังกล่าวดูเหมือนจะสืบต่อเนื่องจากครั้งบรรพกาลมายังภาพอิโรติกของยุคนี้ เมื่อนางแบบในภาพถูกจัดวางให้มีท่วงท่าร่าเริงสดใสอย่างเป็นธรรมชาติ รูปร่างของพวกเธออ่อนช้อยงดงามแสดงความอ่อนโยนและกลมกลืนไปกับฉากหลังซึ่งเป็นทะเล ภูเขา หรือส่วนที่เป็นต้นไม้ บางครั้งพวกเธอไม่มองมายังตาล้องเพื่อให้เห็นว่าไร้เดียงสา และไม่มีเล่ห์เหลี่ยมผ่านการยั่วยวนทางสายตา (หรือถ้ามองมา ก็ยังตีความได้ว่าพวกเธอเป็นธรรมชาติที่จ้องมองคนดูอยู่) ขณะที่เสื้อผ้าก็เป็นสีสดใสไม่ทึบทึม เพื่อขับเน้นอารมณ์เรียวรากลางธรรมชาติอย่าง

ชัดเจน และเมื่อพิจารณาพร้อมกับเทคนิคการถ่ายภาพที่แสดงให้เห็นภาพที่เก็บรายละเอียดแบบไม่บิดเบือนสัดส่วนภาพ จึงทำให้ภาพเหล่านี้แสดงความเสมือนเป็นธรรมชาติในชีวิตประจำวันได้อย่างดี

ตัวเลือกในการถ่ายภาพมีมากมาย ไม่ว่าจะเป็นการเลือกนางแบบ การเลือกวิธีแสดงท่าทาง เลือเสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การเลือกวิธีการถ่ายภาพ ไปจนถึงที่สำคัญที่สุดในส่วนนี้ คือการเลือกฉากสถานที่ แต่เกิดข้อสงสัยว่าทำไมต้องออกมาเป็นไปตามที่อธิบายไปแล้วข้างต้น โดยเฉพาะการเลือกให้นางแบบแสดงท่าทางไร้เดียงสา พลั้วไหวอ่อนช้อย โดยมีฉากหลังเป็นทะเล

สำหรับเทคนิคการถ่ายภูมุนั้น ทำให้นางแบบเหล่านี้ดูสมจริง เหมือนพวกเธอทั้งหลายอยู่ในโลกชีวิตจริงของคนดู ด้วยระดับสายตากรมมอ ระยะเวลา และสัดส่วนภาพที่เป็นธรรมชาติ จนกระทั่งการยั่วยวนนั้นได้รับการยกระดับให้ “เสมือนจริง” รวากับจะเป็นไปได้ในชีวิตประจำวัน

การเชื่อมโยงขององค์ประกอบย่อย ๆ เหล่านี้ จึงกำหนดความหมายของผู้หญิงที่เป็นนางแบบได้ว่า “ผู้หญิงคือธรรมชาติ” และเมื่อตีความในแบบคู่ตรงข้าม ก็จะเป็นว่า “ผู้หญิงไม่ใช่อารยธรรม ประเพณี หรือการใช้ความคิดซับซ้อน” ซึ่งเป็นความหมายของเพศชาย ดังนั้นเพศหญิงไม่เพียงจะเป็นธรรมชาติเท่านั้น หากแต่ยังไม่ใช่เพศที่ใช้ความคิดสติปัญญาใด ๆ และเมื่อภาพนี้ถูกถ่ายให้ดู “เสมือนจริงและตอกย้ำภาพผู้หญิงซ้ำ ๆ โดยไม่ตั้งคำถาม” จึงเกิดเป็นมายาคติว่าผู้หญิงเป็นธรรมชาติ ไร้เดียงสา และไม่ควรมาก้าวก้าวกับกิจกรรมการใช้ความคิดใด ๆ ในสังคม

เพื่อให้เห็นการวิเคราะห์อย่างเป็นแบบแผนทางสัญวิทยา จึงจะขอนำเสนอตัวอย่างภาพประกอบการตีความ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.20

ภาพประกอบจากนิตยสาร “Mars” แสดงความหมายว่า “ผู้หญิงคือธรรมชาติ”

จากภาพอิโรติกสองภาพนี้ ถูกถ่ายขึ้นต่างกรรมต่างวาระ และใช้นางแบบคนละคนกัน นั่นคือ ภาพแรกคือ ปานวาด เหมมณี ส่วนภาพที่สองคือ บงกช คงมาลัย แม้ทั้งสองคนจะได้รับการสร้างภาพลักษณ์ออกไปในทาง “เซ็กซี่” แต่เนื่องด้วยชื่อเสียงและสถานะมีระดับพอสมควรของนิตยสาร “Mars” ภาพจึงออกมาสวยงามและไม่โป้เปลือยนัก

ในภาพแรก คนดูจะเห็นนางแบบมีชื่อเสียง รูปร่างสวยงาม หน้าตาน่ารัก ผมยาว หน้าอกค่อนข้างใหญ่ สีผิวออกไปทางขาว เธอกำลังโพสท่าเหมือนกระโดดโลดเต้นอยู่บนชายหาด อากัปกริยานี้นอกจากจะปลิวไหวดูเหมือนเป็นธรรมชาติแล้ว หญิงสาวคนนี้ยังยิ้มและมองไปยังฝั่งทรายโดยไม่ได้มองสบตากับคนดูภาพแต่อย่างใด เสื้อผ้าคือชุดบิกินี 2 ชิ้น สีสดใส โดยไม่มีฉากหลังเป็นภูเขา ชายหาด และทะเลสีฟ้าคราม ทั้งนี้การถ่ายภาพทำให้คนดูได้เห็นเธอตั้งแต่หัวจรดเท้าในระยะเวลาอันสั้น ใกล้เคียงใช้ความเร็วภาพพอสมควรจึงจะเก็บภาพนี้ให้หยุดนิ่งไม่สั่นไหวได้

ในภาพที่สอง คนดูจะเห็นนางแบบมีชื่อเสียง รูปร่างสมส่วนแต่ค่อนข้างอวบเล็กน้อย หน้าตาดี ผมยาว หน้าอกใหญ่ ผิวออกไปทางขาว เธอกำลังโพสท่าเหมือนกำลังเล่นน้ำในทะเล อากัปกริยานี้ดูเป็นธรรมชาติของการกรวักน้ำก็จริง แต่มีข้อสังเกตว่าเธอบิดสะโพกและแอ่นหน้าอก ซึ่งทำให้รูปร่างกลายเป็นตัว S ตามแบบแผนการถ่ายภาพอิโรติกเน้นเรือนร่างส่วนอกและสะโพก เธอมีท่าทางกำลังเล่นน้ำอย่างเป็นธรรมชาติโดยไม่มองมายังคนดู แต่กำลังยิ้มและหลบตาลงจ้องมอง

ผืนน้ำที่กำลังเล่นอยู่ ชุดของเธอคือบิกินีสีเลือดหมูสด โดยมีฉากหลังเป็นผืนทะเลสีฟ้าคราม ทั้งนี้ การถ่ายภาพทำให้คนดูได้เห็นเธอตั้งแต่หัวจนถึงสะโพกด้านล่าง กล้องซูมเข้าไปหาเธอจาก ระยะไกลเข้าไปให้เห็นนางแบบในระยะใกล้ ซึ่งเป็นวิธีการเก็บภาพแบบเน้นตัวนางแบบและทำให้ ฉากหลังค่อนข้างเบลอล โดยต้องใช้ความเร็วกล้องพอสมควรจึงจะทำให้การเห็นการเคลื่อนไหวของ นางแบบไม่สั่น และคมชัดหยุดนิ่ง

การโพสท่ามีมากมายหลายแบบ แต่ในสองภาพนี้ ท่าของ “การแสดงความรื่นเริงและ พลิ้วไหว” ถูกเลือกมานำเสนอ ไม่ใช่แค่เพียงทำให้ภาพได้อารมณ์แห่งความสนุกสนานมีความสุข หากยังตีความได้ถึงการทำให้ภาพนี้อ่อนช้อย มีเส้นสายว่าโค้งงอ ซึ่งหากเทียบแบบคู่ตรงข้าม จะเห็นว่าตรงข้ามกับเพศชายที่แสดงความแข็งแกร่งแข็งทื่อ เมื่อภาพนี้นำเสนอความเป็นหญิงแล้ว การจ้องมองของพวกเธอยังแสดงความนัยได้ นั่นคือ การไม่มองมายังคนดูภาพหมายถึงการมุ่งทำ กิจกรรมของเธอเอง และปล่อยตัวให้ไหลล่อง “อย่างเป็นธรรมชาติ” เพราะการสบตามายังคนดูจะทำให้เธอฝืนธรรมชาติไม่เป็นตัวของตัวเอง อย่างไรก็ตาม การไม่สบตาก็ยังถือว่าเป็นการ “ช่วยวน” แบบอ้อม ๆ เช่นเดียวกับการ “สบตา” ก็ยังสามารถแสดงอาการจ้องมองมายังคนดูของธรรมชาติ (ธรรมชาติจ้องมองดูเราอยู่)

เครื่องแต่งกายของเธออาจจะมี ความหมายที่แสดง ความสดใสและอารมณ์รื่นเริง ท่ามกลางธรรมชาติ และยังทำให้ตัวนางแบบโดดเด่นได้ ทั้งนี้เครื่องแต่งกายอาจไม่ได้เกี่ยวข้องกับ ประเด็นที่กำลังจะพูดถึงในหัวข้อนี้มากนัก จุดใหญ่ใจความหลักจะอยู่ที่ฉากและอุปกรณ์ประกอบ ฉาก ซึ่งกล่าวได้ว่ามีแต่ฉากเท่านั้นในภาพสองภาพนี้ นั่นคือ ทะเล ภูเขา และหาดทราย ความ เหมือนกันของสิ่งที่เป็นฉากก็คือ การเป็น “ธรรมชาติ” นั่นเอง จะเห็นได้ว่านางแบบทำท่าทางรื่นเริง อย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีฉากหลังเป็นธรรมชาติ และการถ่ายภาพก็ทำให้คนดูได้เห็นนางแบบใน ลักษณะที่อ่อนช้อยและกลมกลืนไปกับบรรยากาศรอบข้าง

เมื่อองค์ประกอบย่อยมารวมกันแล้ว จะพบว่าทุกอย่างล้วนบ่งชี้ถึงลักษณะของ “ความเป็นธรรมชาติ” ทั้งสิ้น และนางแบบในฐานะองค์ประกอบหนึ่งของภาพจึงต้องเป็น “ธรรมชาติ” ด้วยเช่นกัน

ภาพสองภาพนี้จึงมีการถ่ายโอนสัญณะของผู้หญิงไปสู่สัญณะของความเป็นธรรมชาติ ซึ่งยืนยันได้จากการที่มีกลุ่มตัวเลือกมากมายในการนำเสนอและหยิบจับเป็นองค์ประกอบย่อยของ ภาพ แต่ภาพนี้กลับถูกเลือกเอาองค์ประกอบย่อย ๆ ที่ยืนยันความเป็นธรรมชาติทั้งสิ้นออกมา นำเสนอ และแสดงความหมายออกมาได้ว่า “ผู้หญิงคือธรรมชาติ” นอกจากนี้ หากมองใน ความสัมพันธ์เชิงคู่ตรงข้ามกับเพศชายแล้ว จะพบว่าเพศชายซึ่งก็คือคนถ่ายภาพและคนดู คือ

“ผู้ชายที่มีอำนาจและมีอารยธรรม” เนื่องจากเป็นฝ่ายควบคุมและสั่งให้ผู้หญิงทำตามที่พวกเขาต้องการ และเป็นด้านตรงข้ามของธรรมชาติที่ไร้เดียงสา

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการสนทนากลุ่มต่างเห็นพ้องในข้อสรุปนี้ เช่นเดียวกันกับการวิเคราะห์ข้างต้น ดังนี้

พีเอส : พวกเขาเป็นทะเล

น้องดิน : ผู้หญิงเป็นส่วนหนึ่งของธรรมชาติ พวกเขา ก็เลยเป็นธรรมชาติ

น้องตะพาบ : มันทำให้เราคิดต่อไปว่า เรื่องเพศก็เป็นเรื่องธรรมชาติด้วยเหมือนกัน

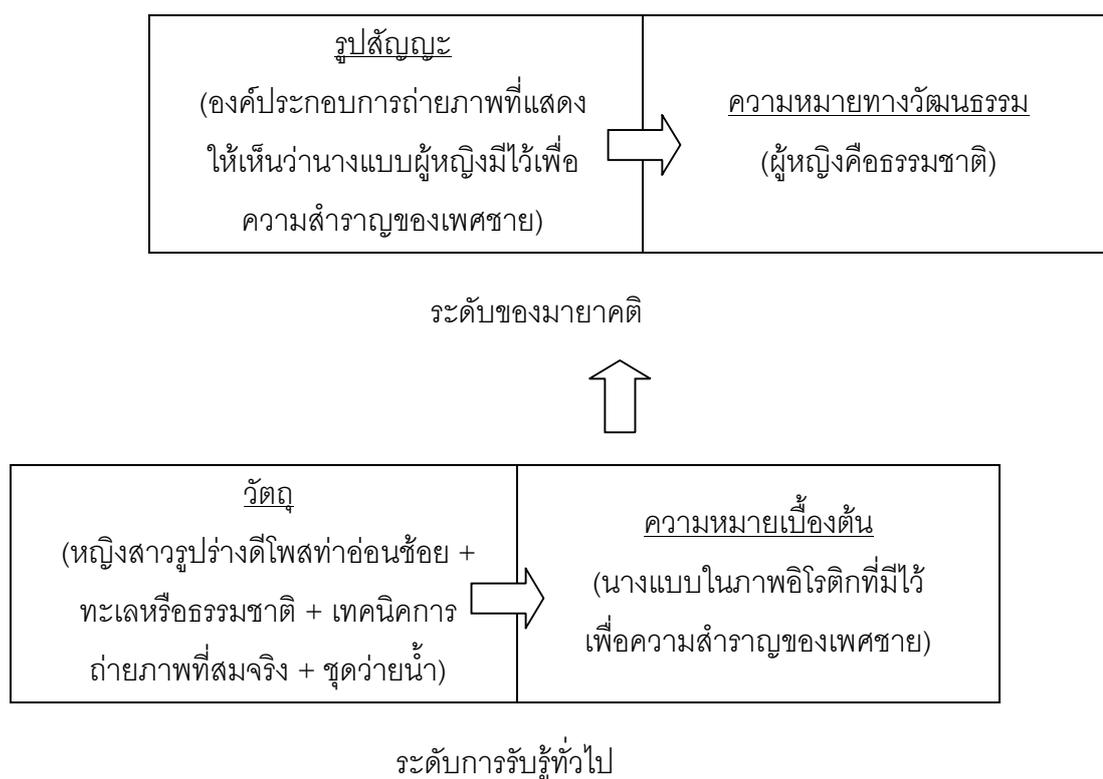
(พีเอส, น้องดิน และ น้องตะพาบ, สนทนากลุ่ม)

ในขณะที่ความเห็นจากการสนทนากลุ่มนี้อาจสะท้อนว่า “ผู้หญิงคือธรรมชาติ” ก็จริงแต่อย่างไรก็ตาม แม้ผู้หญิงถูกกำหนดความหมายให้เป็นธรรมชาติ แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าผู้หญิงจะเป็นสิ่งที่อยู่ตรงข้ามกับผู้ชายอย่างสมบูรณ์ เพราะในอีกแง่หนึ่งนั้น ผู้หญิงก็คือสิ่งที่ผู้ชายต้องมีและขาดหายไปจากชีวิตไม่ได้

ในแง่มุมของการที่ผู้หญิงคือธรรมชาตินั้น ยังแปลได้ว่าในอีกด้านหนึ่งนั้น เมื่อผู้รับสารเพศชายบริโภคภาพของผู้หญิงดังกล่าว ก็เหมือนกับการที่มนุษย์ผู้มีอารยธรรมเดินทางเข้าไปดินแดนอันห่างไกลและรักษาความบริสุทธิ์ของโลกธรรมชาติเอาไว้ เช่นเดียวกับผู้ชายในฐานะอารยธรรมก็มีอำนาจที่จะเสาะแสวงหาและเก็บรักษาผู้หญิงที่เป็นธรรมชาติเอาไว้ การให้ความหมายผู้หญิงเช่นนี้เสมือนกับบอกว่า “ผู้หญิงด้อยพัฒนา” และเป็นอีกด้านหนึ่งของการดำรงสถานะที่สูงส่งกว่าของผู้ชายอีกด้วย

ความหมายระดับมายาคติ

แผนภาพที่ 4.2
แสดงกระบวนการยึดครองสัญลักษณ์ไปสู่ความหมาย
ทางวัฒนธรรมว่า “ผู้หญิงคือธรรมชาติ”

ตัวอย่าง 2 ภาพที่หยิบยกแสดงนี้ มาจากนิตยสาร “Mars” ซึ่งผู้เป็นนางแบบ ได้แก่ ปานวาด เหมมณี และ บงกช คงมาลัย ความหมายในระดับมายาคติคือ “ผู้หญิงคือธรรมชาติ”

ภาพทั้ง 2 ภาพเป็นการถ่ายอิโรติกกึ่งแฟชั่นฤดูร้อน ซึ่งช่างภาพและสไตลิสต์จะผลิตภาพออกมาในรูปแบบคล้ายคลึงกัน นั่นคือ นางแบบแต่งชุดทูพีชโพสท่าริมทะเล นางแบบทั้งสองคนของภาพนี้รูปร่างหน้าตาและสีผิวเป็นแบบฉบับที่ชายไทยชอบ นั่นคือ หน้าตาดี หน้าอกใหญ่ สะโพกสวย ผิวค่อนไปทางขาว ทั้งคู่แต่งชุดว่ายน้ำแบบสองชิ้นหรือทูพีช ซึ่งมีสีสันทนสวยงามและขับเน้นให้เธอทั้งคู่โดดเด่นที่สุดริมชายหาดและทะเล แต่ส่วนสำคัญที่สุดของภาพที่ต้องนำมาพิจารณา ก็คือ ฉากและสถานที่

คำถามสำหรับการค้นหาความหมายก็คือ ทำไมผู้หญิงจึงต้องเป็นเช่นนั้น ความเป็นเพศหญิงดังกล่าวนั้นถูกเลือกมาด้วยวัตถุประสงค์อะไรท่ามกลางตัวเลือกมากมาย เพราะมาความาคติคือการหยิบยกเอาบางส่วนของความหมายจากทั้งหมดมานำเสนอครั้งแล้วครั้งเล่า และตอกย้ำให้เข้าใจไปว่าสิ่งที่ถูกนำเสนอคือทั้งหมดที่มีจริง ๆ ภาพทั้ง 2 ภาพนี้ จึงนำไปสู่การตั้งคำถามได้ว่าทำไมต้องมีฉากและสถานที่ที่เป็นทะเล ทำไมนางแบบต้องทำท่าทางว่าเรใจอย่างเป็นธรรมชาติ และทำไมไม่มีการใช้เทคนิคถ่ายภาพเพื่อบิดเบือนสัดส่วนภาพอย่างที่เราจะใช้กันบ่อย ๆ

ความเชื่ออย่างหนึ่งที่ฝังอยู่ในส่วนลึกของเพศชายและเป็นตัวกำหนดทิศทางการปฏิบัติในสังคม ก็คือการมองความแตกต่างระหว่างหญิงและชาย ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน ผู้ชายถูกวางหน้าที่ให้เป็นเพศที่ทำงานนอกบ้าน ประดิษฐ์ข้าวของ และสร้างวัฒนธรรมประเพณีขึ้นมาเพื่อปกครองควบคุมสังคม หากมองอย่างเป็นคู่ตรงกันข้าม เพศหญิงก็คือคนที่ดูแลบ้าน และเปรียบเสมือนเป็นธรรมชาติที่ยังบริสุทธิ์ ปราศจากความละเอียดซับซ้อนทางความคิด ซึ่งหนึ่งในการยืนยันคำกล่าวอ้างดังกล่าว ก็คืองานของ จอห์น เอช. วิลเลียมส์ (Williams, 1983 อ้างถึงใน กาญจนา แก้วเทพ, 2545, น. 85) ที่แบ่งการกดขี่สตรีออกเป็น 3 ยุค นั่นคือ การสร้างนิทานปรัมปราคติ ยุคการสร้างต้นแบบตายตัว และยุคของจิตวิทยาของผู้หญิง ซึ่งเป็นการสานต่อคำอธิบายเพื่อกดขี่ผู้หญิงให้เป็นเพียงเพศที่ด้อยกว่าชายในทุก ๆ ด้าน หนึ่งในสิ่งที่ฝังมาในระบบของสัญญะก็คือ ผู้ชายเป็นเพศของการประดิษฐ์คิดค้นอารยธรรม ส่วนผู้หญิงเป็นเพศของธรรมชาติไร้เดียงสาและปราศจากความคิด นอกจากนี้ อารยธรรมยังเป็นสิ่งกำหนดควบคุมธรรมชาติ นั่นคือ เพศชายกำหนดควบคุมเพศหญิงนั่นเอง

ความหมายในระดับตรงที่คนดูรับรู้ เช่นเดียวกับที่กลุ่มผู้มาสนทนากลุ่มเห็นพ้องก็คือ “นี่คือนางแบบเซ็กซี่หลายคนเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่คนดู” แต่เมื่อตีความจากรายละเอียดเชิงลึกกลับทำให้ความหมายเป็นมากกว่านั้นในเชิงวัฒนธรรม เมื่อนางแบบโพสท่าอย่างว่าเรใจกลมกลืนกับสภาพแวดล้อม โดยมีฉากหลังเป็นทะเลแล้ว นางแบบคนนั้นจึงเปรียบได้กับการกลายเป็นทะเลทั้งหมดถูกถ่ายทอดโดยการใช้กล้องเพื่อบันทึกภาพให้ออกมา “ดูไม่ประดิษฐ์ประดอยและเหมือนธรรมชาติทั่วไป” ซึ่งคือการตอกย้ำให้เห็นว่า ผู้หญิงมีสถานเป็นธรรมชาติ และเป็นการผลิตซ้ำความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงทั้งสังคม ที่สืบทอดต่อกันมาอีกด้วย

การปรากฏของภาพอิโรติกเซ็กซี่ดูว่าเย็นน้ำริมทะเลอย่างสม่ำเสมอ อาจมีแนวโน้มทำให้คนในสังคมเริ่มเชื่อว่า ภาพอิโรติกต้องมีลักษณะอย่างนี้ นางแบบต้องแต่งชุดบิกินีให้ประกอบท่าทางว่าเรใจเป็นธรรมชาติ นางแบบต้องจ้องมองหรือโพสท่าอย่างไร และกลายเป็นเสมือน “ธรรมชาติในชีวิตทั่วไป” อย่างหนึ่งด้วยความคุ้นชิน ทำให้คนดูภาพซึมซับลักษณะบางอย่างของ

ผู้หญิงที่เป็นนางแบบเข้าไปที่ละนิด กรณีของภาพนางแบบ 2 ภาพนี้ ทำให้คนดูมองข้ามประเด็นว่า นางแบบคือธรรมชาติอันไร้เดียงสา และไม่มีความคิดฉลาดซับซ้อน โดยถูกทำให้เห็นแต่ ความหมายตรงอันได้แก่ ความเปลือยเปลือยตาและสวยงามของเพศหญิงเท่านั้น นอกจากนี้ กระบวนการดังกล่าวยังเป็นการทำให้ผู้ชายมีอำนาจเชิงสัญลักษณ์ขึ้นมา และเป็นผู้ครอบครองอำนาจ ที่เหนือกว่าอีกด้วย

การสร้างมายาคติในแง่ของภาพผู้หญิงนี้ยังเป็นการบิดเบือนและเบี่ยงเบนข้อเท็จจริง บางอย่าง นั่นคือประเด็นเรื่องการกดขี่ผู้หญิงทางความคิด ผ่านการจำลองภาพความแตกต่าง ระหว่างหญิงกับชายในเชิงคู่ตรงข้าม ภาพอิโรติกทำให้เห็นว่านางแบบที่ไหนก็ต้องถ่ายชุดว่ายน้ำ กับธรรมชาติ และให้ความสุขแก่คนดูเพศชาย จริงอยู่ว่า ภาพดังกล่าวอาจจะมีคุณสมบัติของการ สร้างความงดงามและให้ความสุขแก่คนดู แต่ทำไมต้องต้องชุดว่ายน้ำ โฟสทำไร้เดียงสา และอยู่ท่ามกลางธรรมชาติ ทั้งหมดนี้ไม่ได้ถูกปิดบังซ่อนเร้น แต่เราเห็นและรับรู้จนกลายเป็นเรื่องปกติและ ปราศจากการตั้งคำถามหรือวิพากษ์ในที่สุด

ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ

ผู้หญิงอาจปรากฏกายได้หลายแบบในนิตยสาร แต่การถูกเลือกให้ออกมาปรากฏกาย ในลักษณะคล้ายคลึงกัน ย่อมเป็นการถูกเจาะจงเลือก และให้ความหมายบางอย่างตามมา

การปรากฏของผู้หญิงในหน้านิตยสารชายภาพอิโรติก ในอิริยาบถยั่ววน แต่งตัว โป้เปลือย และถูกถ่ายภาพให้ออกมาดูราวกับว่าเป็นธรรมชาติที่ไม่ได้ปรุงแต่ง เป็นการ “ถูกเลือก” โดยทีมงานถ่ายภาพเพื่อนำเสนอแก่คนอ่านในวงกว้าง ข้อสังเกตก็คือ ไม่ว่าใครก็สามารถหาซื้อ นิตยสารชายภาพอิโรติกมาบริโภคได้ด้วยสนนราคาที่ไม่แพงจนเกินไปนัก (60-200 บาท โดยประมาณ) เมื่อทุกคนหาซื้อภาพในท่วงท่าที่ดูเสมือนเป็นธรรมชาติของพวกเขาได้ ก็ ีความต่อไปได้ว่า นางแบบเหล่านี้เป็นสมบัติของสาธารณะ

“ผู้หญิงทั่วไปในสังคมไม่ได้เป็นแบบนี้ทั้งหมด แต่ที่เราเห็นภาพอิโรติกมีแต่แบบนี้ก็ เพราะพวกเขาถูกคัดเลือกมาแล้ว ซึ่งคนไทยก็จะชอบแบบขาว ๆ เป็นส่วนใหญ่” (น้องดิน, สนทนากลุ่ม)

คำพูดดังกล่าวอาจตีความได้ว่า นางแบบที่เราเห็นนี้เป็นผลผลิตมาจาก “การสรุป ความคิดรวมของคนส่วนใหญ่ในสังคม” หรือเป็นผลิตผลจากจินตนาการของสาธารณชนนั่นเอง และท่วงท่าการโฟสเพื่อถ่ายรูปหรือการจ้องมองมายังคนดูนี้ ก็ดูราวกับว่าพวกเขาต้องการยั่ววน

“ใครก็ได้ที่มองเธอ” และสามารถมาเป็นเจ้าของได้อย่างยินยอมพร้อมใจ โดยไม่จำกัดว่าคนที่มองเธอนั้นจะเป็นใครมาจากไหน

สำหรับเทคนิคการถ่ายภาพ คนดูจะพบว่ามุมมองและระยะที่สายตามองเห็นผู้หญิงทั่วไปในที่สาธารณะ ถูกจำลองโดยเทคนิคด้านภาพในภาพอิโรติกของนิตยสารไทยเหล่านี้ เวลาที่ผู้ชายทั่วไปมองผู้หญิงที่ไม่รู้จักในที่สาธารณะ เขามีอำนาจแค่แอบมองแต่แทบไม่มีทางที่จะสานสัมพันธ์ลึกซึ้งหรือได้มาครอบครองได้ ทว่าในภาพอิโรติกของไทย เมื่อเธोज้องมองกลับมา ส่งยิ้มให้หรือทำหน้าตายั่วยวน คนดูภาพจะถูกทำให้รู้สึกราวกับว่าหญิงสาวเหล่านี้มีตัวตนได้ทั่วไปในสังคม และไม่ว่าใครก็สามารถสานสัมพันธ์หรือแสดงความเป็นเจ้าของพวกเธอได้ทั้งสิ้น ยิ่งถ้าหากสถานที่เปิดกว้างให้ผู้คนทั่วไปก้าวเข้ามาได้ ก็ยิ่งเสริมความหมายว่า “ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ” ชัดเจนยิ่งขึ้น

เมื่อพิจารณาจากองค์รวมของภาพ ที่ประกอบขึ้นจากองค์ประกอบย่อย 4 อย่าง ความหมายหนึ่งที่ถูกสร้างขึ้นก็คือการที่ผู้หญิงถูกทำให้กลายเป็นของสาธารณะ

เพื่อให้เห็นการวิเคราะห์หรืออย่างเป็นแบบแผนทางสัญวิทยา จึงจะขอนำเสนอตัวอย่างภาพประกอบการตีความ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.21

ภาพแสดงนางแบบจากนิตยสาร “ดารานางแบบ” แสดงการเป็นสิ่งของสาธารณะ

ภาพนี้มาจากนิตยสาร “ดารานางแบบ” โดยมีแนวคิดหลักอยู่ที่การจัดปาร์ตี้ปีใหม่ ในภาพคนดูจะเห็นนางแบบ 4 คนหน้าตาดี ผอมยาว สีผิวค่อนข้างขาวไปจนถึงสีแทน ทุกคนสวมมงกุฎ รูปร่างแต่ละคนอยู่ในเกณฑ์ดี ส่วนที่เด่นคือหน้าอกและสะโพก พวกเขาทั้งสี่คนหันมาสบตากับคนดูภาพและยิ้มให้ด้วย เครื่องแต่งกายของแต่ละคนนอกเหนือจะมีรองเท้านสูงแล้ว ก็มีเพียงกางเกงในสีสันจัดจ้านคนละตัวเท่านั้น โดยหน้าอกเปลือยเปล่าไม่มีเสื้อผ้า มีนางแบบ 2 คนใช้มือปิดหน้าอกตนเอง ส่วนอีกสองคนใช้มุกมัลลิ่งช่วยบังไม่ให้เห็นยอดถัน ท่าทางการโพสท่าคือยืนเรียงกันเป็นเส้นยวพระจันทร์ คนหนึ่งบิดตัวเป็นรูปตัว S ส่วนอีก 3 คนเอนตัวเข้าหากันในทิศทางเดียวกันและบิดสะโพกขึ้น ทั้งหมดนี้อยู่ในฉากของซุ้มปาร์ตี้ปีใหม่ซึ่งถูกถ่ายทอดด้วยมุกมัลลิ่งระนาบสายตาและขนาดภาพเต็มตัว

นางแบบเหล่านี้ไม่มีชื่อเสียงในวงกว้าง ดังนั้น ผู้ถ่ายภาพจึงต้องเรียกร้องให้คนดูสนใจภาพด้วยการจับม้ายืนกันหลาย ๆ คน และสร้างเรื่องราวของภาพผ่านฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก เนื่องด้วยนิตยสารออกในช่วงปีใหม่ จึงขึ้นตัวอักษรในหน้าแรกของเซ็ทภาพ (ซึ่งเป็นภาพนี้) ว่า Happy New Year 2008 และจัดแจงให้นางแบบอยู่ในซุ้มงานปาร์ตี้ ที่รายรอบไปด้วยต้นไม้และรั้วไม้ มีข้าวของที่เอาไว้ใช้ในงานเลี้ยงปีใหม่ อันได้แก่ ชุดโต๊ะเก้าอี้ รับประทานอาหาร (ซึ่งกระจายอยู่ในภาพอื่นของเซ็ทเดียวกัน)

เมื่อฉากและสถานที่เป็นงานเลี้ยงปีใหม่ การที่ผู้หญิงเปลือยมาอยู่ในงานนี้หลาย ๆ คน แต่ละคนใฝ่มงกุฎที่เขียนว่า Happy New Year จึงเท่ากับว่าพวกเขาเหมือนถูกจ้างมาให้เป็นหนึ่งในสีสันของงานเลี้ยงครั้งนี้ การถูกจัดให้เบียดกันแน่นเฟรมภาพแสดงว่า “แต่ละคนไม่ได้สำคัญมาก” เป็นข้าวของที่มีปริมาณเยอะ ใครจะหยิบฉวยไปก็ได้ ขณะเดียวกัน การแต่งกายเปลือยโพสท่ายั่วชวน และหันมายิ้มสบตาให้กับคนดู ตีความได้ว่ากำลังเชิญชวนให้เลือกได้ตามใจชอบ และเมื่องานเลี้ยงเป็นงานที่มีผู้ร่วมงานมากมาย นางแบบเหล่านี้จึงเท่ากับว่าเชิญชวนให้ใครก็ได้ในงานเลือกพวกเขาไปได้ตามใจชอบ ซึ่งเท่ากับว่ากลายเป็นสมบัติของสาธารณะนั่นเอง ทั้งนี้เทคนิคการถ่ายภาพได้ช่วยเสริมให้ภาพนี้ดูเสมือนเป็นภาพที่คนดูพบเห็นได้ด้วยสายตาตนเองในชีวิตประจำวัน ซึ่งเป็นการตอกย้ำภาพลักษณ์ของผู้หญิงเหล่านี้ให้คล้ายกับว่าเป็นของจริงที่พบได้ทั่วไป

องค์ประกอบย่อยต่าง ๆ นี้ เมื่อเชื่อมโยงกันเป็นภาพรวม จึงสร้างความหมายเกี่ยวกับผู้หญิงให้กับนางแบบอโรติกเหล่านี้ว่า “เป็นของสาธารณะ” เมื่อนางแบบเหล่านี้ที่เป็นส่วนย่อยในสังคมถูกหยิบขึ้นมาเป็นภาพแทนของผู้หญิงในงานเลี้ยงในสังคมทั้งหมด จึงสะท้อนว่าภาพนี้กำลังสร้างความหมายให้ “ผู้หญิงคือของสาธารณะ” นั่นเอง ดังเช่นที่ผู้ร่วมสนทนากลุ่มคนหนึ่งอธิบายว่า

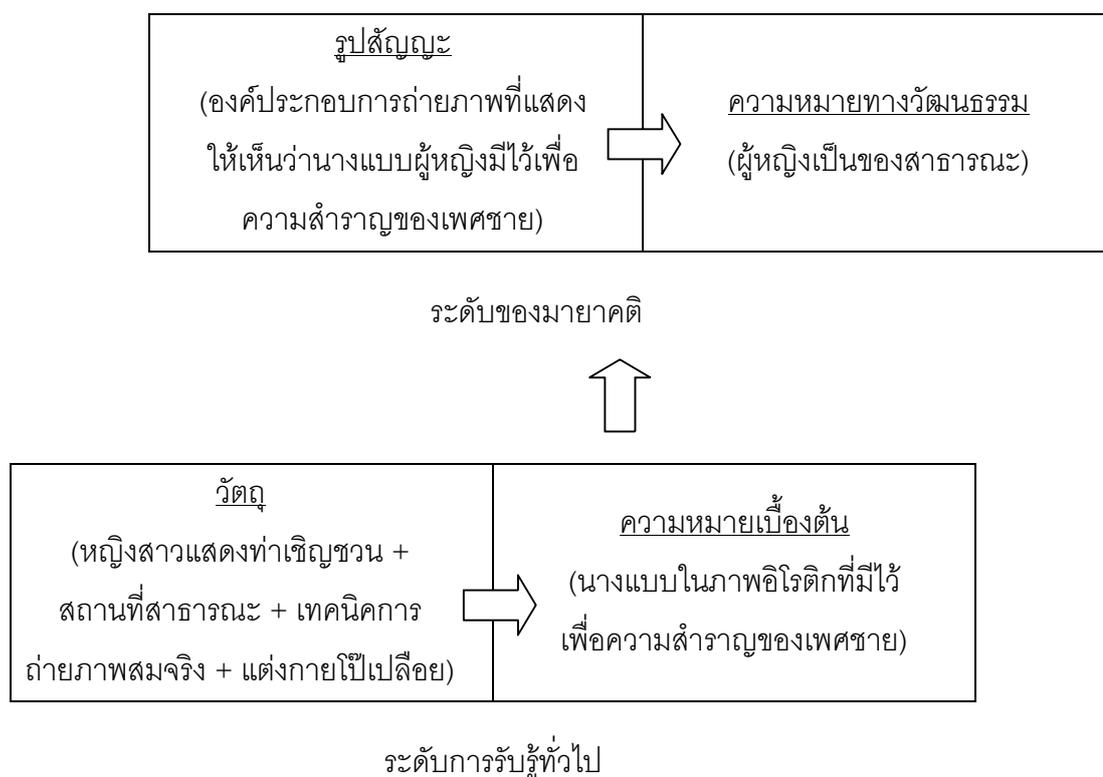
“นางแบบพวกนี้มีหน้าที่หลักคือการมานำเสนอตัวเองต่อหน้าผู้ชาย การยืนเรียงกัน แล้วหันมายิ้มให้เหมือนกับจะบอกว่าเชิญเลิกเอาใครก็ได้ตามใจชอบนะคะ เธอทั้งหลายนี้จึงเป็นตัวเลือกให้คนดูทุกคน เราอาจกล่าวได้ว่าพวกเธอเป็นของสาธารณะได้ด้วยซ้ำ” (พีทอม, สนนากลุ่ม)

จากคำกล่าวข้างต้น ไม่เพียงจะตีความได้ว่าผู้หญิงเป็นข้าวของสาธารณะเท่านั้น หากมองในแง่ของความสัมพันธ์เชิงคู่ตรงข้าม เมื่อผู้หญิงเป็นของสาธารณะที่รอการถูกเลือก ผู้ชายจึงเป็นผู้มีอำนาจในการเลือกดังกล่าว อันหมายถึงการมีสถานะสูงกว่าอีกด้วย

ความหมายระดับมายาคติ

แผนภาพที่ 4.3

แสดงกระบวนการยึดครองสัญลักษณ์ไปสู่ความหมายทางวัฒนธรรมว่า
“ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ”

ในภาพตัวอย่างที่นำมาจากนิตยสาร “ดารานางแบบ” ที่ยกมาข้างต้น คนดูจะเห็นนางแบบในภาพหลายคนซึ่งล้วนแล้วแต่ไม่มีชื่อเสียงทั้งสิ้น ความหมายในระดับมาภาคติของภาพนี้ก็คือ “ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ”

จากภาพ คนดูจะได้เห็นนางแบบหน้าตาดี 4 คน ทุกคนมีรูปร่างและสีผิวใกล้เคียงกัน นั่นคือ ค่อนข้างอวบเล็กน้อย แต่จุดเด่นอยู่ที่หน้าอกและสะโพกขนาดใหญ่ โดยผิวออกไปทางค่อนข้างขาวจนถึงสีแทน ทั้งหมดไม่สวมใส่เสื้อผ้าท่อนบน โดยมีเพียงมือปิดหน้าอกหรือการไข่มุกคล้องช่วยบัง ส่วนท่อนล่างใส่กางเกงในสีสันสดใสตัวเล็ก นางแบบเหล่านี้ยื่นหน้าให้คนดูและเรียงต่อกันเป็นรูปสี่เหลี่ยม

ความหมายในระดับตรงที่คนดูรวมถึงกลุ่มผู้มาร่วมสนทนากลุ่มรับรู้เกี่ยวกับภาพนี้ ก็คือ “นี่คือนางแบบเซ็กซี่หลายคนเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่คนดู” แต่หากมองในความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ผ่านการตีความให้ลึกกว่านั้น จะเห็นว่าองค์ประกอบทุกอย่างในภาพนี้ล้วนถูกจงใจเลือกมาทั้งนั้นนั่น แม้ว่าผู้หญิงจะมีหลากหลายแบบ แต่นางแบบก็ถูกเลือกออกมาในรูปร่างหน้าตาแบบเดียว อริยาบถมีได้หลายแบบแต่ก็ถูกเลือกให้ทำท่าผิดธรรมชาติด้วยการปิดสะโพกและหน้าอกอย่างเกินจริงเหมือนกันหมด เช่นเดียวกับการถ่ายภาพ แม้จะมีเลนส์หลากหลาย ระยะภาพหลายระยะ ไปจนถึง มุมกล้องหลายแบบ แต่กลับถูกเลือกมาให้คล้าย ๆ กันหมด นั่นคือเลนส์ปกติที่เก็บสัดส่วนได้ตามจริง ระยะภาพที่ทำให้เห็นรูปร่างนางแบบได้หมดทั้งตัวแต่ดูเหมือนได้ใกล้ชิดไปด้วย และมุมกล้องในระนาบสายตาเหมือนอย่างที่คุณชายมองผู้หญิงทั่วไปในสังคม

สิ่งที่โดดเด่นที่สุดในฉากนี้เป็นเช่นเดียวกับภาพที่เน้นนางแบบไม่มีชื่อเสียง นั่นคือการใช้ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากช่วยเล่าเรื่องเพื่อเสริมความน่าสนใจแก่ภาพ คนดูจะเห็นว่าฉากคืองานปาร์ตี้เลี้ยงปีใหม่ (นางแบบใส่มงกุฎเขียนเป็นภาษาอังกฤษแปลได้ว่าสุขสันต์ปีใหม่อีกด้วย) การที่นางแบบมาโพสท่าช่วยวนและเฝื่อนธรรมชาติในงานเลี้ยงปีใหม่ จ้องมองมายังคนดูราวกับเชิญชวนให้เลือกไปสักคน ทำให้ตีความได้ว่าพวกเขาเหมือนถูกจ้างมาเป็นนางแบบของงาน นั่นหมายความว่าใครก็ตามที่มางานเลี้ยงก็ย่อมมีสิทธิ์เป็นเจ้าของหญิงสาวเหล่านี้ได้ทั้งนั้น และถ้าใคร ๆ ก็เป็นเจ้าของได้ ก็ย่อมหมายถึงการเป็นข้าวของสาธารณะ

ในอดีต สังคมมีหญิงงามเมืองที่ให้บริการแก่ชายหนุ่มในเมือง ต่อมาก็มีหญิงที่ประกอบอาชีพสาวบริการจนถึงปัจจุบัน จนดูว่าผู้หญิงเป็นทาสและเป็นวัตถุบำบัดความใคร่ และขัดขวางไม่ให้ผู้หญิงได้มีสถานะดีขึ้น (ฤดี เรืองชัย, 2518, น. 13) ในแง่ของการซื้อขายบริการนั้น แม้ว่าเพศชายอาจจะต้องจ่ายเงินเพื่อซื้อบริการ แต่ก็มีหมายความว่าใครที่มีเงินก็สามารถได้ตัวเธอ

ไปทั้งนั้น ภาพนางแบบไปเปลือยในงานเลี้ยงจึงเป็นการตอกย้ำถึงพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของภาพลักษณ์ผู้หญิง ว่ามักจะถูกมองให้กลายเป็นผู้บริการทางเพศดุจดั่ง “สิ่งของสาธารณะ”

การปรากฏของภาพอิโรติกที่ลดทอนให้ผู้หญิงมีสถานะเป็นข้าวของที่ใครก็ครอบครองได้อย่างสม่าเสมอนี้ ทำให้คนในสังคมเริ่มเชื่อว่า ภาพอิโรติกต้องมีลักษณะอย่างนี้เป็นปกติ และแสดงถึง “ธรรมชาติในชีวิตทั่วไป” จนเกิดความคุ้นชิน ทำให้คนดูภาพซึมซับลักษณะบางอย่างของผู้หญิงที่เป็นนางแบบเข้าไปทีละนิด กรณีของภาพนางแบบนี้ เป็นการตอกย้ำภาพการเป็นของสาธารณะ ขณะเดียวกันก็บิดเบือนความหมายที่ว่าผู้หญิงคือของสาธารณะที่ไม่ว่าชายใดก็เข้ามาครอบครองได้อย่างเท่าเทียมกันให้คลุมเครือไปด้วย

การสร้างมายาคติในแง่ของภาพผู้หญิงนี้ยังเป็นการเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงบางอย่าง นั่นคือประเด็นเรื่องการมองเพศชายว่าสูงส่ง ส่วนเพศหญิงต่ำต้อยกว่าจนเป็นของสาธารณะที่ใครจะครอบครองก็ได้ ภาพอิโรติกทำให้เห็นว่านางแบบสามารถเดินไปมาในงานเลี้ยงซึ่งผู้ชายที่ไหนก็เข้ามาร่วมสนทนาก็ได้ จริงอยู่ว่า ภาพดังกล่าวอาจจะมีคุณสมบัติของการสร้างความงดงามและให้ความสุขแก่คนดู แต่ทำไมต้องเป็นการไปเปลือยอย่างโจ่งแจ้ง ทำไมต้องโพสท่าแสดงความยั่วยวนและอยู่ในงานเลี้ยง ทั้งหมดนี้ไม่ได้ถูกปิดบังซ่อนเร้น แต่เราเห็นและรับรู้จนกลายเป็นธรรมชาติและปราศจากการตั้งคำถามหรือวิพากษ์ในที่สุด

ผู้หญิงคือผู้ยั่วยวนผู้ชาย

นิตยสารชายภาพอิโรติกทั้ง 4 ฉบับแสดงความหมายชุดหนึ่งที่เหมือนกัน นั่นคือ “ผู้หญิงคือผู้ยั่วยวนผู้ชาย” โดยผ่านการประกอบสร้างขององค์ประกอบย่อย อันได้แก่ ตัวนางแบบ, ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก, เครื่องแต่งกาย และ เทคนิคการถ่ายภาพ

ความหมายดังกล่าวนี้เป็นผลมาจาก “ตัวนางแบบ” เป็นส่วนใหญ่ กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นว่า นางแบบผ่านการคัดเลือกรูปร่างหน้าตานางแบบที่ต้องตามรสนิยมของผู้ชายส่วนใหญ่ในสังคมไทย อันสามารถกระตุ้นให้เกิดอารมณ์ทางเพศแก่ผู้ดูภาพ นางแบบเหล่านี้โพสท่าที่ขยับเน้นให้เห็นถึงอวัยวะที่สามารถยั่วยวนผู้ชายได้เป็นพิเศษ นั่นคือ การใช้หน้าอก สะโพก และใบหน้าที่ผิดปกติจากภาวะปกติ นอกจากนี้ยังมีการจ้องมองกลับมายังคนดูภาพ เหมือนส่งสายตาเชิญชวนให้เข้ามาหาหรือทำความรู้จัก

การที่ผู้หญิงเป็นฝ่าย “เสนอดัว” หรือยั่วยวนผ่านตัวนางแบบเอง ยังได้รับการสนับสนุนให้เด่นชัดผ่านฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ซึ่งนางแบบเหล่านี้เข้าไปอยู่ในสถานที่หรือโลกของผู้ชายเป็นส่วนใหญ่ นั่นความหมายว่าพวกเขา “ก้าวเข้าไปเสนอดัวถึงที่” และในการณ์นี้ นางแบบ

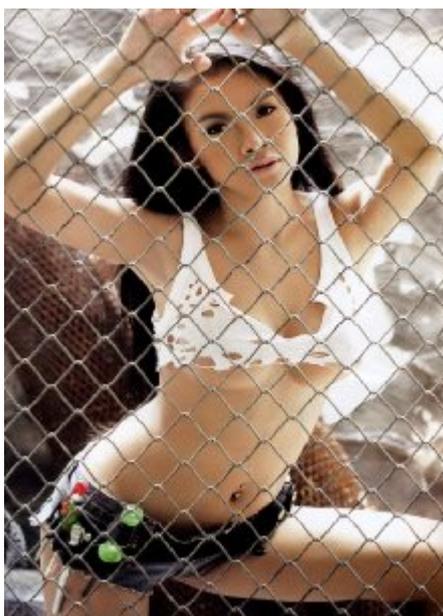
ทั้งหลายมาพร้อมกับเครื่องแต่งกายตั้งแต่โป๊นิดหน่อยไปจนถึงแทบจะเปลือยเปล่า อันแสดงถึงการยั่วยวนแบบเต็มขั้น

สำหรับเทคนิคการถ่ายภาพนั้น ทำให้นางแบบเหล่านี้ดูสมจริง เหมือนพวกเธอทั้งหลายอยู่ในโลกชีวิตจริงของคนดู ด้วยระดับสายตาคามอง ระยะภาพ และสัดส่วนภาพที่เป็นธรรมชาติ จนกระทั่งการยั่วยวนนั้นได้รับการยกระดับให้ “เสมือนจริง” รวกับจะเป็นไปได้ในชีวิตประจำวัน

เพื่อให้เห็นการวิเคราะห์อย่างเป็นแบบแผนทางสัญวิทยา จึงจะขอนำเสนอตัวอย่างภาพประกอบการตีความ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4. 22

ภาพจากนิตยสาร “Penthouse” แสดงความหมายของผู้หญิงเป็นผู้ยั่วยวนผู้ชาย

ในภาพนี้ คนดูจะได้เห็นหญิงสาวคนหนึ่งซึ่งมีรูปร่างหน้าตาดี ผอมยาวสลวย หน้าอกและสะโพกขนาดใหญ่เด่นชัด ปากเผยอเล็กน้อย ขณะที่สายตาก็จ้องมองมายังคนดูภาพ การโพสท่าของเธอดูผิดจากธรรมชาติการยืนของมนุษย์ปกติ นั่นคือเกาะทรงโดยการยกขาข้างหนึ่งขึ้นทำให้เท้าน้ำหนักไปยังขาอีกข้าง ส่วนตัวโดยเฉพาหน้าอกก็แอ่นมาด้านหน้า ขณะที่สะโพกบิดไปทางด้านหลัง เมื่อพิจารณาจากเครื่องแต่งกายจะเห็นว่าเธอใส่เสื้อสายเดี่ยวสีขาวที่ตัวเล็กมาก และมีรอยขาดแทบจะพรุณไปหมด กางเกงยีนส์เป็นแบบตัวสั้นมากจนแทบไม่มีขากางเกงเลย กางเกงตัว

นี้มีเข็มขัดเครื่องมือแบบผู้ชาย อาทิ ไชควง ร้อยอยู่ที่เอว คนดูจะได้เห็นนางแบบผ่านที่ลูกกรงซึ่งเหมือนเป็นกรงขังสัตว์ โดยที่เธอน่าจะเป็นฝ่ายยืนอยู่ด้านในของกรง

รูปร่างหน้าตาของหญิงสาวในสังคมมีหลายแบบ แต่ที่รูปร่างหน้าตาอย่างในภาพถูกเลือกมาเป็นแบบนี้ น่าจะมีสาเหตุมาจาก “รสนิยมส่วนใหญ่” ของชายไทยที่เป็นกลุ่มผู้ดูภาพอิโรติก จะเห็นได้ว่านางแบบมีสะโพกกลมกลิ้งสวยงาม ขณะที่หน้าอกก็มีขนาดพอสมควร ส่วนท่ายืนดังกล่าวนี้ เป็นการยืนที่ “ผิดธรรมชาติ” หรือ “ไม่ปกติ” แต่การถูกเลือกให้ใช้ท่ายืนในการยืนถือว่าเป็นการจงใจเพื่อให้สามารถจับเน้นอวัยวะบางส่วนเพื่อการ “ยั่วยวน” อย่างไม่ได้ผล เช่นเดียวกับสายตาของเธอ การจ้องมองมาตรง ๆ แบบนี้ แสดงถึงความมั่นใจในการเชิญชวนให้เกิด “ความสัมพันธ์” กับคนดูภาพแบบตรงไปตรงมา ซึ่งจะแตกต่างจากการไม่มองหรือเบนหน้าหนี ที่จะก่อให้เกิดความเอียงอวยและเชิญชวนอย่างอ้อม ๆ

ในขณะเดียวกัน นางแบบคนนี้ยังสวมใส่เสื้อผ้าที่เปิดให้เห็นรูปร่างอย่างชัดเจน เสื้อสีขาวตัวเล็กที่เต็มไปด้วยรูขาคิวิน แม้จะแสดงถึงอารมณ์สมบุกสมบัน หรือการทำงานหนัก ๆ แบบผู้ชาย กระนั้นหน้าที่อีกอย่างคือการทำให้เห็นเนื้อหนังมังสาด้านใน และก่อให้เกิดอารมณ์เหมือนกับการได้เห็นรูปร่างของเพศหญิงสอดผ่านใต้เสื้อผ้าที่สวมใส่ ส่วนสีขาวยของเสื้อนั้นเป็นสีแห่งความบริสุทธิ์ของผู้หญิง ขณะเดียวกันก็เป็นสีที่ใส่แล้วเห็นรูปร่างและหมิ่นเหม่จะเห็นสิ่งที่อยู่ภายในเสื้อผ้า ลักษณะเช่นนี้ทำให้เกิดความยั่วยวนจนผู้ดูภาพเกิดความรู้สึกทางเพศได้

สำหรับกางเกงยีนส์และเข็มขัดเครื่องมือที่ร้อยอยู่กับเอวนั้นเป็นข้าวของในแบบ “ผู้ชาย” กระนั้นเมื่อเกิดการนำเอาคู่ตรงข้ามมาผสมกัน อันได้แก่ เอนางแบบเพศหญิงมาสวมใส่ ข้าวของเพศชาย หรือการเอาไชควงซึ่งเป็นอุปกรณ์ของเพศชาย (และสื่อสารนัยประหวัดไปได้ถึง “สัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชาย”) มาไว้แนบกับร่างของเธอ โดยไม่มีการใช้งานตามความเป็นจริง จึงเป็นการจงใจให้ความหมายว่า ผู้หญิงคนนี้มี ความห้าวหาญและทรงพลังอำนาจแบบชาย ทั้งนี้ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลเห็นพ้องกันว่า เมื่อหญิงสาวมาสวมใส่เสื้อผ้าและข้าวของแบบผู้ชาย จะทำให้เพศชายเกิดความรู้สึก “ตื่นเต้น” โดยเฉพาะความตื่นเต้นทางเพศ นางแบบในภาพนี้จึงดูมีพลังและท้าทายกับอำนาจของเพศชาย รวมถึงยังกระตุ้นความรู้สึกบางอย่างของเพศชายได้อีกด้วย

เมื่อนางแบบที่แต่งตัวโป๊และผสมผสานความเป็นเพศชายเข้าไป มายืนเกาะกรงยั่วยวนด้วยท่าทางที่จับเน้นรูปร่าง ความหมายจึงคืบคลานเข้าสู่ “ความยั่วยวนและท้าทายเพศชาย” ให้บุกเข้าไปหาในกรง นอกจากนี้ การเลือกฉากเป็นกรงยังสื่อความถึง “การกักขัง” เหมือนกับการกักขังสัตว์ให้มนุษย์มายืนดู แต่สัตว์เหล่านั้นไม่มีทวงทำเชื่อเชิญใด ๆ กับคน ต่างจากนางแบบคนนี้ที่แสดงท่าทางอยากติดต่อสัมพันธ์กับคนดู

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่ได้อุภานี้กล่าวว่า ภาพสื่อถึงการยั่วยวนของเพศหญิง และทำให้เพศชายรู้สึกตื่นเต้นเหมือนถูกทำท่ายให้ใช้กำลังเข้าไปหา

พีทอม : เธอเหมือนแม่เสื้อสาวในกรง และมีสีหน้ายั่วยวน

พีซ่าวต้ม : บางทีเธออาจมีอำนาจมากกว่าเราก็คงได้ และการที่มีลูกกรงอยู่ในภาพ อาจไม่ได้หมายความว่านางแบบอยู่ในกรงเสมอไป บางทีอาจเป็นคนดูเองที่ร่างกายเปลือยเปล่าอยู่ในกรง และตกเป็นเหยื่อกลางของเธอ (พีทอม และ พีซ่าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

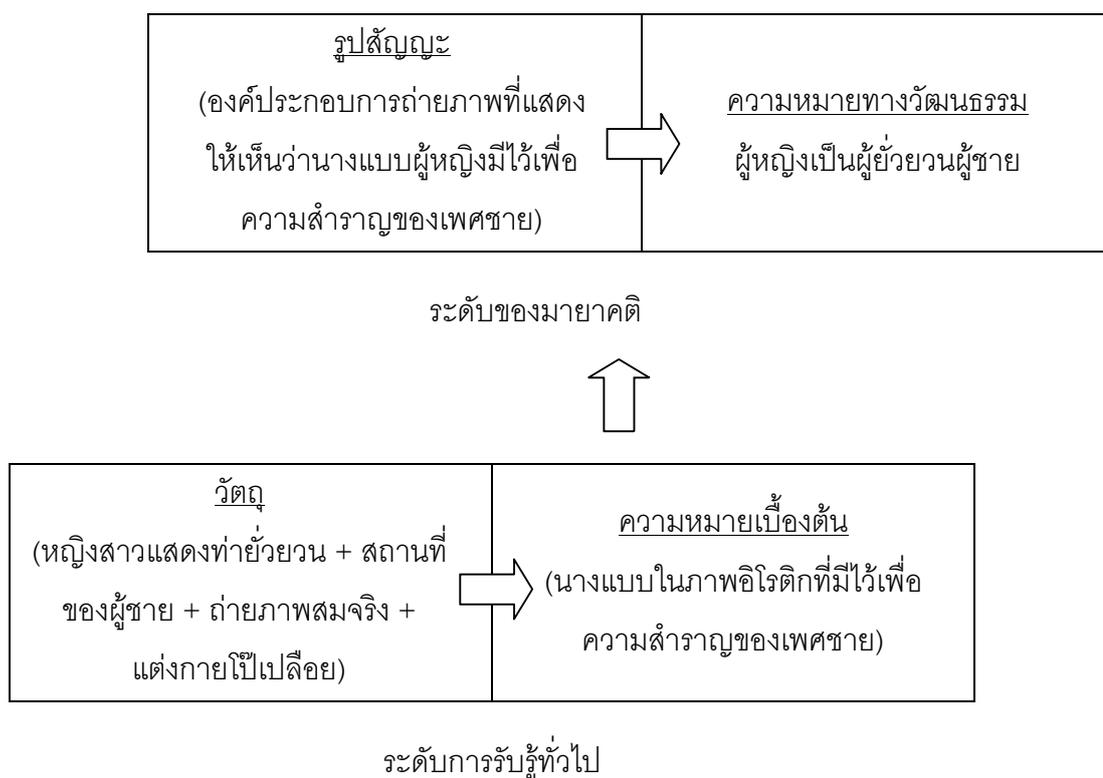
จากความเห็นของ “พีซ่าวต้ม” ทำให้ตีความได้ว่า อากัปกริยาการ “ยั่วยวน” ของเพศหญิง ผ่านการใช้สายตา การโพสท่า เครื่องแต่งกาย และอุปกรณ์ประกอบฉาก เป็นการ “ใช้อำนาจ” อย่างหนึ่งของเพศหญิงในการยั่วยวนเพศชาย เช่นเดียวกับแนวความคิดของ มิเชล ฟูโกต์ ที่ว่า “ที่ใดมีอำนาจ ที่นั่นย่อมมีการต่อต้าน” ภาพอิโรติกเป็นการใช้อำนาจของเพศชายก็จริง แต่ขณะเดียวกันก็มีพื้นที่ให้เพศหญิงใช้อำนาจต่อต้าน ด้วยการยั่วยวนกลับเช่นเดียวกัน ซึ่งการใช้อำนาจต่อต้านดังกล่าวนี้คือการ “เป็นฝ่ายยั่วยวนก่อน” นั่นเอง

เมื่อดูจากองค์รวมของภาพ จะพบได้ว่าการจงใจเลือกองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อสื่อความหมาย และเกิดการหยิบเอาท่วงท่าลักษณะบางประการของผู้หญิงคนหนึ่งในสถานการณ์ถ่ายแบบอย่างหนึ่ง มาเป็นตัวแทนของภาพผู้หญิงทั้งหมด นั่นคือการแสดงถึงคติที่ชุกชอนอยู่ภายในภาพว่า “ผู้หญิงคือผู้ยั่วยวนเพศชาย”

ความหมายระดับมายาคติ

แผนภาพที่ 4.4

แสดงกระบวนการยึดครองสัญญะไปสู่ความหมายทางวัฒนธรรมว่า
“ผู้หญิงเป็นผู้ช่วยวนผู้ชาย”

จากภาพนางแบบในกรงที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นตัวแทนของการให้ความหมายในระดับมายาคติว่า “ผู้หญิงเป็นผู้ช่วยวนผู้ชาย”

นางแบบของนิตยสาร “Penthouse” คนนี้ไม่มีชื่อเสียงในวงกว้าง ดังนั้นจึงต้องใช้ฉากและสถานที่ช่วยเล่าเรื่องราวของภาพ เพื่อเสริมความน่าสนใจให้มากกว่าปกติ ตัวนางแบบแต่งกายล่อแหลมค่อนข้างมาก เลื้อยมีริ้วรอยฉีกขาดที่เหมือนเป็นความสมบุกสมบัน แต่อันที่จริงคือการยั่วยวนเพศชายในรูปแบบหนึ่ง ส่วนท่าทางคือการฝืนธรรมชาติด้วยการยกขาข้างหนึ่งแล้วแอ่นตัวเอาแขนพาดกับลูกกรง เธอเหมือนถูกขังอยู่ในด้วยท่วงท่าและเครื่องแต่งกายของการยั่วยวน

ความหมายในระดับตรงที่คนดูรับรู้ก็คือ “นี่คือนางแบบเซ็กซี่หลายคนเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่คนดู” ส่วนความหมายในระดับมายาคติก็คือการบอกว่า ในประเทศไทย แม้ว่าผู้หญิงจะได้รับสิทธิมากขึ้นกว่าเดิม และกำลังเกาะกระแสโลกในการเชิดชูเพศหญิง แต่ในความเป็นจริง ผู้หญิงยังถูกจัดวางให้เป็นผู้ที่มีหน้าที่ช่วยยวณเพศชาย และเสริมสร้างจินตนาการของเพศชายอย่างที่เห็นในภาพ ด้วยการเข้าไปอยู่ในโลกของเพศชาย ซึ่งยืนยันได้จากข้าวของและฉากอันได้แก่ ลูกกรง และ เข็มขัดเครื่องมือ

การจะเข้าใจถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงไทยดังกล่าว จำเป็นต้องเข้าใจในบริบท (Context) ที่รายละเอียดอยู่ด้วย นั่นคือพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สู่สภาวะปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่าสมัยก่อนมีคำว่า “ให้ทำ” ซึ่งหมายถึงโดยปกติแล้ว เพศชายจะเป็นฝ่ายเข้าหาเพศหญิง แต่บางครั้งเพศหญิงก็จะแสดงความต้องการและเผยถึงความในใจออกมาบ้าง ผ่านการ “ให้ทำ” ซึ่งไม่ว่าอย่างไร การให้ทำก็ยังดูกระมัดกระเมี้ยนเรียบร้อย หรือถ้าใจแข็งขึ้นก็จะเป็นตัวละครนางยักษ์หรือนางร้ายดังปรากฏในวรรณคดีและนิทานพื้นบ้านต่าง ๆ แต่เมื่อพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ในสังคมที่ผู้หญิงกล้าแสดงออกมากยิ่งขึ้น การที่เพศหญิงออกมาย่อยวณเพศชายจึงไม่ใช่เรื่องน่าแปลกใจนัก ไม่ว่าจะเป็นการสบตา หรือการทำท่าเซ็กซี่แบบจงใจ ซึ่งเมื่ออยู่ในบริบทของภาพอิโรติก ที่นางแบบต้องนำเสนอความเป็นเพศหญิงที่ทำให้เพศชายหลงใหล นางแบบจึงต้องระดมทุกวิถีทางเพื่อให้ผู้ชายคนดูภาพสนใจ และนำไปสู่การย่อยวณอย่างเต็มรูปแบบ ซึ่งเป็นการใช้อำนาจตอบโต้กับเพศชายอีกวิธีหนึ่งด้วย

ในภาพนี้ นางแบบสบตาคนดู ขณะที่การบิดตัวผืนธรรมชาติและเสื้อผ้าที่ฉีกขาดจนเผยให้เห็นหน้าอกบางส่วน เป็นการย่อยวณคนดู ซึ่งถ้าตีความให้ถึงที่สุดแล้ว นางแบบคนนี้อาจกำลังทำท่ายให้คนดูบุกฝ่าเข้าไปหาในกรงเลยด้วยซ้ำไป แต่เนื่องด้วยการผลิตภาพอิโรติกออกมาเป็นจำนวนเยอะในแต่ละปี ทำให้คนดูรับรู้ภาพนี้อย่างไม่ครุ่นคิดสงสัย และเห็นผ่าน ๆ เป็นเพียงนางแบบคนหนึ่งแสดงท่าทางและเครื่องแต่งกายตามมาตรฐานภาพอิโรติกทั่วไป

ความสม่าเสมอในองค์ประกอบของภาพอิโรติกที่ออกสู่สายตาผู้คน ทำให้คนในสังคมเริ่มเชื่อว่า ภาพอิโรติกต้องมีลักษณะอย่างนี้ และกลายเป็นเสมือน “ธรรมชาติ” อย่างหนึ่งด้วยความคุ้นชิน เมื่อผ่านกระบวนการถ่ายภาพที่ทำให้เห็นอย่างที่เราเห็นของคนปกติมองได้ในชีวิตประจำวัน จึงเกิดการซึมซับลักษณะบางอย่างของผู้หญิงที่เป็นนางแบบเข้าไปที่ละนิด กรณีของภาพนางแบบภาพนี้ ทำให้คนดูมองข้ามประเด็นว่าผู้หญิงในสายตาของผู้ชายคือเพศที่ย่อยวณอีกฝ่ายให้เข้ามาหา โดยจะเห็นแต่ความหมายตรงอันได้แก่ความเพลิดเพลินตาและสวยงามของเพศหญิงเท่านั้น

การสร้างมายาคติในแง่ของภาพผู้หญิงนี้ยังเป็นการบิดเบือนและเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงบางอย่าง นั่นคือประเด็นเรื่องทัศนคติต่อผู้หญิงในแง่ลบ ด้วยการนำเสนอให้เป็นฝ่าย “เสนอตัว” แก่เพศชายจำไป ภาพอิโรติกทำให้เห็นว่านางแบบที่หนักก็ต้องทำท่าทางเซ็กซี่ มีรูปร่างงดงาม และให้ความสุขแก่คนดูเพศชาย แต่การคัดเลือกองค์ประกอบมานำเสนอไม่เป็นเช่นนั้น ภาพดังกล่าวอาจจะมีคุณสมบัติของการสร้างความงดงามและให้ความสุขแก่คนดู แต่ทำไมต้องแต่งกายโป๊แบบขาด ๆ ขวบนจินตนาการ ทำไมต้องแต่งกายเหมือนอยู่ในโลกของผู้ชาย ทำไมต้องสบตาและโพสท่าฝืนธรรมชาติแบบนี้ ทั้งหมดนี้ไม่ได้ถูกปิดบังซ่อนเร้น แต่เราเห็นและรับรู้จนอาจกลายเป็นธรรมชาติและปราศจากการตั้งคำถามหรือวิพากษ์ในที่สุด

ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ

นอกเหนือจากการกำหนดความหมายผ่านภาพอิโรติกว่า “ผู้หญิงคือผู้ยั่วยวนผู้ชาย” ผ่านการประกอบเข้าด้วยกันขององค์ประกอบย่อย อันได้แก่ ตัวนางแบบ ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก เทคนิคการถ่ายภาพ และ เครื่องแต่งกาย ภาพอิโรติกของนิตยสารไทยทั้ง 4 ฉบับ ยังทำให้เกิดความหมายในองค์รวมคือ “ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ”

ความหมายดังกล่าวนี้ เป็นผลรวมจากองค์ประกอบย่อยทั้ง 4 ด้าน เริ่มจากตัวนางแบบ การคัดเลือกนางแบบเป็นไปโดยเน้นให้นางแบบมี “อวัยวะแสดงเพศ” นั่นคือ หน้าอก และสะโพก ที่มีขนาดใหญ่โดดเด่น และส่วนที่โดดเด่นเหล่านี้แย่งความสำคัญจากส่วนอื่น ๆ ของร่างกาย และลดนางแบบที่มีอวัยวะ 32 ประการ ให้เหลือเพียง “อวัยวะแสดงเพศของผู้หญิง” นอกจากนี้การโพสท่าที่มีการบิดร่างกายฝืนธรรมชาติของนางแบบยังเกื้อหนุนให้ขบเน้นอวัยวะสำคัญบางส่วนได้มากขึ้นอีกด้วย

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายของนางแบบ ยังเป็นอีกองค์ประกอบสำคัญที่ทำให้นางแบบภาพอิโรติกคล้ายกับจะเป็นวัตถุทางเพศ เพราะเครื่องแต่งกายเหล่านั้นไม่ได้มีความพิถีพิถันที่จะทำให้ผู้แต่งดูสง่างาม หากแต่มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงอวัยวะบางส่วนแบบคลุมเครือและกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นของคนดู หรือในบางกรณี การไม่ใส่เสื้อผาก็ถือเป็นการแต่งกายอย่างหนึ่งที่ทำให้ร่างกายเปลือยเปล่า และเห็นทรวดทรงซึ่งแสดงความเป็นหญิงอย่างชัดเจนที่สุด

ส่วนฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากนั้น นอกเหนือจากมีบทบาทหน้าที่เล่าเรื่องราวในภาพแล้ว ยังเป็นสิ่งที่ทำให้นางแบบกลายเป็นเหมือนหนึ่งในอุปกรณ์ประกอบฉากที่ไร้ชีวิตจิตใจ และดูราวกับถูกลดทอนให้เหลือค่าเป็นเพียงแค่ “วัตถุ” เนื่องจากในหลายต่อหลายครั้ง นางแบบถูกทีมงานถ่ายภาพจัดวางให้ใช้อุปกรณ์ประกอบฉาก หรือโพสท่าในฉากนั้น ๆ เหมือนกับเป็นสิ่งที่

ไร้ชีวิต ดูแข็งขืนฝืนทน บางที นางแบบเหล่านี้ อาจจะเป็นหนึ่งใน “วัตถุ” ของการเล่าเรื่องที่ถูกรับ
วางได้ตามอำเภอใจก็ได้

สำหรับเทคนิคการถ่ายภาพนั้น ทำให้นางแบบเหล่านี้ดูสมจริง เหมือนพวกเธอทั้งหลาย
อยู่ในโลกชีวิตจริงของคนดู ด้วยระดับสายตาคามอง ระยะภาพ และสัดส่วนภาพที่เป็นธรรมชาติ
จนกระทั่งการยั่วยวนนั้นได้รับการยกระดับให้ “เสมือนจริง” รวกับจะเป็นไปได้ในชีวิตประจำวัน

เพื่อให้เห็นการวิเคราะห์อย่างเป็นแบบแผนทางสัญวิทยา จึงจะขอนำเสนอตัวอย่าง
ภาพประกอบการตีความ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.23

ภาพจากนิตยสาร “Penthouse” แสดงการเป็นวัตถุทางเพศของผู้หญิง

ในภาพนี้ คนดูจะได้เห็นนางแบบรูปร่าง หน้าตา และสีผิวงดงาม เธอมีสะโพกที่กลมกลิ้งและหน้าอกขนาดใหญ่พอประมาณ เครื่องแต่งกายที่อนบนไม่มี นั่นหมายความว่าเธอเปลือยท่อนบน ขณะที่ท่อนล่างนั้น นอกเหนือจากถุงน่องลายตาข่ายและรองเท้าส้นสูงสีดำ ยังมีเส้นด้ายหรือไหมพรมสีขาวที่ผูกรอบเอวและโยงผ่านง่ามสะโพกเหมือนกับจะเป็นบิกินีที่เล็กมาก

เธอนอนในท่าคุกเข่าโน้มตัวไปด้านหน้า เอาแขนยันกับพื้นเอาไว้ น่าสังเกตว่าทั้ง 3 ภาพเล็กในหนึ่งภาพใหญ่ๆ ไม่มีแม่สีที่นางแบบหันมาสบตากับคนดูภาพ โดยเธอเผยอปากเล็กน้อยและหลับตาพริ้ม เหมือนกับกำลังยั่วยวนคนดูภาพโดยไม่ต้องหันมาสบสายตาด้วยบริเวณที่นางแบบคนนี้นอนก้มลงเป็นพื้นพรมฟูฟ่องสีขาว และถัดไปก็คือท่อนไม้ขนาดใหญ่สีดำที่ถูกทาสีขาวทับเกือบหมดจนเหลือแค่เพียงร่องรอยสีดั้งเดิมในลายไม้เท่านั้น

ภาพนี้เป็นหนึ่งในเซ็ทภาพซึ่งมีจำนวนประมาณ 15 ภาพ ซึ่งหากดูภาพอื่นประกอบจะพบว่ามีนางแบบคนนี้จะสวมใส่ชุดที่เน้นสีขาวแดงเป็นหลักพร้อมกับมีหมวกชานตาคล้ายสนับศี่ระด้วย และยังมีอุปกรณ์ประกอบฉากอย่างจักรยานของเพศชายมาเรียงอยู่ด้านหลัง นั่นหมายความว่า นางแบบคนนี้แต่งตัวให้เข้ากับงานเทศกาลคริสต์มาสและอยู่ในฉากและอุปกรณ์ที่แสดงถึง “ความเป็นชาย” อย่างเต็มที่

ในภาพนี้ กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นพ้องกันว่า นางแบบถูกปฏิบัติเหมือนกับเธอเป็น “วัตถุสิ่งของแสดงความเป็นเพศหญิง” เริ่มจากการที่ผู้หญิงในสังคมมีหลากหลายรูปร่าง แต่ที่มถ่ายภาพเจาะจงเลือกนางแบบรูปร่างหน้าตาอย่างนี้ เนื่องด้วยเธอมีอวัยวะที่แสดงความเป็นเพศหญิงอย่างชัดเจน ทั้งหน้าอกขนาดใหญ่ สะโพกที่กลมกลิ้ง และเอวที่มีส่วนเว้าส่วนโค้ง ส่วนการโพสท่าของเธอก็คือการทำท่าทางที่เอื้อให้เห็นรูปร่างของเธอซึ่งดูอ่อนช้อยแบบผู้หญิงที่เป็นด้านตรงข้ามของความแข็งที่อแบบผู้ชาย ทั้งนี้ต้องไม่ลืมว่ามนุษย์ปกติไม่น่าจะทำท่าทางหรือแต่งตัวแบบนี้ในชีวิตประจำวัน และถ้าหากทำก็คงต้องเป็นช่วงเวลาส่วนตัวมาก ๆ หรือ “ถูกขอร้อง/บังคับให้ฝืนธรรมชาติ” ซึ่งนั่นทำให้นางแบบก้าวเข้าสู่การกลายเป็น “วัตถุสิ่งของ” ที่ช่างภาพจะทำอย่างไรกับเธอก็ได้

เมื่อมองแบบความสัมพันธ์เชิงคู่ตรงข้าม เราจะพบว่าการจัดวางอุปกรณ์ประกอบฉากกับนางแบบ เป็นไปในลักษณะของ “ชาย/หญิง” นั่นคือนางแบบคนนี้เป็นตัวแทนความเป็นเพศหญิงด้วยเรือนร่างและการโพสท่า แต่เธอมาปรากฏตัวอยู่ท่ามกลางข้าวของที่เป็นผู้ชาย ในภาพนี้จะได้เห็นท่อนไม้เป็นอุปกรณ์หลัก คำถามที่น่าสงสัยก็คือทำไมต้องเป็นท่อนไม้ด้วย ซึ่งคำตอบจากการสนทนากลุ่มนั้นได้ความว่าท่อนไม้สื่อถึงความแข็งและคิดประหวัดไปได้ถึงการเป็น “อวัยวะแทนเพศชาย” คนดูจะเห็นนางแบบคนนี้ทำหน้าที่ตามีความสุขเหมือนเคลิ้มกับอะไรสักอย่างอยู่ข้าง ๆ

ท่อนไม้ นั้น ซึ่งจากมุมมองก็จะเห็นว่า ตัวนางแบบได้เข้าไปซ้อนทับกับท่อนไม้จนเหมือนถูกหลอมให้กลายเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน จนคล้ายว่าเธอกลายเป็น “วัตถุแทนเพศหญิง” ซึ่งอยู่คู่กับ “วัตถุแทนเพศชาย”

“คือมันก็พอได้นะถ้าจะมองว่าท่อนไม้เป็นสัญลักษณ์แทนอวัยวะเพศชายในภาพ แต่ถ้าให้ตีให้ชัดไปเลย มันก็น่าจะมีแง่มุมขึ้นมาอีกสักชั้นบนท่อนไม้ด้วย” (พีคู้, สทนากลุ่ม)

การที่ผู้หญิงคนหนึ่งต้องมาเปลือยร่างกาย ใส่ถุงน่องตาข่ายที่แสดงการไร้อารมณ์ทางเพศ ต้องมาทำท่าบิดตัวก้มตัวมีความสุขกับข้าวของที่แสดงความเป็นเพศชาย จึงน่าจะตีความได้ว่า เธอเหมือนวัตถุสิ่งของที่ถูกจัดวางได้ตามอำเภอใจ ไม่ว่าจะเป็ผลมาจากการบังคับหรือขอร้อง สถานะของเธอในภาพจึงแทบไม่เหลือความเป็นมนุษย์ที่มีความอาย หากแต่กลายเป็นเหมือนวัตถุสิ่งของทางเพศ ที่ใครจะมาจัดแจงอย่างไรก็ได้

ภาพนี้ถูกถ่ายด้วยมุมมองที่แสดงถึงความเสมือนจริง นั่นคือไม่มีความหวือหวาหรือบิดเบือนลักษณะการมองปกติ ทำให้ภาพคล้ายกับมุมมองจากสายตาของคน ยิ่งเมื่อมีมุมมองที่กดลงเล็กน้อยแต่ไม่มาก ก็เหมือนกับว่ามีใครสักคนกำลัง “ยื่นดู” เธออยู่ในระยะประชิด และคล้ายคลึงกับการยื่นก้มมองดูวัตถุสิ่งของแปลก ๆ บนพื้น ขณะเดียวกัน การเห็นนางแบบในภาพ “ทั้งตัว” ก็ทำให้คนดูสามารถสำรวจตรวจสอบ “วัตถุทางเพศ” นี้ได้อย่างครบถ้วนทั้งร่างกาย

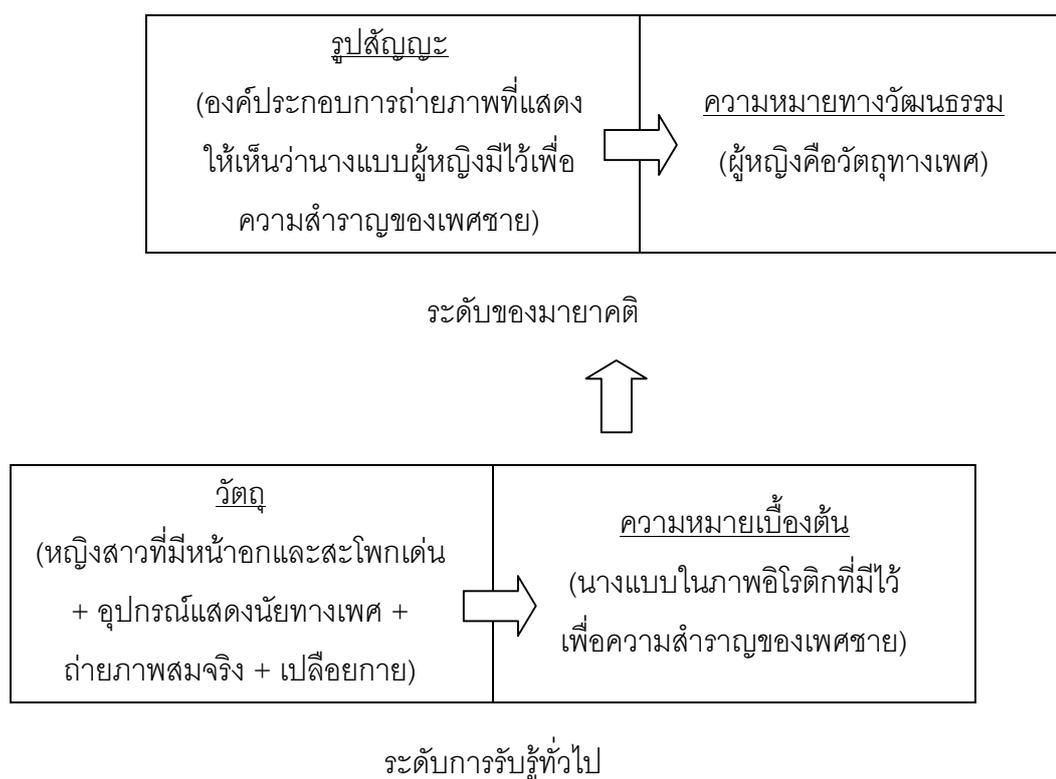
กลุ่มผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า เมื่อเห็นภาพลักษณะนี้ ถือเป็นเรื่องปกติที่ผู้หญิงจะถูกตีความให้กลายเป็นวัตถุทางเพศ มีหน้าที่บริการทางเพศ เอาไว้สร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ชาย แม้คำว่า “วัตถุ” อาจจะถูกแรงเกินไป แต่ภาพนี้ก็ไม่มีทางเลือกเป็นอย่างอื่นไปได้ว่าเธอถูกจัดวางให้ผู้ชายมองตามใจชอบ เหมือนไม่มีชีวิตจิตใจ นอกจากนี้ คำว่า “วัตถุทางเพศ” ยังแปลได้ว่าเป็นการทำให้เพศหญิงซึ่งเป็นนางแบบนั้น ถูกลดทอนความเป็นมนุษย์ลง และต่ำต้อยกว่าผู้ชาย ซึ่งกลุ่มสตรีนิยมสุดขั้ว (Radical Feminist) ได้วิพากษ์วิจารณ์ว่าสังคมและสื่อมีส่วนสร้างให้ผู้หญิงมีสถานะกลายเป็น “วัตถุทางเพศ” โดยเฉพาะภาพโป๊เปลือย (Pornography and Obscene) ที่ประกอบสร้างความหมายเหล่านี้ขึ้นมา ประเด็นนี้ยังน่าสนใจว่า แม้ภาพอีโรติก (Erotic) จะแตกต่างจากภาพโป๊เปลือย (Pornography and Obscene) แต่กระนั้นกลับสร้างความหมายให้ผู้หญิงเป็น “วัตถุทางเพศ” ได้เช่นเดียวกัน

เมื่อเราสังเคราะห์เป็นภาพรวมทั้งหมดของภาพ ภาพอีโรติกนี้จึงสื่อความหมายให้ทราบว่ นางแบบคนนี้ได้ถูกจัดวางได้ตามอำเภอใจ และมีหน้าที่เป็นข้าวของที่ผู้ชายจะทำอะไรก็ได้ ดังนั้น จึงยกระดับไปสู่ความหมายรวมของภาพ นั่นคือ “ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ”

ความหมายในระดับมายาคติ

แผนภาพที่ 4.5

แสดงกระบวนการยึดครองสัญลักษณ์ไปสู่ความหมายทางวัฒนธรรมว่า
“ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ”

ภาพตัวอย่างและมายาคติทั้ง 3 ประการที่กล่าวถึงไป มีความหมายและกระบวนการทำงานที่เชื่อมโยงจนไม่อาจแยกออกจากกันเป็นเอกเทศได้ อย่างไรก็ตาม มายาคติทั้ง 3 ประการ มีลักษณะที่ค่อยเสริมย้ำให้มายาคติประการที่ 5 โดดเด่นชัดเจนขึ้น นั่นคือ “ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ”

ตัวอย่างของภาพนี้แบ่งออกเป็น 3 ภาพย่อย ที่ไม่มีความแตกต่างกันมากเท่าไรนัก นางแบบผิวค่อนข้างขาว ผอมยาว ใส่ถุงน่องตาข่ายและรองเท้านู้ทสีดำ ที่เอามีเส้นสีขาวเหมือนเป็นสายกางเกงในแต่ไม่เห็นผ้าของกางเกงในเป็นชิ้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ส่วนท่อนบนของเธอเปลือยเปล่า ทำให้เห็นยอดต้นค่อนข้างชัดเจน นางแบบโพสท่าที่ดูไม่น่าเปิดเผยแก่ทุกคน นั่นคือการนอนแอ่นก้นขึ้น ตัวและหน้าแนบลงกับพื้น อิริยาบถนี้ผิดจากธรรมชาติปกติ เธอหลับตาทำหน้าเหมือนมี

ความสุขหรือช่วยยวณคนดูทางอ้อม นอกจากนี้ยังสังเกตได้ว่าเธอมีค่าไม่มากไปกว่าวัตถุที่ถูกจับวางได้ตามอำเภอใจ

ไม่เพียงท่วงท่าของเธอที่แสดงให้เห็นว่าเป็น “วัตถุทางเพศ” ที่ถูกจัดวางอย่างเกินเลย แต่เธอยังถูกจับวางคู่กับ “วัตถุแทนเพศชาย” นั่นคือท่อนไม้ซึ่งแสดงถึงความแข็งแกร่ง ส่วนเธอที่ถูกถ่ายภาพให้กลมกลืนไปกับท่อนไม้จึงไม่ต่างจาก “วัตถุแทนเพศหญิง” ซึ่งเป็นผู้หญิงเปลือยเปล่าแสดงเครื่องเพศอย่างเด่นชัด และแสดงท่าทางอ่อนช้อยอ่อนโยน

ความหมายในระดับตรงที่คนดูอาจรับรู้ก็คือ “นี่คือนางแบบเซ็กซี่หลายคนเพื่อให้ความเพลิดเพลินแก่คนดู” แต่หากมองในความหมายเชิงวัฒนธรรมที่ผ่านการตีความให้ลึกกว่านั้น จะเห็นว่าองค์ประกอบทุกอย่างในภาพนี้ล้วนถูกจงใจเลือกมาทั้งนั้น แม้ว่าผู้หญิงจะมีหลากหลายแบบ แต่นางแบบก็ถูกเลือกออกมาในรูปร่างหน้าตาแบบเดียว อิริยาบถมีได้หลายแบบแต่ก็ถูกเลือกให้ทำท่าผิดธรรมชาติด้วยการบิดสะโพกและหน้าอกอย่างเกินจริงเหมือนกันหมดทุกคน เช่นเดียวกับการถ่ายภาพ แม้จะมีเลนส์หลากหลาย ระยะเวลาหลายระยะ ไปจนถึง มุมกล้องหลายแบบ แต่กลับถูกเลือกมาให้คล้าย ๆ กันหมด นั่นคือเลนส์ปกติที่เก็บสัดส่วนได้ตามจริง ระยะเวลาที่ทำให้เห็นรูปร่างนางแบบได้หมดทั้งตัวแต่ดูเหมือนได้ใกล้ชิดไปด้วย และมุมกล้องจากที่สูงมองลงมาเหมือนกำลังมองวัตถุสิ่งของบนพื้น

จากมายาคติทั้ง 4 ประการที่ผ่านมา นั่นคือ ผู้หญิงคือธรรมชาติ, ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ, ผู้หญิงคือผู้ช่วยยวณผู้ชาย และ ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ ล้วนแสดงถึงสิ่งที่ซ่อนเร้นเอาไว้เหมือนกัน นั่นคือ แสดงถึงการที่เพศชายเป็นฝ่ายจัดการกับเพศหญิง และมีอำนาจเหนือกว่า ทำให้ฝ่ายหญิงเหมือนกับไม่มีอำนาจและปากเสียงใด ๆ หรือกรณีเพศหญิงไม่เท่าเทียมกันนั้น ผู้หญิงที่ว่าทั้งหมดล้วนต้องถูกจัดวางราวกับเป็นวัตถุให้กับตากล้องถ่ายภาพเหมือนกัน อย่างไรก็ตามการที่ผู้หญิงคือผู้ช่วยยวณผู้ชายนั้น ยังมีความหมายอย่างข้อนแย้งได้อีกด้วย เพราะผู้หญิงที่ถูกจัดวางเป็นวัตถุทางเพศดังกล่าวไม่ได้ปราศจากอำนาจเสียทีเดียว เพราะเธอยังสามารถ “ช่วยยวณ” อันเป็นการแสดงอำนาจชนิดหนึ่งเหมือนกัน

มายาคติว่า “ผู้หญิงคือวัตถุทางเพศ” ถูกผลิตมาจากสังคมตั้งแต่ยุคก่อน นั่นคือการจัดพื้นที่แบ่งแยกให้ผู้หญิงกับผู้ชายแตกต่างกัน เมื่อในโลกทั่วไปคือโลกที่ชายเป็นใหญ่ ผู้ชายจึงมีอำนาจการจัดวางตนเองไปกำกับดูแลสิ่งที่เป็นวัฒนธรรม การคิด สิ่งประดิษฐ์ ไปจนถึงเศรษฐกิจและการเมือง ขณะที่ผู้หญิงในสายตาของพวกเขาคือสิ่งที่บำรุงบำเรอเพศชาย ไม่ว่าจะเป็นการจัดพื้นที่ให้หญิงเป็น “แม่บ้านแม่เรือน” ซึ่งคือการอยู่กับบ้าน ปรงนินบัตริสामी และมีลูก ดังนั้น เพศหญิง

จึงมีหน้าที่ซึ่งผูกติดกับกิจกรรมทางเพศกับฝ่ายชาย และเมื่อไม่มีอำนาจใด ๆ โดยถูกจัดวางจากเพศชายได้ตามใจชอบ ดังนั้น ผู้หญิงจึงไม่มีความหมายมากไปกว่าการเป็น “วัตถุทางเพศ”

ภาพอิโรติกที่แสดงผู้หญิงเปลือยกาย อยู่ในท่วงท่าช่วยยวน และประกอบกับฉากสถานที่แสดงความเป็นเพศชาย ทำให้กลายเป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์ในสังคมชายเป็นใหญ่ เพียงแต่มีกระบวนการบิดเบือนให้กลายเป็นธรรมชาติ จนผู้คนอาจลืมนึกถึงไป

การปรากฏของภาพอิโรติกที่ลดทอนให้ผู้หญิงมีสถานะเป็นข้าวของที่ใครก็ครอบครองได้อย่างสม่าเสมอนี้ ทำให้คนในสังคมเริ่มเชื่อว่า ภาพอิโรติกต้องมีลักษณะอย่างนี้เป็นปกติ และแสดงถึง “ธรรมชาติในชีวิตทั่วไป” จนเกิดความคุ้นชิน ทำให้คนดูภาพซึมซับลักษณะบางอย่างของผู้หญิงที่เป็นนางแบบเข้าไปที่ละนิด กรณีของภาพนางแบบนี้ ทำให้คนดูมองข้ามประเด็นว่า นางแบบคือวัตถุทางเพศ

การสร้างมายาคติในแง่ของภาพผู้หญิงนี้ยังเป็นการบิดเบือนและเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงบางอย่าง นั่นคือการกดขี่และดูถูกเพศหญิง รวมไปถึงไม่มีความเท่าเทียมกับเพศชาย ทั้ง ๆ ที่มีกระแสสตรีนิยมอยู่ทั่วไป จริงอยู่ว่า ภาพดังกล่าวอาจจะมีคุณสมบัติของการสร้างความงดงามและให้ความสุขแก่คนดู แต่ทำไมต้องเป็นการโป๊เปลือยอย่างโจ่งแจ้ง ทำไมต้องโพสท่าแสดงความช่วยยวนกับท่อนไม้ซึ่งแสดงเพศชาย

ทั้งหมดนี้ไม่ได้ถูกปิดบังซ่อนเร้น แต่เราอาจเห็นและรับรู้จนกลายเป็นธรรมชาติ และปราศจากการตั้งคำถามหรือวิพากษ์ในที่สุด

ผู้หญิงแต่ละคนไม่ทัดเทียมกัน

ในการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างนิตยสารชายภาพอิโรติกของไทยนั้น ผู้วิจัยมีเจตนาที่จะทำให้เกิดการกระจายของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุด จึงขอคำแนะนำจากกลุ่มผู้บริโภคนิตยสารประเภทนี้เป็นประจำ ก่อนจะใช้เกณฑ์ความเป็นนิตยสารหัวไทย/นอก และนางแบบมีชื่อเสียง/ไม่มีชื่อเสียง โดยการใช้เกณฑ์คัดเลือกอย่างหลัง ทำให้เกิดข้อสังเกตว่าด้วยความแตกต่างในการถ่ายนางแบบมีชื่อเสียงและไม่มีชื่อเสียง (ซึ่งเป็นเกณฑ์ในการจำแนกนางแบบ และกลายเป็นตัวแปรของงานวิจัย) เมื่อวิเคราะห์ประกอบกับการให้ความเห็นของกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จึงได้ข้อสรุปว่าแม้จะเป็นนางแบบภาพอิโรติกของไทยเหมือนกันแต่ก็ถูกที่มงานถ่ายภาพปฏิบัติไม่เหมือนกัน ซึ่งเป็นผลมาจาก “ชนชั้น” (Class) เป็นสำคัญ

การวิเคราะห์ในเชิงสัญณะของภาพอิโรติกนั้น การพิจารณาว่า “อะไรถูกเลือกออกจากกลุ่ม” และ “ทำไมถึงเป็นเช่นนั้น” ช่วยทำให้เข้าใจข้อสังเกตถึงความแตกต่างของการถ่ายภาพนางแบบมีชื่อเสียง/ไม่มีชื่อเสียงได้ชัดเจนขึ้น เนื่องจากทั้ง ๆ ที่เป็นนางแบบเหมือนกัน แต่ถูกจัดวางโดยทีมงานถ่ายภาพไม่เหมือนกัน การที่องค์ประกอบภาพอิโรติกบางประการถูกเลือกออกมาไม่เหมือนกัน จึงน่าจะมีความหมายบางประการซ่อนเร้นอยู่

กลุ่มผู้ร่วมสนทนากลุ่มเห็นพ้องกันว่า แม้นางแบบจะมีรูปร่างหน้าตาดี สีผิวขาวหรือค่อนข้างขาวเหมือนกัน และมีการจัดมองกับคนดูไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบในแง่ของการโพสท่าแล้ว จะพบว่านางแบบที่มีชื่อเสียงจะโพสท่าที่ดูดีมีรสนิยม และไม่ส่อในทางยั่วยวนทางเพศมากเกินไป ขณะที่นางแบบไม่มีชื่อเสียงจะต้องโพสท่าอย่างเกินเลย และแสดงถึงการยั่วยวนคนดูภาพอย่างโจ่งแจ้ง โดยเฉพาะการบิดตัวในท่วงท่าที่ขบขันอวัยวะสำคัญ อันได้แก่ หน้าอกและสะโพกให้โดดเด่น ซึ่งท่าทางเหล่านี้จะสามารถกระตุ้นความรู้สึกทางเพศแบบตรง ๆ ได้มากกว่า

เสื้อผ้าเครื่องแต่งกายก็เป็นอีกองค์ประกอบหนึ่งที่สนับสนุนความคิดที่ว่านางแบบถูกปฏิบัติไม่เหมือนกัน เนื่องจากนางแบบที่มีชื่อเสียง อาทิ นางแบบของนิตยสาร “FHM” จะได้รับเครื่องแต่งกายที่ไม่ล่อแหลมเกินไปนัก หากเป็นการถ่ายแบบปกติจะใส่เสื้อที่ปกปิดหน้าอกได้เกือบหมด ส่วนเครื่องแต่งกายชิ้นกลางจะเป็นกางเกงขาสั้นที่พอจะใส่เดินไปไหนมาไหนได้ในชีวิตประจำวัน หรือถ้าหากเป็นการถ่ายในชุดว่ายน้ำก็จะเป็นชุดบิกินีที่ดูแล้วสวยงาม สามารถมองว่าเป็นแฟชั่นและนำไปลงน้ำในที่สาธารณะได้จริง แต่สำหรับนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียง อาทิ นางแบบของนิตยสาร “ตารานางแบบ” จะได้รับเครื่องแต่งกายที่โป้เปลือยมาก บางภาพอาจจะมีเสื้อผ่าปกปิดหน้าอกหรือสะโพกอยู่บ้าง แต่หลายภาพเป็นการถ่ายแบบเปลือยทั้งท่อนบนและท่อนล่าง หรือถ้ามีก็อาจจะเป็นเครื่องแต่งกายชิ้นเล็ก ๆ ที่ปกปิดจุดสำคัญเพียงนิดเดียวเท่านั้น

สำหรับเรื่องฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลตั้งข้อสังเกตว่า นางแบบมีชื่อเสียงกับไม่มีชื่อเสียงจะถูกเลือกปฏิบัติให้แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องมาจากชื่อเสียงของผู้เป็นแบบมีส่วนสำคัญต่อการดึงดูดความสนใจของคนดูด้วย ถ้าหากเป็นนางแบบมีชื่อเสียงทีมงานจะถ่ายภาพโดยไม่จำเป็นต้องหาฉากหรืออุปกรณ์มาตกแต่งเพื่อเล่าเรื่องมากมาย เนื่องจากคนดูภาพจะสนใจแต่เฉพาะตัวนางแบบเป็นหลัก นั่นคือแค่มีนางแบบมีชื่อเสียงมาปรากฏตัวก็เพียงพอ ขณะที่นางแบบซึ่งไม่มีชื่อเสียงนั้น การสร้างความสนใจคนดูภาพนอกจากจะต้องโป้เปลือยเป็นพิเศษแล้ว จะต้องมีการฉากและอุปกรณ์ซึ่งช่วยเล่าเรื่องราวให้น่าสนใจ อาทิ เล่าเรื่องให้เข้ากับเทศกาลปีใหม่ เทศกาลคริสต์มาส หรือเสริมจินตนาการความเป็นชนบท ดังนั้น นางแบบที่มีชื่อเสียงกับไม่มีชื่อเสียงจะถูกจัดวางให้อยู่ในฉากและสถานที่อันแตกต่างกัน ซึ่งแสดงถึงการถูกปฏิบัติที่ไม่เท่าเทียมกัน

ทั้งนี้องค์ประกอบด้านตัวนางแบบ, เครื่องแต่งกาย ฉากและอุปกรณ์ประกอบฉาก ถูกถ่ายทอดผ่านเทคนิคการถ่ายภาพและยิ่งตอกย้ำให้เกิดความเด่นชัดว่ามีความเหลื่อมล้ำเกิดขึ้น เนื่องจากนางแบบที่มีชื่อเสียงแต่ละคนจะมีความโดดเด่นของตัวเองอยู่แล้ว ดังนั้นทีมงานถ่ายภาพ จึงจับวางให้นางแบบแต่ละคนอยู่ในพื้นที่ซึ่งไม่แออัดจนเกินไป แม้จะเป็นการถ่ายประเภทหมู่แต่ก็ไม่ถูกจับให้อยู่ด้วยกันแน่น ๆ หากจะแยกออกมาเป็นคู่ ๆ หรือถ้ารวมกันหลาย ๆ คนก็จะมีช่องว่าง มีพื้นที่ระยะห่างให้เห็นมีช่องว่างซึ่งคนดูสามารถแยกมองแต่ละคนได้สะดวก แต่สำหรับนางแบบที่ไม่มีชื่อเสียงนั้น จะต้องเร้าความสนใจของคนดูด้วยการจับให้มาเบียดเสียดกันในภาพเยอะ ๆ เพื่อเน้นถึงปริมาณจำนวนคนไปเปลือยที่มาก โดยไม่คำนึงว่าแต่ละคนจะได้รับความคิดเห็นมากน้อยสักเท่าไร

นอกจากการจัดพื้นที่ว่างในภาพแล้ว ความพิถีพิถันในการจัดแสงถ่ายภาพก็มีส่วนสำคัญ จากตัวอย่างภาพข้างล่างจะเห็นว่า ภาพของนิตยสาร "ดารานางแบบ" จะถูกใช้แสงอย่างเกินเลย อาทิ มีฉากหลังเป็นสีขาวละลานตา ดูแล้วไม่มีความเป็นศิลปะที่ประณีตนัก แต่สำหรับของนิตยสาร "FHM" จะมีแสงเงาที่สวยงามและไลโทนอย่างเนียนตา ขณะที่ฉากหลังก็ดูเข้ากันได้ดีกับเสื้อผ้าของนางแบบ นอกจากนี้ ตัวอย่างภาพยังแสดงให้เห็นว่า "FHM" เน้นความโดดเด่นของสองนางแบบด้วยการลงภาพใหญ่ ๆ และมีบทสัมภาษณ์เพื่อแสดงว่าไม่ได้ตั้งใจจะขายเรือนร่างแบบโจ่งแจ้ง เช่นเดียวกับกรณีของนิตยสาร Playboy ที่มีการลงบทความประกอบภาพอิโรติกเพื่อหลีกหนีข้อหาสื่ออนาจาร ส่วนนิตยสาร "ดารานางแบบ" กลับนำเอาภาพหมู่ภาพละ 3 คน มาจัดวางถึง 3 ภาพในหน้าเดียว ซึ่งทำให้มีนางแบบปรากฏถึง 9 หน่วย

องค์ประกอบย่อยทั้ง 4 อย่างของภาพอิโรติกในนิตยสารเน้นนางแบบมีชื่อเสียงกับนางแบบไม่มีชื่อเสียง จึงทำให้เกิดความหมายว่า "ผู้หญิงถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน" อันเนื่องมาจากกรอบรหัสทาง "ชนชั้น" (Class) ในสังคมที่คอยกำกับเอาไว้

เพื่อให้เห็นการวิเคราะห์อย่างเป็นแบบแผนทางสัญวิทยา จึงจะขอนำเสนอตัวอย่างภาพประกอบการตีความ ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 4.24

ภาพจากนิตยสาร “FHM” และ นิตยสาร “ดารานางแบบ”

ภาพอิโรติกสองภาพนี้ใช้นางแบบที่มีคุณลักษณะต่างกัน นั่นคือ นิตยสาร “ดารานางแบบ” เลือกใช้นางแบบไม่มีชื่อเสียง โดยในภาพเซ็กซี่นี้มีนางแบบ 5 คน แต่ภาพนี้มีนางแบบ 3 คน และจัดวางภาพเอาไว้ในหน้าเดียวถึง 3 ภาพด้วยกัน ส่วนนิตยสาร “FHM” ใช้นางแบบมีชื่อเสียงที่แสดงภาพยนตร์เรื่อง “สวยลากไส้” นั่นคือ ชล วจนานนท์ กับ ไอชา วัง โดยในหน้าเดียวกันนี้ยังมีบทสัมภาษณ์ของนักแสดงเรื่อง “สวยลากไส้” วางแนวยาวลงมาหนึ่งคอลัมน์อีกด้วย

ในภาพของนิตยสาร “ดารานางแบบ” ผู้ชมจะได้เห็นหญิงสาวรูปร่างดีค่อนข้างไปทางอวบ 3 คน ทั้งหมดมีหน้าอกและสะโพกค่อนข้างใหญ่ หน้าตาอยู่ในเกณฑ์ดี ผอมยาวซึ่งแต่ละคนทำสีผมมาแตกต่างกัน ทั้งสามคนมีสีผิวค่อนข้างไปทางขาวและสีแทน เครื่องแต่งกายนั้นมีถุงน่องสีแดง กับสายรัดรอบเอวสีขาวพร้อมด้วยขนฟูฟ่องซึ่งคาดว่าจะเป็นส่วนหนึ่งของบิกินีท่อนล่าง ปรากฏให้เห็น ส่วนท่อนบนเปลือยเปล่า ทั้งนี้แต่ละคนโพสท่าโดยการเอามือปิดหน้าอกของตนเองบ้างและของเพื่อนนางแบบบ้าง โดยท่าที่โพสคือการบิดตัวอย่างผิดธรรมชาติเพื่อขับเน้นหน้าอกและสะโพกให้เด่นชัด ในฉากจะเห็นสีขาของด้านหลัง มีอุปกรณ์เป็นริบบิ้น และลูกบอลสีแดง ส่วนมุมกึ่งล่างนั้นเป็นแนวระนาบเดียวกับสายตา และระยะภาพคือการถ่ายใกล้จนถึงปานกลาง

ในภาพของนิตยสาร “FHM” ผู้ชมจะได้เห็นหญิงสาวรูปร่างดี 2 คน ทั้งคู่มีหน้าอกและสะโพกสมส่วน หน้าตาดี ผอมยาว สีผิวค่อนข้างไปทางขาว เครื่องแต่งกายคือท่อนบนคือเสื้อเปิดเอว ท่อนล่างคือกางเกงขาสั้นกับใส่รองเท้าส้นสูงสีเงิน ทั้งคู่โพสท่าอย่างผิดธรรมชาติโดยการยกขาขึ้นเล็กน้อยและบิดสะโพกแอนหน้าอก แต่ไม่ดูใจแข็งมากนักเนื่องจากดูคล้ายกับการโพสท่าถ่ายแบบธรรมดาทั่วไป ทั้งคู่แม้จะยืนชิดกันแต่ก็มีช่องว่างห่างกันบ้างพองาม ด้านหลังคือฉากสีเทาซึ่งเข้ากันได้ดีกับสีของเสื้อผ้า และถัดไปทางด้านซ้ายของนางแบบคือข้อความที่วางไล่จากบนลงล่างจำนวนหนึ่งคอลัมน์ สำหรับมุมมองคือแนวระนาบเดียวกับสายตาคณดู ระยะเวลาจะเห็นตั้งแต่ศีรษะจนถึงเท้า

ความแตกต่างระหว่างนางแบบมีชื่อเสียง (“FHM”) กับไม่มีชื่อเสียง (“ดารานางแบบ”) มีความชัดเจนในทุกองค์ประกอบ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าแม้นางแบบจะเป็นเพศหญิงเหมือนกัน แต่ก็ถูกปฏิบัติอย่างไม่ทัดเทียมกันได้ เริ่มจากสิ่งแรกที่เห็นคือรูปร่างหน้าตาและสีผิว แม้ว่าจะอยู่ในเกณฑ์ดีทั้งสองกลุ่ม แต่การสนทนากลุ่มได้ความเห็นว่าเป็นว่า ภาพนางแบบของนิตยสาร “ดารานางแบบ” จะเน้นรสนิยมของชนชั้นล่าง ส่วน “FHM” จะเน้นคนมีชื่อเสียงในวงการบันเทิง ซึ่งจะจับกลุ่มคนดูภาพอย่างกว้างขวางมากกว่า

“นางแบบมีชื่อเสียงก็จะมีคลาสสูงกว่า จะขอเงื่อนไขในการถ่ายมากกว่า ส่วนนางแบบที่ไม่ดังก็จะมีสิทธิ์ต่อรองอะไรได้ ก็ต้องถ่ายไป ๆ มากหน่อย” (พี่ข้าวต้ม, สนทนากลุ่ม)

นอกจากนี้ แม้ว่าจะใช้สายตาค้นมองมายังคนดูภาพเหมือนกัน แต่การโพสท่าถ่ายแบบมีความแตกต่างกันอย่างชัดเจน นั่นคือของ “ดารานางแบบ” จะมีความใจแข็ง ย้วยวน และผิดธรรมชาติมากกว่าของ “FHM” นอกจากนี้จะพบว่านางแบบของ “FHM” โพสท่าเหมือนถ่ายแบบธรรมดา มีการบิดสะโพกเล็กน้อย ยกขา และแอนหน้าอกนิดหน่อย ทว่าของ “ดารานางแบบ” มีการโน้มตัวแอนสะโพกอย่างมาก บางลักษณะถึงกับคุกเข่าและแอนสะโพกให้เด่นชัดไปเลย ซึ่งแสดงลักษณะของความเป็นเพศ (Sexuality) ให้มากกว่าปกติ

สำหรับฉากและอุปกรณ์ประกอบฉากนั้น กรณีของ “ดารานางแบบ” จะใช้สีขาวเป็นฉากหลังพร้อมด้วยอุปกรณ์อย่างริบบิ้นกับลูกบอลสีแดง ซึ่งสื่อความหมายถึงความเป็นเทศกาลคริสต์มาสในช่วงที่นิตยสารออกวางจำหน่าย อย่างไรก็ตาม ฉากหลังที่ขาวโพลนไม่มีรายละเอียดกับอุปกรณ์ประกอบฉากที่ใส่เข้ามาแบบขอไปที ทำให้ดูแตกต่างจากของ “FHM” ที่แม้จะไม่มีอุปกรณ์ใด ๆ มีแต่ฉากสีเทา แต่กลุ่มผู้ให้ข้อมูลก็เห็นว่ามีรสนิยมและเข้ากันได้ดีกับเสื้อผ้าของนางแบบอีกด้วย และเมื่อพิจารณารวมกับเทคนิคการถ่ายภาพก็เห็นความแตกต่างชัดเจนขึ้น กรณีของ “FHM” เป็นภาพที่จัดแสงเงาอย่างพอดีและประณีต มีระยะช่องว่างระหว่างนางแบบ

พอสมควร ขณะที่ภาพของ “ดารานางแบบ” มีการจัดให้แสงสีสว่างมากเกินไปเพื่อให้เรื่อหน้าของนางแบบมีจุดสว่างมากที่สุด ร่วมด้วยการจัดวางให้ทั้ง 3 คนแออัดในภาพเดียว และในหนึ่งหน้ากระดาษนิตยสารก็มีถึง 3 ภาพอีกด้วย

เมื่อกล่าวถึงเสื้อผ้า จะพบว่า เป็นจุดที่เน้นให้เห็นถึงความแตกต่างได้อย่างมากที่สุด เมื่อเสื้อผ้าของ ชล วรณานนท์ กับ โอชา วัง เป็นเสื้อผ้าที่ใกล้เคียงกับการถ่ายแบบชุดแพชั่นเสื้อผ้า 2 ชิ้นทั่วไป นั่นคือเสื้อเปิดเอวกับกางเกงขาสั้น สิ่งที่คนดูจะเห็นคือนางแบบรูปร่างดีในชุดที่เห็นเพียงส่วนเข้าส่วนโค้งภายนอก ไม่เปิดให้เห็นเนื้อหนังมังสาภายในมากนัก แต่กับนางแบบของ “ดารานางแบบ” แล้ว ถือว่าตรงกันข้าม เนื่องจากนางแบบทุกคนในภาพไม่มีเสื้อผ้าท่อนบน ส่วนบริเวณสะโพกก็มีเพียงเส้นกับขนสีขาวฟูฟ่องประหนึ่งเป็นสายของบิกินีพาดผ่านเอวเท่านั้น ส่วนด้านล่างลงไปคือถุงน่องสีแดง กล่าวได้อีกอย่างหนึ่งว่า นางแบบของ “FHM” ใส่เสื้อผ้าอย่างมิดชิด ขณะที่นางแบบของ “ดารานางแบบ” เปลือยท่อนบนและแทบจะเปลือยท่อนล่าง โดยท่อนบนมีมือปิดหน้าอกเอาไว้เท่านั้น

ดังที่ได้วิเคราะห์ไปสำหรับทั้งสองภาพ เมื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์แบบคู่ตรงข้าม จะทำให้เห็นเด่นชัดว่านางแบบที่มีชื่อเสียงแตกต่างกันย่อมได้รับการปฏิบัติแตกต่างกัน เมื่อนำเอาองค์ประกอบรวมทั้งหมดของภาพมารวมกันจะยิ่งทำให้ความไม่ทัดเทียมดังกล่าวชัดเจนมากยิ่งขึ้น การที่องค์ประกอบย่อย ๆ ถูกเลือกออกมาจากกลุ่มของตัวเลือกในการถ่ายภาพทั้งหมด อาทิ เสื้อผ้ามีได้หลายแบบ แต่ถูกเลือกมาให้ไปเปลือยมาก ๆ กับไม่เปลือยเลย จึงสะท้อนถึงความแตกต่างดังกล่าวอย่างชัดเจน

พี่ข้าวต้ม : แน่นอนอยู่แล้วว่านางแบบจะต้องถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกัน เพราะมีคลาสต่างกัน

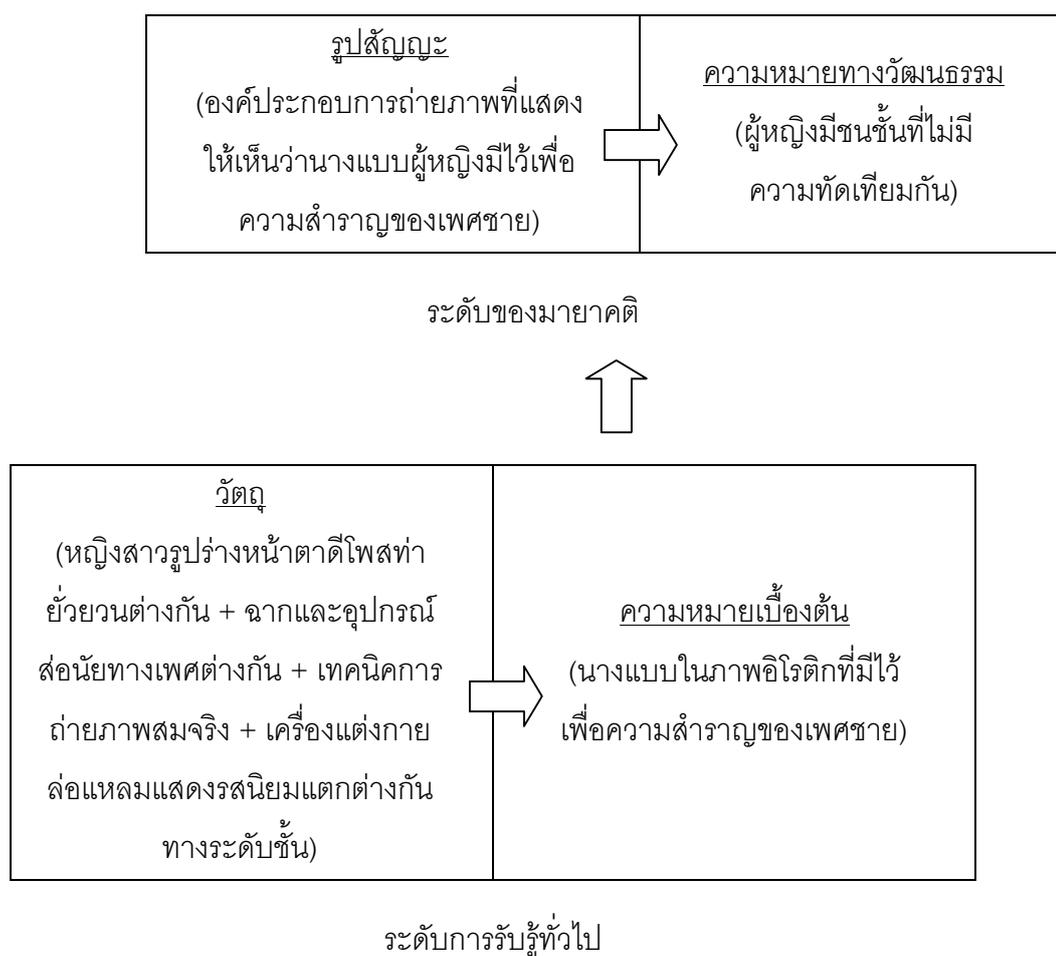
พี่ตู้ : ชื่อเสียงเป็นตัวต่อรองระหว่างตากล้องและนางแบบ ถ้าเป็น “FHM” อย่าง ชล หรือ โอชา วัง จะต่อรองขอถ่ายให้เปลือยน้อยกว่าได้ แถมยังขอเงื่อนไขที่ดีกว่าในการถ่ายได้อีกด้วย

น้องอาทิตย์ : นางแบบมีคลาสต่างกันแน่นอน (พี่ข้าวต้ม, พี่ตู้ และ น้องอาทิตย์ สนทนากลุ่ม)

ความหมายในระดับมายาคติ

แผนภาพที่ 4.6

ภาพแสดงกระบวนการยึดครองสัญลักษณ์ไปสู่ความหมายทางวัฒนธรรมว่า
“ผู้หญิงไม่มีความเท่าเทียมกัน”

ภาพ 2 ภาพที่ยกตัวอย่างมานี้เป็นตัวแทนของการให้ความหมายในระดับมายาคติว่า “ผู้หญิงถูกปฏิบัติอย่างไม่เท่าเทียมกันเพราะชนชั้น” โดยคนดูจะเห็นภาพของนิตยสาร “FHM” กับภาพของนิตยสาร “ดารานางแบบ” ได้ทั่วไปตามแผงหนังสือ ซึ่งต้องนำมาเปรียบเทียบกันแล้วจะเกิดความหมาย

นางแบบของนิตยสาร “FHM” ทั้ง 2 คนมีชื่อเสียงจากการแสดงภาพยนตร์เรื่อง “สวยลากไส้” ส่วนนางแบบของนิตยสาร “ดารานางแบบ” ไม่มีชื่อเสียงในวงกว้างทั้ง 3 คน เมื่อพิจารณาภาพอย่างถี่ถ้วน จะเห็นได้ชัดว่าเป็นภาพที่ให้ความบันเทิงทางสายตาแก่เพศชายเหมือนกัน แต่รายละเอียดบางประการกลับยกระดับให้ภาพอิโรติกทั้งสองให้ความหมายในระดับมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงในสังคมไทย

เมื่อพิจารณาจากภาพ จะเห็นว่านางแบบของ “FHM” คือผู้มีชื่อเสียงที่ใส่เสื้อผ้ามิดชิดกว่า บิดร่างกายให้ผิดธรรมชาติน้อยกว่า ได้รับการจัดวางในพื้นที่ของกรอบภาพดีกว่า โดยไม่ต้องมีฉากและอุปกรณ์มาช่วยเพิ่มความโดดเด่นหรือเรียกร้องความสนใจ ซึ่งทุกสิ่งล้วนตรงข้ามกับนางแบบของ “ดารานางแบบ” ซึ่งแทบจะเปลือยทั้งร่าง ต้องบิดร่างกายอย่างหนักหน่วงให้ผิดธรรมชาติเพื่อการยั่วยวนอย่างโจ่งแจ้ง นางแบบทั้ง 3 ต้องมาแบ่งปันพื้นที่ในกรอบภาพเดียวกันอย่างแออัด และแต่ละภาพก็ถูกจับให้อัดแน่นในหน้ากระดาษนิตยสารหน้าเดียวพร้อมกันถึง 3 ภาพ

ความหมายในระดับตรงที่คนดูรับรู้ก็คือ “นี่คือนางแบบเซ็กซี่หลายคนเพื่อความเพลิดเพลินแก่คนดู” ส่วนความหมายในระดับมายาคติก็คือการบอกว่า ในประเทศไทย แม้ว่าจะเป็นผู้หญิงเหมือนกัน และต้องมาถ่ายภาพเพื่อความสำราญแก่ผู้ชายเหมือนกัน แต่ก็ใช่ว่า นางแบบเหล่านั้นจะมีความเท่าเทียมกัน และไม่จำเป็นต้องถูกปฏิบัติเหมือน ๆ กัน โดยชนชั้นในสังคมยังดำรงอยู่จริงและหากใครมีชื่อเสียงได้รับการยอมรับในสังคมก็ย่อมจะได้รับการดูแลปฏิบัติที่ดีกว่า ความหมายขั้นต้นที่ว่านางแบบคือผู้หญิงเซ็กซี่เพื่อความเพลิดเพลินทางสายตาเท่านั้น จึงเป็นการบิดเบือนเบี่ยงเบนประเด็นทางชนชั้นในสังคม

อย่างไรก็ดี การจะเข้าใจถึงมายาคติเกี่ยวกับผู้หญิงไทยดังกล่าว จำเป็นต้องเข้าใจในบริบท (Context) ที่รายละเอียดอยู่ด้วย นั่นคือพัฒนาการทางประวัติศาสตร์สู่สภาวะปัจจุบัน ดังจะเห็นได้ว่า เพศหญิงจะมีสถานะเป็นรองกว่าเพศชายมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เพศชายจึงเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดสถานะของเพศหญิงว่าจะเป็นอะไรได้บ้าง ซึ่งจะแสดงถึงความเหลื่อมล้ำของผู้หญิงด้วยกัน โดยเฉพาะการใช้เครื่องแต่งกายที่แตกต่างกันระหว่างหญิงที่มีฐานะมั่นคงดี กับหญิงชาวบ้านทั่วไป (มัลลิกา คณานุรักษ์, 2524, น. 74) ข้อควรพึงระลึกก็คือ ภาพของผู้หญิงมักถูกถ่ายหรือวาดโดยเพศชาย ขณะที่แทบไม่พบภาพของเพศชายที่ถูกถ่ายหรือวาดโดยเพศหญิง หรือภาพของเพศหญิงที่ถูกถ่ายหรือวาดโดยเพศหญิงด้วยกันเท่าไรนัก

ในปัจจุบัน ภาพของเพศหญิงที่ปรากฏในฐานะภาพอิโรติกนี้ยังคงเป็นการผลิตซ้ำอุดมการณ์แบ่งแยกเพศหญิงออกตามลำดับชั้นชั้นเหมือนในอดีต ดังจะเห็นได้จาก การถ่ายผู้หญิงในชุดว่ายน้ำในฉากและสถานที่ซึ่งให้ความชอบธรรมแก่การแต่งกาย ใน “Mars” ทำให้ดูไม่เหมือนการกดขี่ข่มเหงเพศหญิง หรืออย่างในภาพของนิตยสาร “FHM” ที่ถ่ายนางแบบไม่ให้ความล่อแหลมมากนัก โดยนิตยสาร 2 ฉบับดังกล่าวอยู่ในสถานะที่ “มีหน้ามีตาในสังคม” และเลือกใช้นางแบบ “มีชื่อเสียง” ทว่ากับ “ดารานางแบบ” และ “Penthouse” เลือกใช้นางแบบที่ “ไม่มีชื่อเสียง” นางแบบจึงอยู่ในสถานะที่จะถูกกระทำในการถ่ายภาพอย่างไรก็ได้

ความแตกต่างดังกล่าวมีความเด่นชัด และเกิดขึ้นอย่างสม่ำเสมอในนิตยสารที่ใช้นางแบบต่างระดับกัน จึงทำให้แน่ใจได้ว่า องค์ประกอบต่าง ๆ ในภาพถูกจงใจเลือกออกมาอย่างจงใจ เพื่อกำหนดสถานะของนางแบบ ว่าใครมีสถานะที่ทำให้โปเปลือยได้มาก และใครมีสถานะที่ทำให้โปเปลือยได้น้อย ในรูปตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่าเสื้อผ้าของนางแบบทั้ง 2 ฉบับมีความแตกต่างกันอย่างเห็นได้ชัด ของ “FHM” แม้จะโชว์รูปร่างอยู่บ้าง แต่ก็ถือว่าดูดีมีรสนิยม ขณะที่ของ “ดารานางแบบ” นั้น แทบจะเปลือยเปล่าไม่มีอะไรเลย หรือการโพสท่าที่ฝ่ายหนึ่งเหมือนการถ่ายแบบแฟชั่นทั่วไป แต่อีกฝ่ายกลับต้องบิดตัวหรือแอนตัวอย่างรุนแรง เพื่อแสดงการยั่ววนผ่านหน้าอกและสะโพก

ภาพอิโรติกที่ปรากฏอย่างสม่ำเสมอทำให้คนในสังคมเริ่มเชื่อว่า ภาพอิโรติกต้องมีลักษณะอย่างไร นางแบบต้องโปเปลือยแบบใด นางแบบต้องจ้องมองหรือโพสท่าอย่างไร และกลายเป็นเสมือน “ธรรมชาติ” อย่างหนึ่งด้วยความคุ้นชิน กรณีของภาพนางแบบ 2 ฉบับนั้น ทำให้คนดูมองข้ามประเด็นว่านางแบบไม่ได้รับความทัดเทียมกัน และจะเห็นแต่ความหมายตรงอันได้แก่ความเพลิดเพลิตตาและสวยงามของเพศหญิงเท่านั้น

การสร้างมายาคติในแง่ของภาพผู้หญิงนี้ยังเป็นการบิดเบือนและเบี่ยงเบนข้อเท็จจริงบางอย่าง นั่นคือประเด็นเรื่องความเท่าเทียมกันในสังคม ภาพอิโรติกทำให้เห็นว่านางแบบที่ไหนก็ต้องทำท่าทางเซ็กซี่ มีรูปร่างงดงาม และให้ความสุขแก่คนดูเพศชาย แต่การคัดเลือกองค์ประกอบมานำเสนอไม่เป็นเช่นนั้น ภาพดังกล่าวอาจจะมีคุณสมบัติของการสร้างความงดงามและให้ความสุขแก่คนดู แต่ทำไมต้องแต่งกายโปเปลือยต่างกัน และทำไมต้องบิดร่างกายในระดับที่แตกต่างกันทั้งหมดนี้ไม่ได้ถูกปิดบังซ่อนเร้น แต่เราเห็นและรับรู้จนกลายเป็นธรรมชาติ และปราศจากการตั้งคำถามหรือวิพากษ์ในที่สุด

โดยสรุปสำหรับความหมายผู้หญิงทั้ง 5 ประการที่ปรากฏในภาพอิโรติกนั้น เมื่อนำมาพิจารณาโดยแยกออกตาม “กรอบรหัส” ที่เป็นตัวแปรต้นควบคุมองค์ประกอบย่อยของภาพ และนำไปสู่ความหมายของทั้งภาพนั้น พบว่า “กรอบรหัสเพศสภาพ” เข้าไปควบคุมความหมาย 4 ประการ ได้แก่ 1) ผู้หญิงคือธรรมชาติ 2) ผู้หญิงเป็นของสาธารณะ 3) ผู้หญิงเป็นผู้ช่วยผู้ชาย 4) ผู้หญิงเป็นวัตถุทางเพศ เนื่องจากความหมายดังกล่าวเกิดขึ้นจาก “ความเป็นชายและหญิง” เป็นสำคัญ โดยเฉพาะการแสดงอำนาจเหนือกว่าของเพศชายในการนิยามความหมายของเพศหญิงผ่านองค์ประกอบของภาพ ขณะที่ “กรอบรหัสชนชั้น” เข้าไปควบคุมความหมายหนึ่งอย่าง ได้แก่ ผู้หญิงไม่มีความเท่าเทียมกัน เนื่องจากความหมายดังกล่าวเกิดขึ้นจาก “ความแตกต่างทางชื่อเสียงและสถานะทางสังคม” ของเพศหญิง ทำให้ถูกปฏิบัติต่างกันเหมือนกับอยู่คนละชนชั้นในสังคมนั่นเอง